BİLİM SERİSİ

MURAT YILDIRIM

KOZMIK PERDE

KOZMİK PERDE

KOZMİK PERDE

KOZMİK PERDE

Editör
Aslı KAPLAN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Grafiker
Sinan ÖZDEMİR

ISBN
975-9093-05-7

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Ağustos 2005

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Alayköşkü Cad. No: 12 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 519 39 33 Faks: (0212) 519 39 01

Altın Burç Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88   Faks: (0216) 318 52 20
www.altinburcyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Kâinat öyle bir kitap ki, her an yazılmakta. Enerji demetlerinin her hareketi kalemin ucundan dökülen mürekkep gibi şekillenmekte ve mana kazanmakta. Biz gayelerini bilsek de bilmesek de hikmetlerini kavrasak da kavramasak da kâinatta boş ve abes hiçbir şey yok. Her şeyin mevcut şekliyle var oluşunda pek çok hikmet gizli. Bu kâinat kitabının bir parçası olarak yaratılan insan ise var olmanın hem oyuncusu hem de seyircisi. Ve yaratıldığı günden bu yana kâinattaki karmaşıklık, çeşitlilik ve düzenlilik içerisinde yaratılışının manasını soruyor, 'niçin'lerini düşünüyor.

Maddenin, hareketliliğin ve zamanın manası nedir? İnsan idrakinin seviyesi altında sessiz ve anlaşılmaz bir şekilde yatan kosmoz acaba niçin basitliğiyle kalmadı? Niçin var oldu? Niçin şekillendirildi? Ve insanın duygularına öylece sunuldu? Yok oluşa mahkûm bir var oluşun anlamı ne? İnsan, zaman ve mekân arasında nasıl bir ilişki vardır? Bir sona doğru akıp giden büyük zaman seli içerisinde bir dalgacık hükmünde olan insan, kendi isteği olmadan geldiği bu dünyada niçin yaşıyor acaba? Kendi zaman enerjisini nasıl değerlendirmeli? Fiziki ve biyolojik olarak yirmi dört saate bölünmüş olan zaman ipini hangi renge boyamalı?

Dünden bugüne herkesin kafa yorduğu ve cevabına ulaşmak istediği sorular bunlar. Ve ***Kozmik Perde***, bu ve benzeri sorulara cevap niteliği taşıyan anlatımlara bolca yer veren bir kitap. Murat YILDIRIM, akıcı bir dille kaleme aldığı eserinde kâinata ait en ince ve hassas var oluşlarda sebeplerin birer aracı olduğunu; sebeplerin düzenlenişinin ve yeni bir varlığın ortaya çıkışının doğrudan Allah'ın eseri olduğunu anlatırken evrim iddiasının tutarsızlığını ve anlamsızlığını, maddenin ve canlıların niçin evrimleşemeyeceklerini de açıklıyor. Yaratıcı'mız karşısındaki konumumuzu, kâinatın gören gözler ve düşünen zihinler için O'nun sırrı veya perdesi olduğunu, akla düşen vazifenin de bunu anlamak olduğunu vurguluyor. İnsanın bazı şeylere aklıyla yaklaşabileceğini, ama akıl her şeyi tam idrak edemediği için, muammayı çözemeyeceğini belirtirken; insanın ibadetle Yaratıcı'sını nasıl tanıdığını ve ibadetin hayatın her yönünü nasıl tamamladığını anlatıyor.

Hiçbir şey yokken O'nun var olduğunu, her şeyi zaman içinde de zaman dışında da yaratanın O olduğunu, var oluşumuzun O'nun dilemesiyle gerçekleşen ilahi bir fiil olduğunu, var olma gayemizin de O'nu bilmek ve O'na iman etmek olduğunu akla ve kalbe hitaben anlatan bu eserin hayırlara vesile olmasını temenni ediyor, müellifi Murat YILDIRIM Beye teşekkür ediyoruz.

Aslı KAPLAN
Ağustos 2005

MADDE VE İNSAN

Kâinatın yapısını oluşturan kanunları madde içerisinde arayan insan, elbette yakaladığı her şeyi kavramaya ve manasını anlamaya çalışacaktır. Kendi hayatında manasız bir fiil işlemekten kaçınan insan, azami tasarruf prensibini izlediği kâinat içerisinde en mükemmel sanat harikalarından olan beynini kullanacak, aklını yoracak ve manayı kavramak için yoğun bir çaba sarf edecektir. Bakacak, görecek, idrak edecek, düşünecek ve sonra da karar verecektir. Kendi yapısını, tabiatla olan bağlantısını, niçinini ve nasılını ortaya koyacak olan bu karar, evrensel birliğe, fıtrata, yaratılışa uygunsa meyve verecektir. Daha doğrusu insan, kâinatın gerçekten bir meyvesi, bir özü olacaktır.

Enerjimiz çok kısıtlı, kâinat çok derin ve bu derinliklerde bilim çok hızlı yol almakta... Cismimiz gibi, ömrümüzün de ancak bir nokta işgal ettiği şu kâinat okyanusunda, manalı bir hayat yaşamak ve enerjisini boşa sarf etmemek her insanın içinde yer alan temel bir arzudur. Maddenin, kuvvetin, hareketliliğin, zamanın manası nedir? İnsan - zaman - mekân ilişkisi ne-

dir? İnsan tabiatın, tabiat insanın neyidir? İnsanın var oluşu nedir? Niçindir? İlk insandan günümüze ve gelecekte de, herkesin kafa yorduğu, anlamak istediği bu sorular, var oluşun manasının kavranması açısından her zaman ve mekân için cevabı bulunan ve bilinen sorular olmalıdır.

Heisenberg, bir fizik toplantısında ***"Dalgalarınız ve elektronlarınızla beni güldürüyorsunuz, acaba onları hiç gördünüz mü? Bir çekirdeği, elektronlarını ve dalgaları gözünüzle görebilmeyi ümit ediyor musunuz? Bu ümidi aklınızdan çıkarınız."*** diyerek fiziğin belirsizliğe kaydığını, daha doğrusu mekanik izahlardan uzaklaştığını ifade ediyordu. Heisenberg, hayali bir mikroskopla elektron büyüklüğündeki bir cismin insanın görüş alanına getirilebileceğini farzetti. Fakat elektronun çapı ışığın dalga boyundan küçük olduğundan, fizikçi, konusunu ancak dalga uzunluğu daha ufak olan bir radyasyon kullanarak aydınlatabilirdi. Bunun için X ışınları bile işe yaramıyordu.

Ancak radyum yüksek frekanslı gamma (γ) ışınları; elektronu görülecek hale getirebilir. Fotoelektrik tesirin elektronlar üzerinde şiddetli bir güç kullandığı hatırlanırsa, X ışınlarının elektronlar üzerinde tesiri daha da serttir. Hele etkin bir gamma ışınının vuruşu daha da yıkıcı bir tesir yapacaktır. İşte bundan dolayı belirsizlik prensibi, bugün bilinen bilimsel metotlardan hiçbirisiyle, bir elektronun yerini ve hızını aynı anda kestirmenin mümkün olmadığını söyler.

Şimdi artık eski görüşün yuvarlak elektronu, elektrik enerjisi dalgalanmaları haline; atom ise dalgalar sistemi haline gelmiştir. Bundan da, bütün kâinatın dalgalardan yaratıldığı ve bizim dalgalar dünyasında yaşadığımız anlaşılır. Kâinat, gözümüzde bir dalgalar denizi halinde dalgalanmakta, sistemi koruyucu şekilde hareketlendirilmektedir.

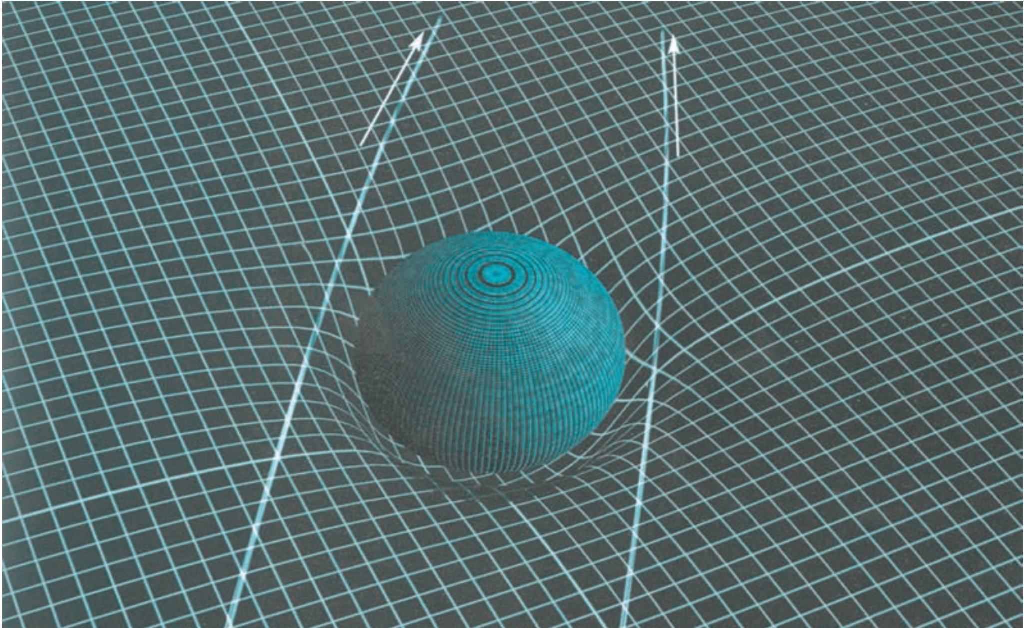
Sir James Jeans'ın elektronlar hakkındaki tespiti de bir harika; ***"Katı kürelerin uzayda belli durumları vardır, elektronların böyle bir durumu olmadığı anlaşılıyor. Katı küre, yeterli şekilde bir yer tutar. Bir elektronun ise ne kadar yer tutacağını tartış-***

mak, belki bir korkunun, endişenin veya kararsızlığın ne kadar yer tutacağını tartışmak kadar anlamsızdır. Artık kütle, şekil, renk, ışık, ısı, radyasyon vb. durumların enerjinin çeşitli formlarından (dalgalanmalarından) başka bir şey olmadığı anlaşılmıştır."

Einstein'in "uzay-zaman" devamlılığı, kâinat hakkındaki eski görüşü değiştirmiştir. Artık kâinat, eski maddeci felsefenin zannettiği gibi bağımsız maddenin, bağımsız uzay ve zamanda yerleştiği katı ve değişmez bir yapı değildir. Aksine sürekli değişiklik ve tekrar tekrar yaratılışın içinde, kesin bir yapısı olmayan elastik ve değişken bir yaratılışı aksettirmektedir. Uzay-zaman örgüsünde sabitlik yoktur. Denizde yüzen bir balığın, çevresindeki suyu çalkalandırdığı gibi, bir yıldız veya bir galaksi de içinde yüzdüğü uzay-zaman örgüsünün geometrisini değiştirmektedir. Einstein'in kâinatında doğru yoktur, yalnız büyük çemberler vardır. Muhiddin-i Arabî'nin kâinatında da düz şekiller yok, küreler vardır.

Uzay-zaman örgüsünde sabitlik yoktur. Denizde yüzen bir balığın, çevresindeki suyu çalkalandırdığı gibi, bir yıldız veya bir galaksi de içinde yüzdüğü feza-zaman örgüsünün geometrisini değiştirmektedir.

Uzay bu haliyle sonsuz değildir. Matematikçi uzayın bu geometrik hususiyetini bir küre sathının dört buutlu benzeriyle anlatır. Sir James Jeans'in ifadesi ile ***"Üzerinde kıvrımlar bulunan bir sabun köpüğü kabarcığı, izafiyet teorisinin keşfettiği yeni***

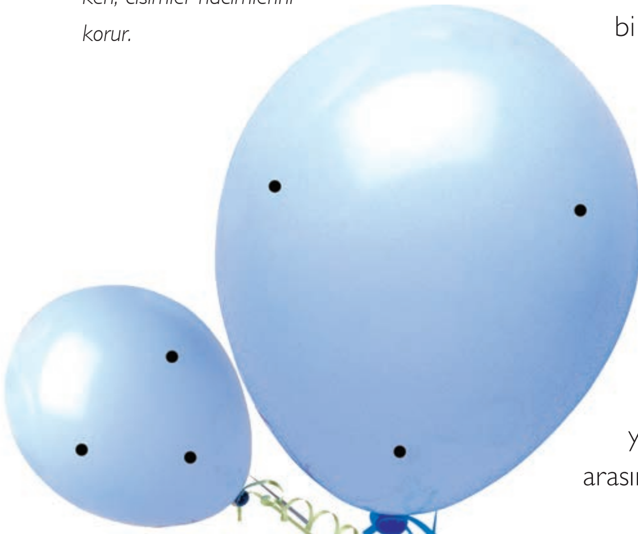

kâinatı en iyi şekilde gösterebilir. Kâinat, bu kabarcığın içi değil, yüzüdür. Kabarcığın yüzünün yalnız iki buudu varken, kâinatın dört buutlu olduğunu da unutmamalıyız."

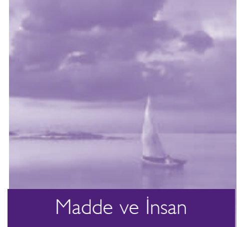
Kâinatın genişlemesini, bir balonun şişerken genişlemesine ve cisimleri de balon üzerinde işaretli noktalara benzetirken, balonun şişmesi esnasında noktaların da genişlemediğini kabul etmek lazımdır. Uzay, balonun benekler arasındaki sahası gibi genişlerken, cisimler hacimlerini korur.

Bütün galaksiler bizden ve birbirlerinden korkunç hızlarla uzaklaştıklarına göre "kozmik zaman"ın bir çağında, daha doğrusu başlangıcında, yani zamanın doğuşunda, toplu bir başlangıç kütlesi halinde bulunma durumu ortaya çıkar. Her şeyin başladığı o an; madde, hareketlilik ve zamanın birlikte yaratıldığı andır. Nasıl uzay maddi varlıkların ihtimali bir sırası ise, zaman da hadiselerin ihtimali bir sırasıdır. Rengi ayırt edecek bir göz yoksa renk diye bir şey olmayacağı gibi, zamanı gösterecek bir hadise olmadıkça bir an, bir saat veya bir gün hiçbir şey ifade etmez. Maddenin yaratılmasından önceye, öteye, maddesiz bir yere (!) zamanı uzatmak bu hakikate ters düşer. Maddenin hareketlendirilmesiyle (yaratılmasıyla) zaman da yaratılmış oldu.

Kâinatın genişlemesini, bir balonun şişerken genişlemesine ve cisimleri de balon üzerinde işaretli noktalara benzetirken, balonun şişmesi esnasında noktaların da genişlemediğini kabul etmek lazımdır. Uzay, balonun benekler arasındaki sahası gibi genişlerken, cisimler hacimlerini korur.

Bütün kâinat, temelinde sadece bir "alan" gibi görünür. Orada her yıldız, her atom, dolanan kuyruklu yıldız, yavaş yavaş dönen her galaksi ve uçan elektron, temelde yatan uzay-zaman birliğinin içinde bir dalgacık veya bir kabarcık gibidir. Tabiatın görünüşteki karmaşıklık ve çeşitliliğinin yerini derinde basitlik alır. Temelde yerçekimi gücü ile elektromanyetik güç, madde ile enerji, elektrik yükü ile elektrik alan, uzay ile zaman arasındaki farklılıklar yok olur. Temelde ya-

Kâinat sonsuz değildir, hayalimizin çok çok zorlanacağı kadar geniş, kapalı bir sistemdir ve sürekli genişlemektedir.

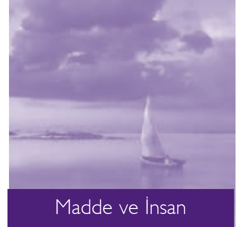

tan birlik, görünüşte madde-hareketlilik ve zaman sürekliliğine dönüşür.

İnsanın duyu organlarının fizyolojisiyle şekillenen Dünya, insanoğlunun sınırlı yaratılışıyla içinde hapsolduğu bir mekândır. Ama insanda öyle bir yaratılış vardır ki, engin çeşitlilikte bütün görüntülerin altında yatan varlığın basitliğinde, kendisine anlatılmak istenen bir şeylerin olduğunu hisseder. Madde ve alan diye iki temel şekilde görüntü veren ve karşılıklı tesirlerle şekillenen varlık, kendisini sınırlı duygularıyla idrak eden insan zihnine okuması için sunulmuş bir kitap gibi durmaktadır. İnsan idrakinin seviyesi altında bir buzdağı gibi renksiz sessiz, anlaşılmaz bir şekilde yatan "kozmos" acaba niçin basitliğiyle kalmadı? Daha da ileri gidelim, niçin var oldu? Niçin şekillendirildi ve insanın duygularına öylece sunuldu? Var olan her hareketin altında bir mana aramak gerekmez mi? Böyle bir var oluş arenası içerisinde bir hikmet (sebep-netice-gaye ilgisi) düşünülmez mi? Ve insan haklı olarak, bu kitabın niçin yazıldığını sormaz mı?

Hokkanın içerisinde bir mürekkep düşünün, basitçe yapısıyla manasız gibi durur. Ama aynı mürekkep bir kalemin ucundan dökülerek sayfalarla bütünleşince bize, her harfi, her kelimesi, her satırı bir mana ifade eden bir kitap haline gelmez mi? İşte basitten çeşitliliğe, renklilik ve şekilliliğe geçişin bir misali... Kâinat öyle bir kitap ki, her an yazılıyor. Enerji demetlerinin hareketi kalemin ucundan dökülen mürekkep atomları gibi şekilleniyor, manalanıyor. Ve içerisinde bir parça olarak yaratılan insan, var olmanın hem oyuncusu hem de seyircisi olarak, yaratıldığı günden bu yana bu karmaşıklık, bu çeşitlilik ve bu düzenlilik içerisinde yaratılışının manasını düşünüyor, "niçin" lerini düşünüyor. Evet, madde ne zaman yaratılmış olursa olsun, insan fikrine duyular çerçevesinden gelen şey, yaratılışın devam ettiği ve her hareketin bir yaratılış olduğudur.

Bugünkü fizikte "dalgalar" ve "parçacıklar" gibi maddenin yapıtaşları olan mefhumların gerçeği doğru olarak anlatmadık

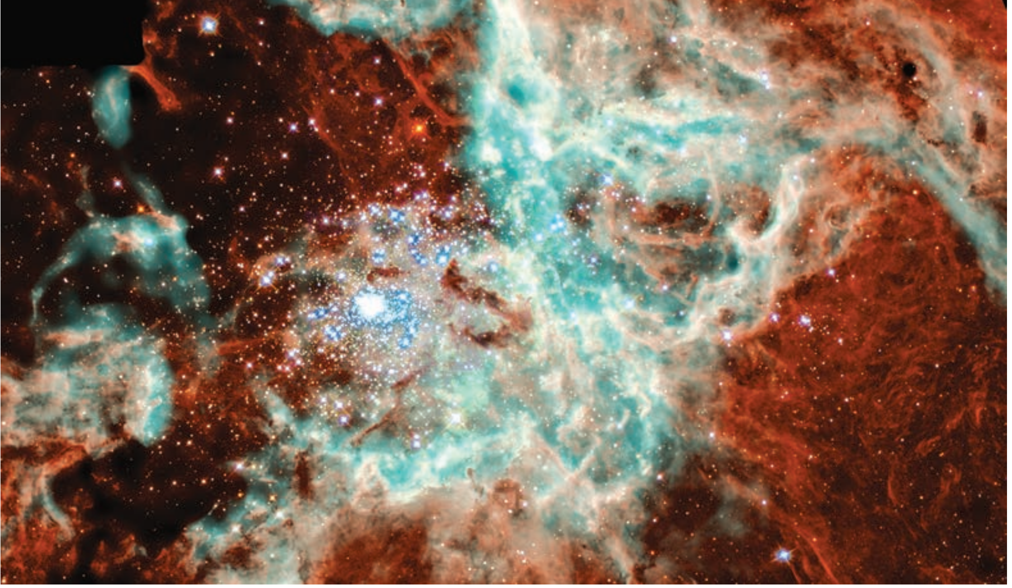

Kâinatta dolaşan her kuyruklu yıldız, yavaş yavaş dönen her galaksi uzay-zaman birliğinin içinde bir dalgacık veya bir kabarcık gibidir.

Kâinat öyle bir kitap ki, her an yazılıyor. Enerji demetlerinin hareketi kalemin ucundan dökülen mürekkep atomları gibi şekilleniyor, manalanıyor.

ları, ancak yeni buluşlar için yol gösterici oldukları bilinir. Fakat fizik, nesnelerin ne olduklarını bilmese de nasıl davrandıklarını mücerret matematik diliyle anlatabilir. Kuantum fiziği, sebeplilik ve determinizm prensiplerini sarsmış, istatistikî ifadeler kullanılmaya başlanmış olmakla beraber, mikrokozmosdaki belirsizlikler yine de makrokozmosdaki belirlilik ve intizam içerisinde yer almaktadır. Kâinat bir bütün olarak, Yaratıcı'nın irade ve kudretinden çıkan fiillerin cisimleşmesinden ibarettir. Bilim, nesnelerin gerçek tabiatı konusunda bir şey söylemese bile, aralarındaki münasebetleri ve karıştıkları hadiseleri anlatabilir. Öyle veya böyle, semboller değişir, ama hadiseler değişmez. Bilimin ifadelerinde devamlı artan bir matematiksel doğruluk varsa da, geçmişin yanlışlıklarının ortaya çıkarılması kaçınılmaz bir gerçek olduğundan, bilim adamları sadece hadiselerin gerçekliğiyle uğraşır. Düşünen varlık insanın, var oluşu yorumlamasına, kâinatı değerlendirmesine ise hiç bir mani yoktur. Yalnız insanın makrokozmos ile mikrokozmos ortasında yaratılmış olması, onu daima sırlarla dolu bir kâinatta yaşatır. Yorumlamada mutlak çözüme ulaşamaması burada Yaratıcı'nın mesajının ne kadar gerekli ve var oluşun ne

denli mühim bir hadisesi olduğunu insana ihtar eder. İnsan için de, yaşayabildiği en derin ve en güzel duygu, bu sırrı hissetmektir. Hiçbir insanın bu duygudan mahrum olduğu düşünülemez. Ama insanı huzurlu eden, doyuran da bu sırrı çözmektir.

Biz açıkça görüyoruz ki, her türlü oluşta, muhakkak bir gayeye yönelik hareket ediliyor. Yani bir hikmet gözetiliyor. Biz gayelerini bilsek de bilmesek de, hikmetlerini kavrasak da kavramasak da, kâinatta boş, abes hiçbir şey yoktur. Bilim, kâinatı daha da derinlemesine inceledikçe, mevcut her şeyin, o şekilde var oluşunda birçok hikmetin gözetildiğini daha iyice anlıyoruz. ***Kâinatta gizlenen bu gayeli yaratılış, kâinatın sonsuz olmadığını ihtar eden başka bir delildir. Sonsuzlukla, şu andaki gayeye matuf gidişat çatışır. Kâinat sonsuz zaman içinde varsa (!) ve bir de kendisinin gayesi varsa, sonsuz zamanda bu gayeye çoktan ulaşılmış olurdu. Aslında böyle bir şeyi düşünmenin ne ilmi ne de mantıki bir temeli vardır. Kendi kendini yaratacak ve bunda bir gaye güdecek kâinatı düşünmek daha baştan maddeye şuur vermeyi gerektirir. Başı ve sonu olmayan sonsuz bir kâinat düşünülüyorsa, o zaman, kâinatın her bir parçasının da sonsuzlukla irtibatını kabul etmek gerekir. Sonsuz küçüklükte, sonsuz zerrelere sonsuz ilim vermek icap eder.*** Ama sonsuz güç ve varlıkların, daima başı ve sonu belli olan veya halden hale geçen yapılar oluşturması nasıl bir arada düşünülebilir? Sonsuz güç, sonsuzluğa sirayeti (nüfuzu) gerektirir. Yani kapalı bir sistemde, bir hacimde olamaz. Sonsuz parçacıklar âleminde sonsuz güçlerin birbirlerini kontrol etmesi ve birbirine bağlı olması ise hiç düşünülemez. Kâinatımız kapalı bir sistemdir. Eğer dışımızda başka kâinatların varlığı kabul edilirse, o zaman da kâinatların birbirinden ayrılmış olması değil de, birbirine kaynaşmış olması gerekirdi. Çünkü sonsuzluk, daima sonsuz nüfuzu gerektirir. Kâinatımızın bütünlüğü içerisinde, intizamla var edilişi ise; kendisi hiçbir kayda bağlı olmayan, zaman-mekân ve hareketliliğin O'nun ilim, irade, emir ve kudretiyle yaratıldığı bir Yaratıcı'ya bağlıdır. Her şeyi yaratan bu tek Yaratıcı ise elbette madde ve zaman buutunda anlaşılamaz. O yaratılışı başlatan ve sürdürendir. Her şey O'nun iradesine (dilemesine) bağlıdır.

MADDE VE EVRİM

Evrim hipotezi, canlıların meydana gelişleri hakkında fikirler ileri sürmekle beraber, var oluş; canlı ve cansız bütün varlıklar için geçerli olduğundan, cansız âlemin de var oluşu hakkında bir yorum getirebilmek ihtiyacı, bu hipotezi ister istemez bir varlık felsefesi haline dönüştürmüştür. Tabii ki sosyal hadiselerin yorumu da bu felsefeden nasibini alır.

"*Maddenin evrimi*" ileri sürülerek, canlıların, insanın, kültürün, bilim ve tekniğin de evriminden bahsedilir. Veya **"*canlıların evrimi*"** ileri sürülerek, maddenin de aynı şekilde bir evrim geçirdiği söylenir. Evrim hipotezi başlıca iki görüşe ağırlık verir. Birincisi, bütün madde âleminin aynı yapıyı taşıdığı, öyle ise bütün maddi varlıkların birbirlerinden evrimleştikleri; ikincisi ise, bütün canlıların yapılarını belirleyen genetik materyalin aynı elemanları taşıdığı, öyle ise bütün canlıların aynı ata-canlıdan türedikleridir. Acaba bu iki temel görüşün ilmi tutarlılığı nedir? **"*Maddenin evrimi*"** derken ne kastediliyor? Madde ne tip bir evrim geçirebilir?

Bilindiği gibi, madde yoğunlaşmış bir enerjidir. Enerjinin maddeleşmesi veya maddenin parçalanması, enerjinin açığa

Bir yıldız veya yıldızlar grubu, gaz ve toz bulutlarından doğar. Yani yıldız kitlesi nebüloz kitlesinin yoğunlaşıp yeni bir şekle dönüşmüş hâlidir.

çıkması bir 'dönüşüm'dür. Dönüşümden yeni veya bir üst sistemin ortaya çıktığını söylemek izafi bir ifade olur. Bunun mutlak bir manası olamaz. Dönüşümde bir ilave (eklenti) yoktur, aynı materyalin halden hale geçişi vardır. Bir yıldız veya yıldızlar gurubu, bir nebüloz (gaz ve toz bulutu) dan doğar. Yani, yıldız kitlesi de bir nebüloz kitlesinin yoğunlaşmış, yeni bir şekle dönüşmüş halidir. ***"Genişleyen kâinat" veya "Büyük Patlama" teorisinde kâinatın başlangıcı "kozmik yumurta" denen bir nokta halinde mütalaa edilmektedir. Bu yumurta, bir görüşe göre bütün kâinatın maddesini ihtiva etmekte, yani kâinat bütün madde ve güçleriyle bir anda yaratılmış olmakta, sonradan zamanla şekillendirilmekte; diğer bir görüşe göre de kâinat yeniden yeniye yaratılmaktadır. Birinci görüş, "yoktan yaratılış" (ibda)'dan sonra dönüşümlerin (inşa) başladığını ifade ederken, ikinci görüş ilk yaratılıştan sonra da yeni yeni ilk yaratılışların varlığını kabul eder. Enerji ve maddenin dönüşümleri yaratılışın ilk saniyelerinden günümüze kadar, bağlı bulunduğu kanunlarıyla -en azından şimdiki bilgilerimizle- açıklanabilmektedir. Bu dönüşümler veya yaratılışlar asla bir evrim olarak vasıflandırılamaz.***

Canlılar âlemine gelince; evrim felsefesi, genellikle -temel olarak da öyle- basitten mükemmele gidişi, ilkel (!) canlıların zamanla, açıklanamayan çeşitli hadiseler ve bilinmeyen tesadüfî kanunlarla (!) komplex (mükemmel) canlılar haline gelmesini kabul eder. Zaten evolüsyon (evrim) kelimesi de, mana olarak dürülü bir bohçanın açılması ve açıldıkça da yeni vasıfların ortaya çıkmasını ifade eder. Fakat hiç kimse bütün canlıların özelliklerini (karakterlerini) taşıyan bir primitif (iptidai) canlının çeşitli yer ve zamanlarda, çeşitli tür canlılara dönüştüğünü iddia edemez ve etmiyor da (evrim kelimesi bu manayı taşıdığı halde). Her canlı türünün anatomik, fizyolojik ve biyo-kimyevi yapılarını, fonksiyonlarını belirleyen genetik materyalleri ve bunların düzenlenişleri farklıdır. Her canlı türünün genetik kapasitesi de kendine özgüdür. Aynı türün sayılamayacak kadar farklı fertleri olabilir. İlk canlılar hiçbir zaman sonraki devirlerde yaratılan canlıların genetik özelliklerini taşımadılar.

Zaten türleri birbirinden ayıran en önemli kriter de genetik yapılarıdır. İlk canlıların genetik yapılarının bozulmasından veya dönüşümünden yeni canlı türlerinin ortaya çıktığını veya çıkabileceğini gösterir hiçbir mutasyon delili yoktur. Önce yaratılmış bir canlıya yeni organlar takarak ve eski bazı organlarını da modifiye ederek yeni bir türün ortaya çıkmasını sağlayacak bir mekanizma da olmadığına göre, her canlı türünün ayrı ayrı ve hususi olarak yaratıldığını kabul etmekten kaçmamak gerek. Mutasyon, adaptasyon veya seleksiyonla genetik kapasitenin arttığını, türü değiştirecek özelliklerin geliştiğini gösterir bir delil de yoktur (*). Şimdi maddenin yaratılışı ile canlıların yaratılışı arasında, evrim felsefesinin kurmak istediği alâkayı (bağı)

Önce yaratılmış bir canlıya yeni organlar takarak ve eski bazı organlarını da modifiye ederek yeni bir türün ortaya çıkmasını sağlayacak bir mekanizma olmadığına göre, her canlı türünün ayrı ayrı ve hususi olarak yaratıldığını kabul etmekten kaçmamak gerek.

nerede bulacağız? Maddenin var oluşu, yaratılış ve dönüşüm kanunlarına bağlı olduğu halde, yani birbirinden türemediğine göre, canlıların birbirlerinden türeyerek mükemmelleşmeleri veya tür sayısının böylece artması nasıl iddia edilebilir? ***"Canlıların evrimi"*** iddiasına ***"maddenin evrimi"***(!) nasıl delil olarak getirilebilir?

Yukarıdaki gibi bir bağlantı kurulamadığı halde şunu rahatlıkla söyleyebiliyoruz: Kâinat maddesinin ilk yaratılış (ibda) ve dönüşümleri (inşa) söz konusu olduğu gibi, her türün de bir ilk yaratılışı ve bir de inşa, yani bir türün aynı anne-babasından milyarlarca farklı ferdinin yaratılışı söz konusudur. Yani madde evrimleşmediği gibi canlılar da evrimleşmiyor.

(*) Geniş bilgi için "Evrim Anaforu ve Gerçek" (Çağlayan A. Ş. yay. İzmir-1986) isimli kitaba bakınız.

VAROLUŞ

Tanrı veya yaratıcı güç, ne ilk sebeptir ne de son sebep. O, varlığın yaratılmasında her kademede tek sebeptir, tek fail (etken) dir. Var oluş, kelimelerin anlatma gücünün çok ötesinde bir sırdır. Var oluşu tanımlamak için ileri sürülen tabirlerin hepsi yetersiz kalır. Çünkü var oluş; yaratılıştır, maddî olmayan bir faaliyettir. Maddenin yoğruluşu, şekillenişi ve mana kazanışıdır var oluş. Var oluş, varlığa eriştir, yani yokluktan veya yok olmaktan kurtuluştur. Var oluş, Yaratıcının ***"Ol"*** deyişidir, yaratması ve devam ettirmesidir.

Madde adına, var oluşumuz adına hiçbir şey yokken, "O" vardı. O, var ediciydi, yaratıcıydı ve her zaman da yeni yaratmalara muktedirdi. O, yaratıcı olduğu için her şeyi var etti, yarattı. Her şeyi zaman içinde de, zaman dışında da yaratan O'dur. Hiçbir şey O'nun sonsuz ilminden ve sonsuz kudretinden hariç değildir. O halde var oluş, Allah'ın dilemesi ve yaratmasıdır. O, bir mucizedir. İlahi kaynaklı bir fiildir. Bizim kelimelerimiz, onu bütün yönleriyle anlatamaz, bizim zihnimiz

onu bütün buutlarıyla kavrayamaz. Var oluş, öte'nin, sonsuz olanın buradaki faaliyetidir. Var oluşumuz O'nun dilemesidir. Var olma gayemiz de O'nu bilmektir, O'na iman etmektir.

Yaratılışı anlamlandırabilmek için insan zihni sebepler zincirini kullanmak istiyor. Yani her şeyin diğer bir şeyin sebebi olduğu düşünülüyor. Ve silsile, sonuçta her şeyin bir ilk sebebi olmasına dayanıyor. Mantık, bu defa, ilk sebebin de bir sebebi olması gerektiğini ortaya koyuyor ve durum çıkmaza giriyor. Bu düşünce tarzı iki hatayı içermektedir. Birincisi, sebeplere yaratıcılık izafe etmektir. Yani, diyelim ki bir tohumun filizlenmesinde veya bitkinin yaratılmasında su, toprak, güneş ve tohumun çekirdeği birer sebeptir. Hakikatte bu yaratılış hadisesi doğrudan Allah'ın ilim, irade ve kudretiyle cereyan ettiği halde ve de güneş, su, toprak ve tohumun genetik programı tamamen birer sebep olduğu halde yanlışlıkla bu sebeplere yaratıcı nazarıyla bakılıyor. O zaman bunu şu sebep yarattı, şunu da şu sebep en sonundaki sebebi de tanrı yarattı deniyor. ***İkinci hata ise, eğer sebepler silsilesinin yaratılışta rollerinin var olduğu düşünülüyorsa, o zaman ilk sebebin bir yaratılışının olmasının gerekmeyeceği, o sebebin, yaratıcı gücü içinde taşıdığı olarak söylenebilir. Yani, bir trende, son vagondan itibaren, onu önündeki, onu da önündeki ve hepsini de gücü kendinde olan lokomotif çekiyor denebilir. Bu ve benzeri misallerde lokomotif veya etken gücün yalnızca itmek veya çekmek gibi bir zorunluluk içinde görülmesi gibi önemli bir hata vardır.***

Görüldüğü gibi, yaratılış hadisesi ilahi mesajdan kopuk olarak düşünüldüğü zaman, aklın, maddenin oluşumundaki sebepler silsilesinde, determinizma yoluyla ilk sebebe dayandığı ve bu ilk sebebi ise açıklayamadığı, bu açıklanamayan sebebin de Tanrı veya Yaratıcı Güç olarak adlandırıldığı ortaya çıkıyor. Vahyin esprisi ise her anın ve her hadisenin doğrudan Allah'ın yaratmasıyla cereyan ettiği gerçeğindedir. Sebepler de birer

araçtır. Herhangi bir varlığın yaratılışında kullanılan sebepler, yaratılışta bir yaratıcı değil, sadece ve sadece bir aracı durumundadır. Sebeplerin düzenlenişi, yeni bir varlığın ortaya çıkışı doğrudan Allah'ın eseridir.

Bir tohumun filizlenmesi veya bitkinin yaratılması doğrudan Allah'ın ilim, irade ve kudretiyle cereyan eder. Su, toprak, Güneş ve tohumun çekirdeği tamamen birer sebeptir.

İNSAN VE TABİAT

Tabiat, varlık âleminin zaman-mekân ve hareketlilik örgüsüyle yaratışsal bütünlüğünü ifade eder. Mutlak duran bir cisim bu âlemde olamayacağına göre onun tabiatı da yoktur. Bir varlık, mekânda yer işgal ettiği ve belirli bir zaman diliminde yer aldığında hareketlenmiş olarak bir tabiata sahiptir. Onun yaratılışı onun tabiatıdır. Bu bağlamda tabiat, varlık ve kâinat ile eş manada kullanılabilir. Kâinatın içerisinde bir nokta mahiyetinde olan cismaniyetiyle insan, tabiatın bir parçası olarak onunla doğrudan alâkalıdır. İnsan, yaşadığı andaki tabiatla ilişkisinin yanı sıra, tarihi açıdan da tabiatın bir parçası durumundadır. İnsanın geçmişini Güneş sisteminin geçmişi içine, Güneş sisteminin geçmişini galaksinin geçmişi içine, galaksinin geçmişini de kâinatın geçmişi içine yerleştirdiğimiz zaman, insan kozmik yaratılışın bir parçası olarak da karşımıza çıkar. Tarih, kendi kendini yaratan bir hadiseler bütünü değil, yaratılan hadiselerin peşi sıra takip ettiği bir seyirdir. Kozmik yaratılışın hem bir parçası hem de manalandırıcısı (veya manasını anlayıcısı) olan insan, tabiatın bir zaman ve mekân dilimin-

de yaşamış olmakla orada hapis olmamakta, "şuur"uyla bir beşinci buutta yaşayabilmektedir.

İnsanın geçmişe olan bağlılığı, geçmişi bütünüyle bilmesini gerektirmez. Geçmişteki süreçlerin iç-içe girmesiyle, bu süreçler içerisinde olup-bitenler tam bilinmediği halde, geçmişle bir bütünlük hisseden insan; gelecekteki süreçleri ve içindekileri de tam bilmesine rağmen, gelecekle bütünleşebilir. Muhakkak ki gelecekte neler olacağı tam olarak bilinemez. Ama yine, muhakkak ki, gelecek de, geçmişi ve hâli yaratan Yaratıcı'nın kudret ve iradesinde şekillenecektir. Zaman ve mekânı, geçmiş ve geleceğiyle, şuur buutunda aşmış olan insan, ancak Yaratıcı'ya intisapla (bağlanmakla, imanla) tabiatla bütünleşebilir veya tabiatla olan özdeki bütünlüğünü anlayabilir.

Tabiat bütünüyle kanunlara bağlı bir organizmadır, bir kanunlar örgüsüdür, bir "kozmos" (düzen)dir, "kaos" (düzensizlik) değil. Kozmosu, en geniş biçimiyle kendisinde yansımış olarak gören insan, tabiatla olan bu derin bağlantısını, tabiatta tesadüflere yer vermekle kesmiştir. Tabiat, bir yaratılış olarak Allah'ın fiiller bütününü yansıtmaktadır. Kozmos'un Allah'tan kaynaklandığını anlayamayan veya madde olmayan bir Yaratıcı'yı kabul edemeyen bazı insanlar, tabiattaki düzenliliği, tesadüf ve zaruretle izah etmeye çalışmaktadırlar. Yani tesadüfen bir kanun ortaya çıkıyor ve bu kanun zaruret halini alarak, yaratılışta sürekli olarak tesirini gösteriyor.

Aslında tesadüfün (ki tesadüf gerçek anlamıyla yoktur) yaratılıştaki rolünü anlamak oldukça güçtür. Bir varlığı olmayan bu kavram, bir kanunun doğmasına yol açacak güçte oluyor ve ortaya çıkan kanun da zaruri olarak varlığını sürdürüyor. Burada gizli bir inkârın yatmakta olduğunu söyleyebiliriz. ***Yaratıcı'ya, yani kanun koyucu güce, tesadüf diyerek, hem tabiatı hafife alma ve hem de dolayısıyla kendilerini bir bağlılıktan, bir kayıttan kurtarmaya çalışma vardır burada. Eğer kanunlar tesadüfen ortaya çıkmışsa, tabiat tesadüfen yaşamakta ise ve insan da tesadüfen tabiatın bir eseri olarak zuhur etmişse, o zaman in-***

san, davranışlarından niçin ve kime karşı sorumlu olsun? İnsan serbest olsun, istediğini yapsın, zarar-fayda, iyi-kötü, günah-sevap gibi şeyler olmasın(!). Tesadüfen gelinen dünyada rast gele yaşanıp, rast gele çekilip gidilsin. Zihinlerde yatan böyle bir düşünce, tabiatın, kozmosun temellerine tesadüf kavramını rahatlıkla yerleştirebilmektedir. Bu düşüncenin mantığını aramak gerekmez, çünkü bu bir istektir, bir inançtır. Onlar da isteklerinden veya inançlarından sorumlu tutulacaklardır.

Her türlü oluş, yüzlerce, belki binlerceden sadece bir ihtimalin gerçekleşmesidir. Varlıkta kanunlar iç içe ve çok yönlü oluşlara gebedir. Her oluş ve yıkılış bir kanun gereği cereyan etmektedir. Yüzeydeki ihtimaliyet, insana tesadüf kavramını çağrıştırmış ve sadece zihinde bir kavram olan bu terim, yaratılışın dinamiğine yerleştirilmiştir. Materyalist felsefenin doğuş noktası burasıdır. Kendisi gibi bu temel düşüncesi de en büyük gafıdır. Allah'ın ilim ve kudretiyle yaratılan tabiatta tesadüfe, başıboşluğa, abesiyete (boşunalığa) yer yoktur. Tabiatın her noktasının, her hareketinin, her anının ötesinde yer alan bu sonsuz ilim ve kudret, elbette insanın da yaratıcısıdır. Tabiat, nasıl ki her şeyiyle O'na bağlıdır, insan da tabiatın bir parçası olarak ve aynı zamanda -en önemlisi de- O'na bir muhatap olarak bağlanmak zaruretindedir. Bu, ilahi bir kanundur, tesadüfün doğurduğu (!) bir zaruret değil. (Onun için uyulduğu zaman mükâfat, uyulmadığı zaman da cezası olacaktır.)

Tabiat, hem perdelediği hem de açıkladığı hakikatlerin izafi sembollerini teşkil etmektedir. Bu yüzden tabiatın insan için maddi olduğu kadar manevi bir değeri de vardır. Tabiat, insan için bir ayet, bir işarettir. Yaratıcı'sını, sanatkârını gösteren bir işarettir. İnsan tabiatın bu haberini okuyabildiği zaman tabiatla bütünleşir, kendisini tabiattan, tabiatı da kendisinden sayar. Bu mana, insan zihninden düştüğü zaman, arada büyük bir kopukluk olur. Bu defa tabiatın güçlerine

karşı insan kendi güçlerini geliştirir ve büyüklüğünü ispatlamak için tabiata hâkim olmaya çalışır. İnsan için artık önemli olan tek şey hâkimiyettir, düzen değil; güçtür, mana değil; benliğin tatmin olmasıdır, ruhun değil.

Tabiatın manevi değerini tahrip etmiş olan bir anlayış hangi imkânlara sahip olursa olsun, ilim onun elinde hakikati araştıran bir kılavuz olmaktan çıkıp, her türlü menfaat uygulamalarında bir aracı durumuna düşer. Tabiatın manasızlaşması, ilmin de manasını yitirmesine yol açar. Bilimin maneviyatsızlığı insanın düşüncesini ve yapısını da maddeleştirir. Materyalist zihniyet, bu defa mutluluk ve huzur için yeni kapılar keşfetmenin yollarını arar. Manadan kopuk, bütünüyle maddi-tesadüfî olan tabiat anlayışı, teknolojinin de katkısıyla bütün hayatı kontrolü altına almıştır. Bu yeni doğan soğuk vasatta insan ruhu, çeşitli kurtuluş yolları aramaktadır. Yoga dersleri, ruhlarla konuşma seansları, ruhların gücü, evrensel ruh gibi ilahi kaynaktan kopuk, gerçekte ruha yabancı olan bu yollarda tatmin arayışına çıkmıştır. Hâlbuki bu saha, insan aklının sahası değildir. ***Akıl, ilahi kaynağın hakikatini anladıktan sonra, o kaynaktan gelen disiplini uygular ve ruh da böylece doyar. Çünkü ruh da tabiat gibi Allah'ın bir emridir, öyleyse ancak O'ndan gelenlerle doyabilir. Aksi halde maddenin soğukluğundan kaçalım derken bu defa da metafizik materyalizme saplanılmış olur ki, istenilen bütünlük ve mutluluğa erişilemez.***

Kendi varlıklarının özünü duyamadan kabuğunda yaşayan, günümüzün mekanistik ilim anlayışındaki insanlar, tabiatı ancak boyunduruğa vurup işe koşmaya yarayan bir varlık olarak inceleyebilirler. Tabiat, onlar için işe yaradığı zaman mana taşır, yaramadığı yerde düşünmeye değmez. Hâlbuki tabiat bir bütündür ve Bir'den gelmektedir. Bir'i içinde duyabilen insan, yani özünü yaşayabilen insan tabiatın manasını anlayabilir, onu, hakikati açıklayan bir sembol olarak görebilir. Kendi menfaati

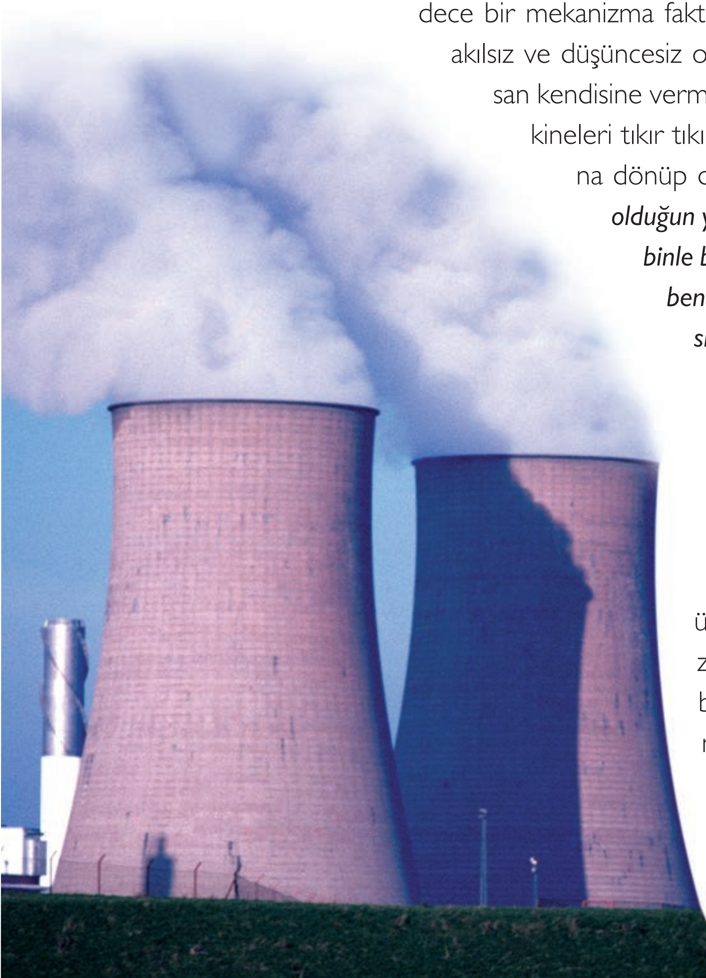

Tabiat, insan için bir ayet, bir işarettir. Yaratıcı'sını, sanatkârını gösteren bir işarettir. İnsan tabiatın bu haberini okuyabildiği zaman tabiatla bütünleşir, kendisini tabiattan, tabiatı da kendisinden sayar.

için kullandığı yerde kullanıma sunulmuş bir hizmetkâr nazarıyla ona bakabilir. Tabiat insana hizmet ederken dahi mukaddestir. Tabiatın hizmete koşulması onun değerini bozmamaktadır.

Teknoloji ve sanayi organizasyonları insanları niçin soğuk bir atmosfere almaktadır? O, insanın bizzat kendi eseri değil midir? Demek ki insan bu eseri verirken bir şeyi unutmuş! Daha doğrusu zaten içinde kaybetmiş olduğu manevi buutu, eserlerine nakşetmeyi unutmuş. Manevi buuttan mahrum bir eserin, insanı kötü yönde etkilemesi normal değil midir? İnsan bu organizasyonu kurarken kendisini de maddesi itibariyle sadece bir mekanizma faktörü olarak gördüğü içindir ki, zaten akılsız ve düşüncesiz olan sanayi, insanın bu eksikliğini, -insan kendisine vermediyse- nereden karşılayacak ki? Makineleri tıkır tıkır işleyip dururken, arada sırada insana dönüp de ***"Haydi benimle bu kadar bir arada olduğun yeter, biraz da kendinle beraber ol, kalbinle beraber ol, ruhunu duy ve ruhunu yaşa, benim içimde dura dura benim gibi olacaksın, git biraz maneviyat solu."*** mu diyecek? Elbette makinelerden bunu bekleyemeyiz. Yani insan, kendisini olumsuzlaştıran bu fasit daireyi kendi elleriyle kurmuş, kendisini yine kendisi kurban etmiştir.

Teknolojinin tatbikatından doğan üstünlük, insana tabiat karşısında bir zafer değil, insan-tabiat dengesinin bozulması şeklinde bir facia getirmektedir. Tabiata müdahalede haddi bilmenin, yersiz müdahalelerden kaçınmanın gerekliliği ortadadır. Tabiat, insana düşman değildir ki, insan tabiata düşmanca davransın.

İlim ve teknolojinin alabildiğine şımarttığı, günümüz insanı, tabiatı boyunduruğa vurabilmenin peşine düşmüş vaziyettedir. Tabiatı, dengeli bir şekilde kullanmanın yerine, kullanılmaz hale getirinceye kadar çılgınca kullanmayı yeğ tutan anlayışın menşei nedir acaba? Herhalde insan, tabiatı boyunduruğa vurma yerine önce nefsini ve ihtiraslarını boyunduruğa vurmalıdır, içinde istikamete eremeyen insanın dışı da kargaşalı olur. İnsan, önce insan olmalı, sonra tabiata insanca müdahale etmelidir.

İlim ve teknolojinin alabildiğine şımarttığı, günümüz insanı, tabiatı boyunduruğa vurabilmenin peşine düşmüş vaziyettedir. Tabiatı, dengeli bir şekilde kullanmanın yerine, kullanılmaz hale getirinceye kadar çılgınca kullanmayı yeğ tutan anlayışın menşei nedir acaba?

Tabiatın manasızlaşması, gerçekte insanın manasızlaşmasından sonra gelir, fakat geldikten sonra da hep birbirini doğurarak gider. ***Fasit bir daire çizilmiş olur. Allah'tan kopan insan, zamanla kendisinden ve tabiattan, kendi içinde taşıdığı bütün özelliklerden, tabiattaki bütün seslerden gittikçe kopar. Ve her şeyden kopmuş, kala kala yiyip, içip, yatan ve çalışan bir hayvan derekesine düşer. Artık bu insanın tabiata bir hayvan gibi boyunduruk vurup, bütün hayvani arzularının tatmininde kullanması normaldir.*** Bu kişiden başka bir şey bekle-

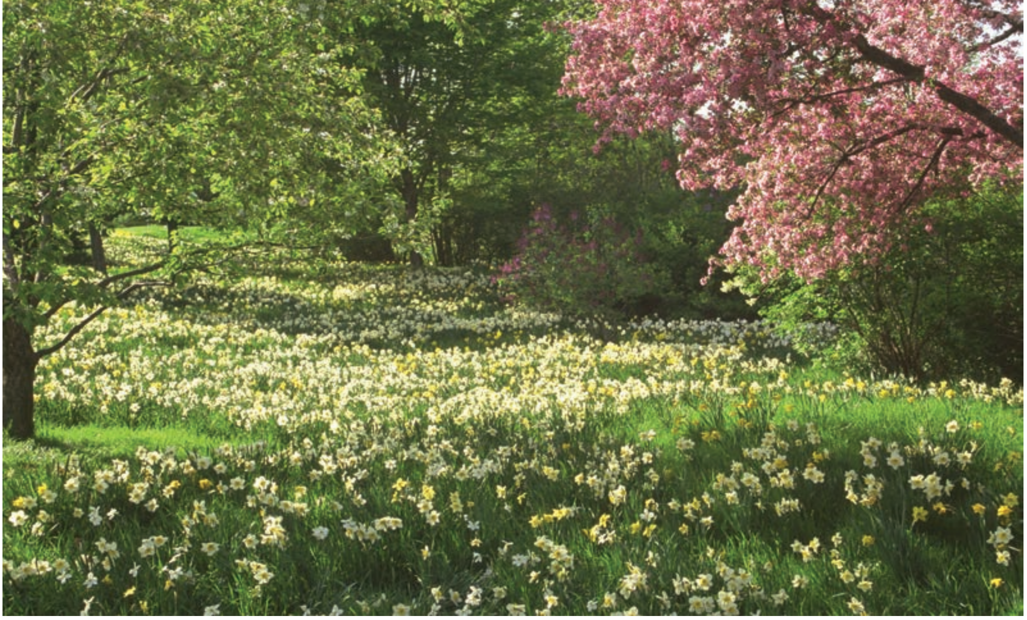

nemez. Çünkü hayvan, hayvanca muamele yapar, insanlığı düşünmez.

İnsanın tabiatla bütünleşmesi de önce kendisiyle bütünleşmesiyle, o da Allah'a bağlanmasına, yani her şeyi birlemeye ve Bir'e bağlamaya vabeste bir iştir. Bu olduğu takdirde bozukluk, düzensizlik, dengesizlik olmaz. Veya en azından asgariye iner. Aksi halde Allah'a bağlanmayanın tabiatla birleşmesini beklemek bir hayalcilik olur.

Günümüz insanı, tabiatı biraz daha derinlemesine tanıdığı halde tabiatla arası daha da açılmış, araya kopukluk girmiştir. Olmaması gereken bir şey olmuştur. Tanıma arttıkça, kopukluğun da artması tezadı bize bir şeyi gösteriyor. Tabiatın çoklukları (kesreti), içerisine giren aklı dağıtıyor, tanıma arttıkça kesret arttığından kopukluk da artıyor. Az tanındığı zaman daha ziyade birlik içerisinde olunuyordu. Kesrette boğulan aklı ve tabiattan kopan insanı bu boğulma ve kopmadan kurtaracak yegâne kurtarıcı, tevhid inancıdır. Hem akıl çoklukta boğulmadan kurtulacak ve hem de insan tabiatla bütünleşecek, yabancılaşmayacaktır. Gerçekte insanın tabiatla yabancılaşması, kendisine yabancılaşmasından farklı bir şey değildir. Kendisinden kopan insan, tabiattan da kopmuştur. Başta Allah'tan kopan insan kendinden kopmuştur. Âlemşümul birlik ve bu birlikte biricik varlık insan, kalp ve akıl buutlarında tevhit inancıyla dolduğu zaman doyar, tatmin olur. İnsan tabiatın hem bir parçası hem de kendisi. Tabiat, ilahi kanunların bahçesi; insan da bu bahçenin hem bir parçası, hem kendisi, hem de seyircisi ve düşüneni. Her bir varlık Allah'ın birer memuru; insan da hem memuru hem de halifesi. Hem varlıkların Allah'a karşı temsilcisi, hem de Allah'ın varlıklar içerisinde temsilcisi. Tabiat sergisi, insana yazılmış birer mektuplar ağı, insan da bu ilahi mektupların okuyucusu. İşte günümüz insanı bu inanç ve pozisyonunu kaybettiği için tabiattan kopmuş, kendisinden kopmuş, manasız bir tabiat içerisinde manasız bir

varlık halinde, tabiata, zorluklara karşı mücadele veren, savaşan, tabiatı ve kuvvetleri alt etmeye çalışan, kuvvetiyle tatmin arayan bir çılgın haline gelmiştir.

İnsan, tabiatın hem bir parçası hem de kendisi. Tabiat, ilahi kanunların bahçesi; insan da bu bahçenin hem bir parçası, hem kendisi, hem de seyircisi ve düşüneni. Her bir varlık Allah'ın birer memuru; insan da hem memuru hem de halifesi.

ÇATIŞMANIN TUTARSIZ SEBEPLERİ

İlim, insan zekâsının bir mahsulü olarak, tarih boyunca, müşahede ve felsefi düşüncenin farklı zaman ve kültürlerde değişen tesirleriyle gelişmiştir. Kimi zaman hiç bilinmeyen bir şeyi açıklamış, kimi zaman da yanlış bilinenleri düzeltmiştir. İnsanlık yaşadıkça da, ilmin gelişmesi, ilerlemesi, pratikleşmesi daha da çoğalacak ve insanlar kâinatın sinesine yerleştirilmiş hakikatleri daha iyi anlayacak, daha doğru bir kâinat felsefesine kavuşacaklardır.

Müşahedeye ve tecrübeye dayalı ilim gelişmeden önce, insanlar, tabiat hadiselerini kendi düşüncelerine göre yorumluyor, kendi felsefelerine tabiatı uyduruyorlardı. Bununla beraber bazı hakikatleri de yakalamıyor değillerdi. Uzun asırlar boyunca Dünya'nın birçok yerinde 'yer merkezli kâinat' anlayışı hâkim oldu. M. S. 130 yıllarında yaşayan Ptole-maios (Batlamyus) yerin, kâinatın merkezinde olduğunu, diğer gezegen ve yıldızların onun etrafında döndüğünü ileri sürdü. Kendisinden sonra batıda bu görüş 14. yüzyılda Copernicus'a kadar bütün Ortaçağ boyunca tartışılmadan kabul edildi. Yerkürenin dön-

düğünü söyleyen ilk insanın Sisam'lı Aristarkhos olduğunu söylerler. Kopernik'in ***De Revolutionibus Orbi*** adlı eserinde belirttiğine göre Çiçeron, Hicetas ve Plutarkhos gibi filozofların da Dünya'nın hareket ettiğini düşündüklerini öğreniyoruz. Fakat bu filozoflar Güneş'in uzayda sabit olduğunu kabul ediyorlar ve onu kâinatın merkezi sayarak gök nizamının onun etrafında tanzim edilmiş olduğunu düşünüyorlardı. Yer merkezli kâinat yerine Güneş merkezli kâinat modeli. Aslında Yunanlılar, Ay üzerindeki gölgesinden dolayı yerin yuvarlak olduğunu da anlamışlardı. Fakat sonraları bu ilk bilgiler unutulmuş, Batlamyus'un yer merkezli kâinat modeli benimsenmişti. Batı âleminde bu modelin geçersizliğini Nicolaus Copernicus (1473-1543) ortaya koymuştu.

Kopernik'in ***"Dünya Güneş'in çevresinde dönüyor."*** sözlerinin, asırlar boyunca hâkim olan, dünyanın sabitliği görüşünü yıkması büyük bir reaksiyonla karşılanmış ve ilim tarihçilerinin söylediklerine göre din ile ilim arasındaki ilk savaşı (!) başlatmıştı. Burada ilim ve din, daha doğrusu ilim adamı ve din adamı niçin çatışmış? Çatışmayı doğuran asıl sebep ne idi?

Kopemik'in Dünya'nın Güneş'in çevresinde döndüğünü gösteren şeması.

Dinde insana verilen değer her şeyden önde geliyordu. Bu önceliği ortaya koyan mantık, her şeyin insan için yaratılmış olmasıydı. İnsan aziz, dolayısıyla insanın yaşadığı yerküre aziz, Güneş, Ay, gezegenler ve diğer yıldızlar da sabit duran yerin etrafında dönen hizmetçilerdi. Bu mantık ortaçağ Hıristiyanlık dünyasında böylece yerleşmişti. Müşahedenin getirdiği, yerin merkez olmadığı gerçeği ise, yerin sıradan bir gezegen, dolayısıyla da insanın sıradan bir varlık olmasını, öyle ise tanrı'nın insana hiç de zannedildiği gibi bir önem vermediğini ortaya koyuyordu! Bu durumda din tarafını tutanla ilim tarafını tutan arasında ister istemez çatışma zuhur ediyordu.

Hâlbuki yukarıdaki mantığın, dolayısıyla çatışmanın hiç de akli bir temeli yoktur. Çünkü çatışmanın temelinde yatan sebep eğer insana verilen değer ise, bunun için yerin sabit olması ve onun etrafında diğer cisimlerin dolanmasına hiç de lüzum yoktur. O cisimler dolansa da dolanmasa da, yer Güneş'in etrafında dönse de dönmese de fark etmez. Neticede yerkürede hayatın olması, bunun için Güneş'in ışığını ve ısısını göndermesi, Ay'ın gece aydınlatması ve takvimcilik yapması, gezegen ve yıldızları tam bir denge ve intizam içerisinde olan kâinatın, nizamının devam etmesi ve bu vasatta insanın yaşaması; yağmurun, karın, rüzgârın, elementlerin, mikroskobik canlıların, bitkilerin, hayvanların, insanın hizmetine sunulmuş olması, insana verilen değer için yeter bir ölçüdür.

Eğer çatışmayı doğuran sebep sadece yerin dönmesi ve yuvarlaklığı meselesi ise bunun da geçersizliği ortadadır. ***Çünkü uydurma Tevrat ve İnciller'i yazan insanlar o zamanki kültür seviyelerine göre yerin düz olduğunu ve dönmediğini söylemişlerse ve bunu da kendi felsefeleri içerisinde, güya insana verilen değeri ortaya koymak için yapmışlarsa, mesele din ile ilmin değil, ilim adamları ile tahrif edilmiş mukaddes kitap yazarları ve taraftarlarının çatışması olarak anlaşılmalıdır. Kopernik, Papa Paul III'a yazdığı bir mektubunda şu sözleri sarfediyor: "Filozofların elime geçirdiğim bütün kitaplarını okudum ve öğrendim ki, Çiçeron, Hicetas ve Plutarkhos ve diğer bazıları Dünya'nın hareket ettiğini düşündüklerini söylüyorlar. Onun için ben de bunun mümkün olabileceğini anladım ve Dünya'nın hareketi hakkında düşünmeye başladım. Sonunda uzun, çok uzun müşahedeler sonunda keşfettim ki, eğer öteki gezegenlerin hareketleri Dünya'nın ekseni etrafındaki hareketi ile birlikte alınarak bu harekete göre hesap edilirse, sadece diğer gezegenlere ait hâdiseleri değil, belki semanın nizamını ve bütün gezegenlerin hacim ve büyüklüklerinin birbirine sıkı bir suretle bağlı olduğunu anlamak da mümkündür. Hem öyle bir bağlı oluş ki, herhangi bir kısımda bir şeyin değişmesinin başka kısımlarda, hatta bütün kâinatta, bir karışıklığa sebep olmaması imkânsızdır..."***

Kopernik'in sarf ettiği bu cümleler semadaki ahenk ve nizamın küçük bir müdahaleyle dahi bozulabileceğini, kâinat çapında müthiş bir dengenin ve kanun birliğinin var olduğunu açıklar mahiyettedir ve bunların imanla, dinle ters düşecek hiçbir yanı yoktur. Çünkü insan, nizam ve intizamını görerek, Nizam Koyucu'yu tanır. Kanun birliğini öğrenerek, Kanun Koyucu'nun bir olduğunu anlar.

Fakat Kopernik de hatadan arî olamıyor ve eserinin onuncu bölümünde: ***"... Hepsinin ortasında güneş duruyor... Ve etrafındaki yıldızlar ailesini oturduğu taht üzerinden yönetiyor"*** diyor.

Kopernik sisteminin matematik sadeliği ve umumi ahengine hayran kalan Kepler (1571-1630) yerin, Güneş etrafında, diğer gezegenlerle beraber döndüğünü, gece ve gündüzün de kendi etrafında dönmesinden ileri geldiğini söylemişti. Gezegenlerin yörüngesinin daire gibi olmayıp bir elips şeklinde olduğunu ve Güneş'in bu elipsin odak noktalarından birinde bulunduğunu açıklamıştı. Böylece bütün kâinatta Yunanlılar için en düzenli ve kusursuz bir geometri şekli olan daire, yerini elips'e terk ediyordu. Galileo Galilei (1564-1642) batıda, matematik prensipleri tecrübî çalışmalara dayandıran ilk âlim olarak tanınır. Bir Hollandalının bulduğu teleskopu yapıp tatbikata geçen Galileo bu husustaki tespitleri yüzünden kilise ile çatışmaya girmişti. Jüpiter'in uydularını gözlemiş olması, sabit yıldızların yanından "Güneş, Ay ve beş gezegen" in var olabileceği yolundaki kesin inanç, İncil'in son bölümünde yer alan yedi altın şamdanla Asya'nın yedi kilisesinin bağdaştırılmış olduğu Hıristiyan düşüncesinin, Galileo'nun bulduğu dört gezegenle sarsılması yeni bir çatışmayı doğuruyordu. Ay'da dağların, tepelerin görülmesi, Güneş'te lekelerin müşahede edilmesi Güneş ve Ay'ın kutsiliğine leke düşürüyor ve bu inançta olanları çileden çıkarıyordu. Güya, Güneş ve Ay çok temiz ve sade, Tanrı'nın kutsi yaratıkları idi. Galileo de bu yaratıklarda eksik bulmaya çalışıyordu! Hatta Katolik Üniversitesi'ndeki öğretmenlerin güneş lekelerinden bahsetmeleri yasak edildi. Geometrinin şeytan işi olduğu,

Galileo, Engizisyon Mahkemesinde yargılanırken.

matematikçilerin de bütün dinsizler gibi sürgün edilmeleri gerektiği ileri sürülüyordu.

Papa, Galileo'yu bu fikirlerinden dolayı Engizisyon Mahkemesine çıkarır, 26 Şubat 1616 da Galileo, artık Kopernik'in düşüncelerini tutmayacağına, yazı ile veya söz ile bu düşünceleri yaymayacağına yemin etti. Bunun üzerine Dünya'nın döndüğünü söyleyen bütün kitaplar yasaklandı. Bu esnada Galileo, sessiz geçen hayatında araştırmalarını sürdürdü. 1632 de ***"Dünyanın En Büyük İki Sistemi Üzerine Konuşmalar"*** adlı kitabını yayınladı. Bu eserinde Kopernik sistemini açıklıyor, karşı görüşleri tenkit ediyordu. Kitabı, ilim çevrelerinde büyük alâka gördü. Bunun üzerine kilise cephesi mücadeleyi yoğunlaştırdı. Jesuit Papazlarından Melchior Inchofer ***"Yerin döndüğünü ileri süren düşünce bütün dinsizliklerin en iğrenci, en kötüsü ve en utandıran işidir. Arzın sabitliği üç defa mukaddes kılınmış bir gerçektir. Arzın döndüğünü ispatlayan düşünceyi hoş görmek için evvela ruhun ölümsüzlüğünü, Tanrı'nın varlığını, gövdeleşmeyi hiçe saymak gerekir"*** diyordu. Galile tekrar engizisyona çıkartıldı, kendisinden tekrar söz alındı, yemin ettirildi ve birçok yasaklamalarla serbest bırakıldı. 1642'de de öldü.

Güneş'te lekelerin bulunması, onda sonsuz bir güzellik ve gücün bulunmadığını, dolayısıyla Güneş'in de bir gün ölüme mahkûm olduğunu, yani her şeyin fâni yalnız Allah'ın baki olduğunu gösterir.

Şimdi yukarıdaki düşüncede çatışmanın sebeplerini araştıralım: Kilise çevreleri, hatta bazı üniversite hocaları niçin Galileo'ye karşı geliyorlardı? Müşahede edilen olayları bir kuru inanç uğruna niçin kabul etmiyorlardı? Sebep, tahrif edilen İncil'e olan kuvvetli bağlılıkları, o günün yerleşik anlayışının ve kilise düzeninin yıkılma tehlikesi geçirmesiydi. Bazıları safiyane inanç uğruna bunu yapsalar da, bir kısım menfaatperestlerin parmağının işin içinde olduğu aşikâr. Çünkü yerin dönmüş olması, eğer o insanlar gerçekten Yaratıcı'ya inanıyorlarsa Yaratıcı'nın gücünün noksan olduğuna değil, bilakis sonsuz olduğuna bir işaret olur. Hem de bu yeni anlayışla insan ruhu Yaratıcı'ya daha bir inançla, aşkla yönelir. Güneş'in lekeli olması, Ay'da dağların bulunması insanın inancını sarsmayacağı gibi, kuvvet bile verir. Çünkü yerküreye benzeyen bir zeminden (Ay'dan) parlak ışık göndermesi, Yaratıcı'nın gücüne bir eksiklik getirmesi şöyle dursun, bilakis O'nun kudret ve ilminin yansımalarını gösterir. O'nu, yeni bir kanunla (yansıtma) tanımayı sağlar, imana yeni bir pencere daha açmış olur. Güneş'te lekelerin bulunması, onda sonsuz bir güzellik ve gücün bulunmadığını, dolayısıyla Güneş'in de bir gün ölüme mahkûm olduğunu yani her şeyin fâni (geçici), yalnız Al-

lah'ın baki (ezeli-ebedi) olduğunu, Güneş'e veya başka bir maddeye değil, yalnız O'na yönelinmesi gerektiğini açıklayan bir yeniliktir.

Jüpiter'in halkalarının keşfi neyi değiştirir ki... Bir merkez etrafında dolanıp duran küreler, o kürelerin etrafında da dönen daha küçük küreler veya halkalar, kim bilir o halkalar da içlerinde ne gibi sırlar saklamaktalar. ***Kutu içinde kutu, kutu içinde kutu... En büyükten en küçüğe aynı kanunların işlemesi, her yeni keşfin, bir bilinen yanında binlerce bilinmeyenin var olduğunu insan aklının önüne sermesi, ilmimizin ne kadar kifayetsiz olduğunu, kâinatı, binlerce sırlarla Yaratan'ın ise gerçekten sonsuz ilim sahibi olduğunu anlamamıza bir defa daha yardımcı olmuş olmaz mı?*** Yani, saf ve dupduru bir inanca sahip olan insanlar için bu keşiflerin akla kazandırdığı yeni buutlar ve ruha açtığı yeni pencereler yerine, o devrin kilise anlayışına bu yeniliklerin çok ters gelmesi, ancak onların gerçekten çok çarpık bir inanca sahip olduklarını gösterir. Eğer, din kitabı olarak kabul edilen İncil gerçekten Yaratıcı'nın bir eseri ise bütün müşahede ve ispatların kitapla uyuşması, bağdaşması gerekir. Aksi halde kitabın sıhhatinden şüphe edilir. ***Nitekim çeşitli ilim adamları tek Yaratıcı'ya inandıkları halde, kiliseye, papazlara inanmamışlar, Hıristiyanlar'ın birçoğu da (şimdi olduğu gibi) inanır görünmüşlerdir.*** Görüldüğü gibi, ortada Yaratıcı'ya imanla ilmin bir çatışması yok, müşahedeye dayanan ilimle kilise taraftarlarının veya yazma İncil ekolünü benimseyenlerin çatışması vardır. Ve bu çatışmanın temelinde de beşerin ortaya koyduğu inanç sistemi yatmaktadır.

Ortaçağ Avrupa'sında bir hakikatin kabul edilebilmesi uzun zaman alırken, birçok değerli âlimlerin de hayatlarına mal oluyordu. Hâlbuki batıdaki bu yeniliklerden asırlar önce doğuda (İslâm dünyasında), hakikatler, kendisine sonsuz saygıda bulunan insanlar tarafından bir bir tespit ediliyor ve hakikate susamışlar tarafından hemen kabul ediliyordu. Çünkü o insanların hayat felsefesinde ***"Dolaşın yeryüzünde yaratılış nasıl başlamıştır."***

ayeti bir düstur olarak yer alıyordu, ilimler, Yaratıcı tarafından yazılmış, adeta, akıl ve şuur verilmiş olan insana okusun diye sunulmuş olan büyük kâinat kitabını açıklayan birer vasıta olarak anlaşılmış ve Yaratıcı'yı anlatan birer dil olarak hep taltif görmüştür.

Dünya, Güneş, Ay ve yıldızlarla alâkalı yeni keşifler karşısında itiraz etmeyen bu dünyanın "Hayat Kitabı" nda ise, hakikatler çok açık ve sade bir şekilde insanlara sunulmuştur.

"Ey cin ve insan topluluğu, göklerin ve yerin aktarından (çaplarından) gücünüz yetiyorsa, haydi çıkınız." *(Er rahman /33).* Bu ayette geçen aktar kelimesi "kutur" un çoğuludur. Kutur çap demektir. Çaplar ise küre gibi cisimlerde bulunur. Bu ayette göklerin ve yerin yuvarlak olduğu, yuvarlaklığın bir şartı olan "çaplar" la izah edilmiş oluyor. Yer tam yuvarlak olmayıp elipsoit olduğuna göre çaplar kelimesi çok uygun düşüyor.

"Biz, gece ve gündüzü iki ayet (alamet, nişan) yaptık. Sonra gece ayetini (Ay'ı) silip gündüz ayetini (Güneş'i) gösterici kıldık." *(İsra/12)* Görüldüğü gibi Ay'ın da bir zamanlar Güneş gibi gösterici, ışık verici olduğu, fakat sonra onun silindiği, yani soğuyup ışık veremez hale geldiği ve artık gece ayeti, gece aydınlatıcısı (yansıtıcı) olduğu açıkça ifade ediliyor. Güneş ve Ay arasındaki farkı şu ayet de açıklıyor: ***"O Allah ki, Güneş'i bir ziya, Ay'ı bir nur yaptı."*** *(Yunus/5)* Ziya kelimesi ısısı olan ışığı anlatırken, nur kelimesi sadece aydınlık manasına gelen ışığı anlatır. Demek ki Güneş ısı ve ışık verici, Ay ise aydınlatıcı, yani ışığı yansıtıcı mahiyettedir. ***"Geceyi gündüzün üstüne***

Yerküreye benzeyen bir zeminden (Ay'dan) parlak ışık göndermesi, Yaratıcı'nın kudret ve ilminin yansımalarını gösterir. O'nu, yeni bir kanunla (yansıtma) tanımayı sağlar, imana yeni bir pencere daha açmış olur.

sarıp doluyor, gündüzü de gecenin üstüne dolayıp sarıyor." *(Zümer/5)* Ayette geçen tekvir, sarık sarar gibi yuvarlanmasına, durup sarmak, bohçalamak manasınadır. Bu ifade dünyanın sarık sanılan baş gibi yuvarlak olduğunu gösterir.

Sen dağları görür de onları durur zannedersin; hâlbuki onlar bulutun geçtiği gibi geçer giderler.

"Sen dağları görür de onları durur zannedersin; hâlbuki onlar bulutun geçtiği gibi geçer giderler." *(Neml/88)* Bu ayetten iki hâdise anlaşılabilir. Birincisi, dağların yerküre üzerinde sabit olmayıp, bulut gibi yavaş da olsa hareket etmesi, ikincisi, Dünya'nın kendi ekseni etrafında dönmesidir. Çünkü eğer Dünya dönmüyor olsaydı ve de düz olsa idi, dağların hareketinden bahsedilemezdi. Sabit bir müşahedede ufukta insanın gözünden kaybolacak olan ilk yapılar dağlar olacağına göre Dünya'nın dönmesi lazımdır.

Sure 70, ayet 40'da ***"Doğuların ve batıların Rabb'i"***, sure 55, ayet 17'de ***"iki doğunun ve iki batının Rabb'i"*** ve sure 43, ayet 38'de geçen ***"İki doğu arasındaki mesafe"*** tabirleri, mevsimlere göre doğu ve batı noktalarının yer değiştirdiklerini, dolayısıyla Dünya'nın yörüngesinde eğik olarak döndüğünü gösteren belgelerdir.

Hiç şüphesiz, Yüce Beyan'da geçen bu gerçekler, o zamanki insanların hepsi tarafından bilinmemekteydi. Bilmek ve tam an-

O Allah ki, Güneş'i bir ziya, Ay'ı bir nur yaptı. Geceyi gündüzün üstüne sarıp doluyor, gündüzü de gecenin üstüne dolayıp sarıyor.

lamak yeni müşahedeleri de gerektiriyordu. Gerçi bu hakikatlerin bilinmemesi bir eksiklik değildi. Çünkü bu kitap bütün asırlara hitap etmek üzere gönderilmişti ve gayesi, insanları her şeyi Yaratan'a yöneltmekti, öyle ise ilmi hakikatlere işaretler yapacak, akla teşvik kamçısı vurmak için "haydi araştırın" diyecek, insanların anlamakta güçlük çekeceği mevzular üzerinde teferruat vermeyecekti. İnsanlar ise müşahede vasıtalarının gelişmesiyle anlayacakları hakikatlerin, bu kitapta geçtiklerini görünce, kitaba daha bir güvenle ve imanla bağlanacaklardır. Hâsılı, bu inanç ve kültürün yerleşmiş olduğu İslâm dünyasında ilim ve dinin hiçbir zaman çelişmediğini, daha doğrusu, ilmin dinden ayrı olarak mütalaa edilmediğini, ilim adamı ve din adamı diye iki farklı grubun olmadığını, dolayısıyla Batı dünyasını uzun asırlar boyunca sarsan çatışmalara İslâm dünyasında hiçbir zaman rastlanılmadığını böylece anlamış bulunuyoruz.

NİÇİN UZAYLILAR SERÜVENİ

Teknolojinin hızla geliştiği ve insanı ruhen yıprattığı günümüzde insanoğlu ruhundan teknik araçlara birşeyler yansıtmaya çalışmaktadır. Masallar dinlemiş, periler ülkesinde dünyalar kurmuş, parmak çocukla konuşmuş, pamuk prensesi rüyasında kabul etmiş olan insan, nasıl hayalsiz ve hayal dünyasını kurmadan yaşayabilir? O, tarih boyunca bütün zevklerini hayalleriyle süslememiş midir? Mantıksızlıklarla dolu da olsa hayali esas aldığı anlar olmamış mıdır? Hayalin esas alınmayacağı, ortada bir gerçektir. ***Fakat hayale yer vermeyen, hatta menşeinde hayal yatmayan hangi buluş ve gelişme vardır ki, soğuk kalıplarda varlığını bulmuş olsun.*** Bohr, atom modelini hayal etmeseydi, belki de rüyasında yol gösterilmeseydi, şimdiki atom modeli (açıklayıcılığı önemlidir) ortaya çıkacak mıydı? İnsanlar uçmayı hayal etmeselerdi, kanat takıp uçanlar, balonla uçanlar ve sonunda uçaklarla uçanlar olacak mıydı? Evet, hayal, hayatın hedefinde bir esas kabul edilmese de bir gerçektir ve çok şeyin temelinde de yatmaktadır.

Ortada çözülmemiş birçok mesele vardır. Gerçi hiç de eksilmeyeceğe benziyor ya. Bunlardan biri de gerek açıkta görünen, gerekse geçmiş medeniyetlerin ortaya çıkarılmasıyla tebarüz eden harika yapıların nasıl yapıldığı meselesiydi. Mağara resimleri, geniş düzlüklere çizilmiş resimler, piramitler, haritalar vs. bunlar, eski zamanın imkanları dâhilinde yapılması mümkün görülmeyen harika sanat eserleriydi. O zamanki insan hayali nasıl böyle resimleri çizmişti? Niçin o geniş işaretleri toprağın bağrına işlemişti, hangi teknikle o dev eserleri inşa etmişti, hangi ilimle bilip buzulların altında yatan kara parçalarının resimlerini çizmişti? Hayal burada hemen devreye giriyor, "Uzaylılar" mefhumunu ortaya atıyordu. ***"Uzayda bizim gibi yaşayanlar bulunabilir. Onlar eski zamanlarda Dünya'mızı ziyaret etmiş olabilirler. İnsanlara zaman zaman bir şeyler öğretmiş olabilirler. İnsanlar da onların bıraktıklarıyla kültür ve sanatlarını geliştirmişlerdir."*** Hayal, aklı buralarda dolaştırıyor, sorular karşısında aciz bırakıyor ve cevabı uzaylılarda bulduruyor: Uzayın başka bir gezegeninde bizim gibi, hatta bizden daha gelişmiş(!) zeki canlılar olmalı!.. Uzaylıların gerçek kimliği nedir? İnsan niçin hayalinde onları icat ediyor ve de hayalindekine inanıyor? Delilleri bırakıp hayaline inanan insan hangi hayatı yaşıyor?

Kâinat çok büyük. Bu büyüklük içerisinde bir küçüklük var. Küçük dünyanın küçük varlığı insan, aynı zamanda bir büyüklük taşıyor içinde. Dünya küçük geliyor ona. Başının üzerinde dolaşan yıldızların cazibesi midir nedir, insanı yükseklere çekiyor hep... Alâka duyuyor insan, kâinata ve kâinatın ötelerine... Niçin insan uzay ile uğraşıyor ve uzaylılar (?) la hayalinde konuşuyor?

İnsanın uzaya yönelmesi ve onu araştırması, temelinde Dünya'mızın bağlı olduğu kâinatı anlamak isteği ve merakına

dayanır. İnsan aklının en esaslı bir özelliği olan araştırma meylinin bir uzantısıdır uzay ilimleri. Ama iş astronomi ile kalmıyor, dünya-dünyalılar alâkası, hemen insanın aklında mars-marslılar, uzay-uzaylılar ilişkisini doğuruyor. Bu alâkadan çıkarak insan uzayda hayatı düşünüyor. Yeryüzündeki hayat şartları ile diğer uzay cisimlerindeki hayat şartlarını karşılaştırarak oralarda hayatı araştırıyor insanoğlu. Fakat iş biraz daha ileri gidiyor, bu defa karşımıza "uzaylılar edebiyatı" çıkıyor. Henüz uzayın başka bir yerinde hayatın olup olmadığı tartışılırken, insan, hayalinde "uzaylılar"ı canlandırarak o medeniyetlerle(!) temasa geçiyor, onlara dünyamızı ziyaret ettiriyor, insanla olabilecek her türlü alaka şekillerini dile getiriyor. Hayatının birçok anlarına onları sokabiliyor.

İnsan niçin uzayda akıllı yaratık arzulamakta ve aramakta, hatta onlara çeşitli lisanlarla mesajlar göndermektedir. Koskoca kâinatta yalnızlıktan korktuğu için mi, yoksa bir kardeş hasreti mi çekmektedir? Yahut hayatın kaynağı üzerine bir çözüm bulabilirim ümidiyle mi "uzaylılara" sarılmaktadır? Yahut da ölümlü hayattan kurtulup uzayda ölümsüz bir hayat bulabilmek ümidi mi taşımaktadır? Ölüm hadisesinin ayrılık elemlerini her an ruhunda duyan insan, ölümsüzlük arzusunu uzayda ölüme çare bulmuş medeniyetleri (!) düşünerek mi tatmin etmeye çalışmaktadır? Veya içinde bunaldığı problemli hayata insanca çözüm bulmada güçlük çektiğinden dolayı bir yardımcıya veya bir yol göstericiye duyduğu ihtiyaçtan mı? Hürriyet ve sulhun yolunu, insanca yaşama yolunu açacak rehberlere olan ihtiyaçtan mı? Ondan mı bundan mı? Bizce hepsinden doğmaktadır "Uzaylılar Serüveni". Tatmin olmayan arzular yatmaktadır bu hayalin temelinde. Bir "hayatın menşei", bir "ölümsüzlük" meselesi, insanlığın, ilk insanla başlayan ve son insana kadar devam edecek olan, çözüm bekleyen en temel meselesidir. İnsanca yaşamanın gerçekleşmesi de bu iki temel meselenin halline dayanır. Çünkü gerçekten insan olmak hayatı anlamaya, hayatın gayesini bilmeye ve gidişatın nereye ol-

duğunu öğrenmeye bağlıdır. Çaresizlik içerisinde olan bir insanın arayış denemesidir fezalılar edebiyatı. İnsan, Dünya'nın, bunca küçüklüğüne rağmen milyarlarca canlı ve akıllı yaratığa sahne olması karşısında, koskoca kâinatın yalnız, ıssız olabileceğine ihtimal veremiyor. O "Diğer yıldızlar ve sistemler çocuksuz olamaz. Onların da kendilerine göre sakinleri vardır. Acaba nasıl, hangi mahiyette?" diyor.

Bu nizam içerisinde tesadüfe yer veren, tesadüfen bir canlının ortaya çıkabileceğine ve daha mükemmele kendi kendine gidebileceğine ihtimal verebilen görüş; aynı fikirden yola çıkarak milyonlarca yıldızdan gezegeni olabilecek olan milyonlarca sistemde, ihtimal ki bizim gezegenimiz ve Dünya'mız gibi aynı durumda bulunan bir sistem olabileceğini düşünüyor. Ve yine ihtimal ki aynen Dünya'mızda olduğu düşünülen böyle olası ve tesadüfî bir var oluş orada da gerçekleşebilir. Yine ihtimal ki oralarda da bizim gibi akıl sahibi canlılara kadar mükemmelleşme devam edebilir. Belki de bizden daha zeki ve teknikte bizden daha ileri akıllı yaratıklar gelişmiş olabilir. Nasıl ki biz kâinatın derinliklerini deşebiliyoruz ve onları düşünebiliyoruz. Niçin onlar da bizim gibi kâinatı araştırmasın ve niçin onlar da bizi aramasın?

Bakalım uzaylıların geldiğine dair delil bulabilecek miyiz? İlim şu an geçmişte uzaylıların bize uğradığına dair hiçbir delilin olmadığını söylüyor. Ama iz bırakmamış da olabilirler. Peki, o zaman nasıl ispatlayabiliriz? Geçmişteki harikulade görülen eserlerin, insan için hiç de olağanüstü olmadığı, hepsinin nasıl ve hangi maksatlarla yapıldığı, artık bugün açıklanıyor. Eğer Dünya'mıza uzaylılar geldi ise muhakkak ki çok uzaklardan gelmişlerdir o halde çok çok üstün bir tekniğe sahiptirler. Öyle ise hayalimiz şu andaki genişliğiyle dahi eski resimleri ve yapıları, uzaylılar yönünden kıyaslayacak bir güce sahip değildir. Çünkü hayalimiz uzay yolculuğunu ancak kendi uzay tekniğimizle kavrar. Hâlbuki uzaylıların çok daha farklı olması lazım. Yok, eğer o uzaylılar yakında iseler, ya onlar tekrar ve tekrar

gelmeliydiler ya da bizim onları tespit etmemiz lâzımdı. Uzaylıların, binlerce ışık yılı uzaklardan gelip ve bunca canlılık ve renklilikle karşılaştıktan sonra, uzaylıların ise, burayı uğramamak üzere terk edecekleri hiç de mantıki olmasa gerek. Ama uzaylıların mantığı bizimkinden farklı işliyor olabilir. Eğer ters bir mantığa sahipseler, onlarla karşılaşmak insan için hiç de iyi olmayabilir. Dediğimiz gibi, Dünya'mızı ya terk etmemeleri lâzımdı, ya da birçok kereler ziyaretlerini tekrarlamaları gerekirdi.

Her şeye, her var oluşa, biraz daha dikkatle bakan, en küçükle en büyüğü birleştiren, kâinattaki umumi nizam ve intizamdan, kanun birliğinden hareketle; hiçbir şeyde bir boşluğun, bir abesiyetin olmadığını gören; kâinatta tesadüfe yer vermeyen; her var oluşun arkasında sonsuz ilim ve kudret sahibi bir "gizli el"i gören düşünce ve inanç sisteminde ise hadise farklı değerlendirilir. Her şey Yaratıcı'nın ol emrine, yani dilemesine baktığı için, her an, her yerde, her şeyin yaratılması mümkündür. Bu küçücük Dünya'da bunca canlı ve şuurlu varlık yaratılırken şu kâinat memleketinde diğer yerlerin boş bırakılmamış olması, oralara münasip tarzda şuur sahibi varlıkların yaratılmış olması mümkündür. Madem Yaratıcı her şeyi sanatlı, hikmetli ve ilimle yaratır, elbette her şeyde sanattan, hikmetten ve ilimden anlayacak ve o açılardan Yaratıcı'yı tanıyacak olan varlıklar da yaratmıştır. Bilmiyoruz, belki Dünyamızdakilerine benzer canlılardan da yaratmıştır. Zaten bu O'nun karakterinden uzak değildir ki; O her maddeden canlıyı ve akıllı varlığı yaratabilir. Hayatı karbon kimyasına indirgememek lâzım. Diğer elementler, ışık, nur, enerjinin değişik bir formu, hepsinden canlı ve akıllı varlık yaratabilir Allah.

REHBERLİK FELSEFESİ

Tabiatta her vakanın dayandığı bazı temeller ve kanunlar vardır. İnsanın da, tabiatın bütününü kalbinde taşıyan ve tabiatın var oluşu ile kendi var oluşu arasındaki bağlantıyı aramakta olan bir varlık olarak, yaşadığı önemli tarihi gerçeklerin dayandığı bazı temeller ve kanunlar vardır. İnsan, tabiatı ve maddeyi bilse de bilmese de, tabiatın sırları hakkında yorumda bulunmaktan kaçınmamış, kendisi ile tabiat arasındaki bağlantıyı yakalamaya çalışmıştır. Doğru veya yanlış, mantıki veya mantıksız inanç sistemleri doğmuştur. Nasıl olursa olsun, var oluşun ötesinde bir yaratıcı inancı, bir öte inancı, hep yaşanagelmiştir. İnançlar tarihi incelendiği zaman, tabiattaki güçlere, cesametli yapılara yöneliş, onları ilahlaştırma işi alabildiğine çeşitlilik arz ederken, tek ilâh inancı veya temel iman esasları çok değişik topluluklarda ve çok farklı zamanlarda bile birliğini koruyabilmiş bir inanç sistemi olarak var olagelmiş, tarihi ve güncel bir vakadır. Var oluşun rengârenk, çarpıcı güzellikleri içerisinde bu inancın yer alması ve insanlık tarihine yön vermesi acaba hangi temellere veya kanunlara dayanmaktadır? Burada

sadece rehberlik veya elçilik, yani nebilik, resullük felsefesini incelemeye çalışacağız.

İlk insandan günümüz insanına, bütün insanların, insanlık açısından ortak hususiyetleri vardır. Bunlar, sadece bazı içgüdüler (tabii sevkler) değil, insanlığın buutlarını meydana getiren kalbi, vicdani, ruhi ve fikri fonksiyonları da içine alan geniş bir yapının tezahürleridir. İnsanın ilkelden mükemmele bir evrim geçirmediği, birçok genetik, paleontolojik, antropolojik ve ekolojik bulgularla da teyit edilmiş bir hakikattir. İnsan, dört ayaklıdan, iki ayaklıya; ormanlarda ağaçlarda daldan dala atlayarak yaşayandan, yerde yürüyerek yaşayana; küçük beyinliden büyük beyinliye; önce kaba bir takım seslerle anlaşandan, daha sonra konuşmaya başlayana; iptidai düşünenden, mükemmel düşünene... diye hayali safhalar geçirmemiştir. Bunların hepsi, biyolojik, genetik ve sibernetiğe zıt görüşlerdir. "Biyolojik evrim" diye bir şey olmadığı gibi "zihni evrim" de yoktur. İlim, teknik ve kültürdeki bazı gelişmeler, medeniyetteki ilerlemeler, "zihni evrim"i göstermezler, ilk insanla şimdikiler, aynı akli kapasiteye sahiptirler. İlim, teknik ve kültür bir birikim meselesidir. Kaldı ki böyle bir birikime gerek duymayan sıçrayıcı ilerlemeler de yok değildir. Yani tedrici ilerlemeyi bozan, atak ilerlemeler de mevcuttur. Genelde biz, bize kadar birikmiş olan malzemeyle düşünüyor, onları tecrübe ediyor, onlarla yeni teknolojileri ortaya koyuyoruz. Bizden sonrakiler de bizden daha çok malzeme ve tecrübeyi kullanmak gibi bir avantaja sahip olacaklar, ama bu, onların bizimkinden daha mükemmel bir zihne veya beyne sahip olduklarını göstermeyecektir. Yani, onların beyninde de, bizdeki gibi, 10 ila 14 milyar arasında nöron (beyin hücresi) bulunacak, fakat belki nöronlar arası bağlantıları artacak ki bunlar bilgi depolanmasını arttırırlar ve böylece zihin kapasitesi genişler.

Genetik ilmince, eğer ileride gen teknolojisiyle insan beyni üzerinde oynanmazsa, insan beyninin evrimleşmesi diye bir şey olmayacaktır, geçmişten günümüze olmadığı gibi.

İlk insanlar haliyle ilktiler ve ellerinde belki de hiç malzeme yoktu. Onları, sadece akıllarıyla, eşya ve hadiseler arasındaki münasebetleri anlamak ve bir şeyler bulmak bekliyordu. Bizdeki bilginin onlarda olmaması, (bunu da bilmiyoruz ya) bazı şeyleri düşünmemelerini, akletmemelerini, merak etmemelerini gerektirmez. Yani onlar da kim olduklarını, niçin yaşadıklarını, nasıl yaşayacaklarını merak etmiş, sormuş ve düşünmüş olmalılar. Belki insanlığın ortak hususiyetlerinden en göze çarpanı da bu düşüncelerdir. Şimdiye kadar beşeri ilimlerde yapılan birçok değerlendirme "insanın evrimi" hipotezi üzerine kurulmuştu. Haliyle de, insanın sadece hayvani yönlerinin açığa çıkarılması(?) ile insan hakkında tam bir değerlendirme yapıldığı sanılıyordu. Hemen hemen bir asrı aşan bir geçmiş bu yanılgıyı yaşadı ve önceden de bilinen bir hakikat olan "insan için hayvani yapı açıklamasının yetersizliği" bir defa daha denenmiş oldu.

Hayvanlar ve bitkiler gibi o da ölüyor ve yenileri doğuyor. Ama o, hayvan veya bitki değil, sormadan edemiyor, istisnasız her insanın merak edip sorduğu, sormasa da içinde hissettiği bu "niçin yaşıyorduk" duygusunu taşıyan insanın hayatı da, elbette bitki veya hayvan hayatı gibi olmamalı, başka olmalı, ama nasıl? İnsanın nasıl bir hayatı yaşaması gerektiği sorusu, insanın tabiat içerisinde kendi asıl kimliğine kavuştuğu zaman ancak gerçekçi bir şekilde çözüme kavuşabilir. Tabiatla insan arasında sağlıklı bir bağlantının kurulabilmesi, nasıl bir hayat yaşanması ve niçin yaşanması gerektiğine ışık tutar. Bu durum nasıl gerçekleşir? İnsan düşünüyor, bir şeyler yapıyor ve bunları harekete geçiriyor, elinden fiiller çıkıyor, fiillerini yönlendiriyor. Düzensizlik istemiyor. Görüyor ki, haşir-neşir olduğu tabiat da, muhteşem güzelliğini, fiillerden ve hareketliliğinden alıyor. Hayat, faaliyet sonucu doğuyor ve yine faaliyetle ölüm geliyor.

Hayat, faaliyet sonucu doğuyor ve yine faaliyetle ölüm geliyor. Şimşek, yağmur, rüzgâr, ağaç, hayvan, doğum, ölüm, yıldızlar, bir şeyler dönüyor tabiatın içerisinde, oluşlar ve bitişler birbirini takip ediyor.

Şimşek, yağmur, rüzgâr, ağaç, hayvan, doğum, ölüm, yıldızlar, bir şeyler dönüyor tabiatın içerisinde, oluşlar ve bitişler birbirini takip ediyor.

Peki, bu fiiller acaba hangi kaynaktan çıkıyor? İşte insanın karşısına çıkan ilk soru. Ben kimim? Niçin varım? Bütün bunlar nereden? Nereye? Niçin? Yok oluşa mahkûm bir var oluşun anlamı ne? Bir kasıt mı var? Nerede? Kimde? Bazı şeylere insan aklıyla yaklaşabiliyor, ama her şeyi tam anlayamıyor. Daha doğrusu, her şeyi kapsayan bir düşüncesi, her şeyi idrak eden bir aklı olmadığı için muammayı tam olarak çözemiyor. Bir şeyler yakalıyor, fakat denizden birkaç avuç su almak gibi oluyor, o ise bütün denizi istiyor. Suyu avucuna alıyor, fakat denizi bilemiyor; hakikati duyuyor, fakat idrak edemiyor. Bir sergiye gidiyor, içinde çeşitli resimler, mallar veya mekanize aletler görüyor, içerisinde uyanan hayret hisleriyle beraber, bulunduğu anı değerlendirmek, sergideki kastı anlamak istiyor. Ne güzel resim, niçin yapmış ressam bunu? Nasıl yapmış? Kimdir bu ressam? Bu sergiyi niçin açmış? Bize bunları niçin gösteriyor? Sergiye girmeden önceki fikirlerimizle çıktığımız zamanki fikirlerimiz arasındaki fark ressama ne kazandıracaktır?

İnsan ya sanatkârla görüşmeli ya da sergide bir kılavuzdan bu sorularının cevabını almalıdır. Yoksa hem o insanın sergiye gelmesi, hem de serginin kurulması boşuna olacaktır. İnsan da tabiat sergisinde bir mütefekkir seyirci durumundadır. Tabiat harikulade büyüleyiciliği ile insanın karşısında hangi mana ile durmaktadır? İnsan, bazen çözmeye yüz tuttuğu, çoğu zaman da çözemediği sırlar ağında varlığının mahiyetini anlamak isteyen bir varlık olarak, bu tabiat sergisinde veya sarayında, sergiyi açanı veya sarayı kuranı veyahut da en azından bir rehberi arıyor, rehber bu sırları açıklasın diye... Beşeri ilimler ve tabiat ilimleri bizim hakikati kavramamıza değil, hakikati duymamıza yardımcı olur. Denizden bir-iki avuç su sunar bize. Denizi tutmak, okyanusu kavramak hakikate ermek bir başka rehberi gerekli kılar. İnsan, her zaman, her yerde, her halükârda bu yapıyı taşıyan bir varlık olarak, benliğini saran sırları çözmek istemiştir, ilk insan da, şimdiki insan da bu konu karşısında farksız bir pozisyondadırlar. Çünkü bu sergi ilk insanlara da açılmıştır ve bütün insanlar serginin hikmetlerini ve hayatın gayesini anlamak ve bilmekle yükümlüdür. Bu ağır yükümlülükte insanlara yardımcı olarak peygamberler, yani yüce rehberler gönderilmiş ve onlar da vazifelerini hakkıyla yapmışlardır. Bize düşen, kavrayış noktasında onların rehberlik atmosferine girebilmektir. İlmin veya insan aklının her şeyi çözebileceğini beklemek, bu çözümü yıllar ve yüzyıllarca beklemeyi gerektirir. Bekleyenler de hep beklerler. Hâlbuki peygamberler, insanları bu bekleyişten kurtarmak için gelmişlerdir. Keşke insanlar, bu rehberlik felsefesi zemininde kılavuza olan ihtiyaçlarını anlayabilseler ve de Son Rehber'le bir tanışabilseler!

İnsan, tabiat sergisinde bir mütefekkir seyirci durumundadır.

KOZMİK PERDE

Tabiat, görünür âlemin oluşumu, yaratılışı, transformasyonudur; bir diğer ifadeyle kâinattaki fiiller bütünüdür; zaman ve mekânın, madde ve hareketin topluca ifadesidir. Lügat manasındaki namus, kanun, huy, yapı, fıtrat da uygun birer tariftir. Her insanın bir tabiatı (huyu, namusu) olduğu gibi, her maddenin ve kâinatın da bir tabiatı (namusu, kanunları) vardır.

Kâinata ait ince ve hassas var oluşlar, sanki gözümüzün önünde hafifçe dalgalanan bir perde, sanki boş ve sonsuz bir kâğıda kalemin ucunun dokunmasıyla yazılan birer yazı, birer kabartıdır. Bir kudret ve ilim sahibi var ki, yazıyor, yaratıyor, hareket veriyor. Fakat bu yaratıcı, bu kalemin sahibi görülemiyor. O'nunla bizim aramızda fiilleri, yaratışları, "Ol" deyişleri yer alıyor. Ve bunlar bir perde gibi örtülüyor gözümüzün önünde, hakikat gizleniyor. Bu kozmik perde, hakikati (Hakkı), hem açıklıyor, (Zahir), hem de gizliyor (Batın). Perde kaldırılabilse O'nunla karşılaşabilirsiniz. Ama bu durum perdenin önünde olan bizler için imkânsızdır. Çünkü bizler de perdenin bir parçasıyız.

Gerçek mahiyeti bir "oluş" ve "yaratılış" olan kozmik perdenin, yanlış olarak "öldürüş" ve "yaratış" sıfatlarına sahip olduğu tevehhüm edilmiştir. Yani var oluş için, "tabiat yaratıyor" denilmiştir. Yaratılışın son derece hassas düzeni ve yaratıkların birbirleriyle olan nihayetsiz ilgileri, insanları öylesine büyülemiştir ki, dalgınlığa ve gaflete düşenler, tabiatın, varlıkları ve kendini yaratan bir şey olduğuna hükmetmişlerdir. Madde ve kuvvetin birbirine olan son derece yakın bağımlılığı, geçmiş, hal ve geleceğiyle korkunç büyüklük, intizam ve ihtişamının doğurduğu büyüleyicilik karşısında insan, eğer ilahi mesaj gelmese, yaratığa "yaratıcılık" isnat edebiliyor, tabiatı ilahlaştırabiliyor.

Mana ifade eden bir yazı varsa ve kitap sürekli yazılıyorsa, bu bilgi ve yazılışın kaynağı elbette kalemin, sonsuz ilim ve kudretin sahibi olan Allah'tır. Bizler O'nu görme ve anlamada kalemin ucunun hareketlerinde, elektronların uçuşmalarında, kozmik perdenin dalgalanmasında, kayıtlı ve sınırlı varlıklar durumundayız. Tabiat gözler için, akıl için O'nun gizi, sırrı veya perdesidir. Akla düşen görev tabiatın bir perdeden ibaret olduğunu anlamaktır.

Âlemdeki tabiat, yani Hakk'ı gizleyen örtü gibi, insanda da ruhu gizleyen bir perde vardır. İnsan yaratılmıştır ve Yaratan'ını tanımak gibi çetin ve güzel bir imtihana tabi tutulmuştur. Yaratılışı gereği, Hakk'ı, içinde açık (Zahir) veya gizli (Batın) olarak görebilir, bulabilir. Kendi yapısı veya perdesi de Yaratıcı'nın fiillerini aksettirir. Sahip olduğu, kendini bulduğu vücudu, bir yaratılış mucizesidir. Vücudî mekanizmaların hemen pek çoğu kendi iradesinde olmadan işler durur. Ancak bir kısmını bozulduğu zaman fark edebilir. Fark etmediği, bilmediği, duymadığı, hissetmediği yüz binlerce mekanizma çalışır durur hücrelerinde, organlarında. Nihayet insan, bir şey yapmak diler ve yapar. Ama gerçekte yaptırılmış olur. Yani insan sadece dilemiştir, kendi vücudunu bu isteğinde çalıştırmıştır. Kendisi bir istekte bulunur, vücutta bu istek binlerce yerde yansır, organların hareketiyle iş gerçekleştirilir böylece insan, kendi fiillerinde de yaratılışın bir parçasını müşahede etmiş olur.

Açıkçası tabiat gibi, insanın fiilleri de yaratılıyor. Sadece devreye insanın iradesi girmiştir o kadar. Fakat bazen insan fiillere de sahip çıkmakta ve "Ben yarattım" demektedir. Sen yapmak istedin ve yaptın. Hakikatte ise sana yaptırıldı. "Ben yarattım" demen, senin, beynini, sinirlerini, vücudunu, benliğini ilahlaştırman demektir. Sen fiillerin mecazi sahibisin, onların hakiki sahibi Allah'tır. Sen de kozmik perdenin bir parçasısın. Seni kozmik perdeden ayıran tek özelliğin, iraden, ruhun ve ruh fakültelerindir. Sen iradenle sorumlusun, fiillerine yön vermekle görevlisin, onları yaratmakla değil.

İşte, âlemde "tabiat", insanda "benlik" iki mevhum (gerçek varlığı olmayan, fiillere izafeten ortaya çıkan) öğe (unsur). İnsanda benliğin hortlaması, âlemde tabiatın ilahlaştırılmasına paralel, insan her şeyi sahiplenebildiğine, fiillerini yaratabildiğine (!) göre, kendisinin de bir parçası olduğu kâinatın her bir parçası ve bütünü de kendi kendini yaratıyordur (!). Tabiat, o insanın gözünde "perde"likten çıkıp ilahlaşmıştır. Materyalizm de bu çerçeve içerisinde insanlara kendisini kabul ettirmektedir. Önce benliği okşamakta, onu yüceltmekte, sonra da tabiata bakışı değiştirmektedir.

Benlik (ego) artarsa, karşısındaki her şey de ilahlaşır. Tek ilahı kabul etmeyen bir insanın sonsuz ilahları nasıl kabul ettiği de bu düşünce mekanizması ile anlaşılır. İnsan, mevhum enaniyetini (egosunu) kırabilirse tabiatı ilahlaştırmaktan da kurtulabilir.

HESAP VE İNSAN

Hesap, kâinatın derinliklerinden, inceliklerinden fışkıran esaslı bir hakikattir. Kâinatta her şeyin bir hesabı vardır. Veya var oluş, hesapla olmaktadır. Nasıl bir gezegen, bağlı bulunduğu yıldızın etrafında hesapla dönüyorsa, atomdaki elektron da hesapla bir yörünge veya sahada hareket edip durmaktadır. Bir yıldızdan kopan ışık taneciği foton, bir hesapla kâinatı seyahate çıkmakta, yine bir hesapla eğrilip yol almaktadır. Ay, bir hesapla Dünya'nın etrafında yörüngesini çizerken; günleri, haftaları sayarak ince bir hesaba tercüman olmakta ve bizlere takvimcilik vazifesi yapmaktadır. Mekân, bir tomurcuk gibi açılıp yayılırken, mekânın sınırları hesaplı olarak yeniden yeniye çizilip durmaktadır. Her an, her yerde, her var oluş bir hesapla cereyan etmektedir.

Hesaplı yaratılış insanın dikkatini o kadar çok çekmiş ki, ilim adamlarının beyanında "Yaratıcı, kâinatın yaratılışında geometriyi kullanmıştır.", "Kâinatın mimarı, kâinatı matematikî olarak yaratıp tanzim etmiştir." şeklinde ifadesini bulmuştur. Ve bu ince hesap kâinatı bir kitap gibi gözler önüne serer. Kitabın hem

Nasıl bir gezegen, bağlı bulunduğu yıldızın etrafında hesapla dönüyorsa, atomdaki elektron da hesapla bir yörünge veya sahada hareket edip durmaktadır.

kelimeleri, hem de okuyucusu olan insan da, bu kitap içinde her şeyi hesaplı yaratan Yüce Yaratıcı'yı tanımaya yol bulur.

Atmosfer hesaplı olarak yaratılmıştır. Kozmik ışının atmosfere çarpması hesaplı, yansıması da hesaplıdır. Atmosferin canlılara has bölümü biyosfer de hesap üzere kurulmuştur. Nihayet, canlıların kader programının yerleştirildiği DNA molekülünün atomları da hesaplı olarak yerleştirilmiş ve hesaplı olarak işlettirilmektedir. ***Her canlının kendi türüne ait bütün özellikleri genetik yapılarına şifrelenmiş ve irsiyet bir hesapla (kanunla) süregelmiştir. Her canlı nevine, yaşadığı çevreye uygun vücut yapısı ve hayat fonksiyonları fevkalâde hesaplı olarak verilmiştir.*** Cansız dünya ile canlılar arasındaki hadiselerin cereyanı, canlı çeşitlerinin yeryüzünde dağılışı, canlıların kendi aralarındaki münasebetleri, yani ekolojik gidişat da ince bir hesap ile cereyan etmektedir.

Kâinatta en mühim öğe "hayat" tır. Bulut bir hesapla hayat için yağmurunu boşaltmakta, toprak bir hesapla hayat için ızdırap çekmekte, kayalar yine bir hesapla hayat için parçalanmaktadırlar. Dünya'mız ozon kılıfıyla hayat için sarılmakta, denizler hayat için kaynayıp durmakta; hayatın çokta birlik cilvesi göstermesi, parçaların vahdet kazanması akıllara durgunluk

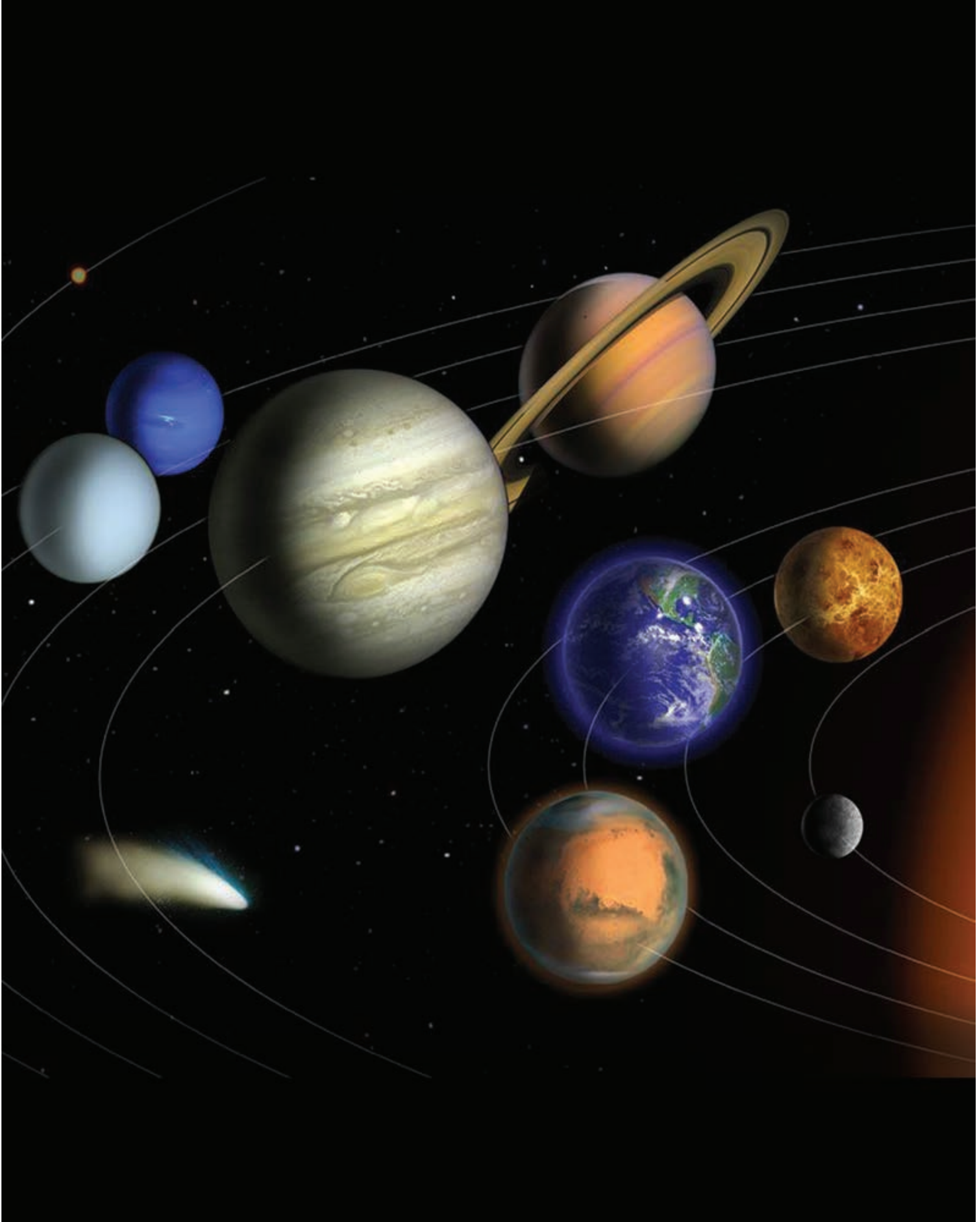

Kâinatın mimarı, kâinatı matematikî olarak yaratıp tanzim etmiştir. Ve bu ince hesap kâinatı bir kitap gibi gözler önüne serer. Kitabın hem kelimeleri, hem de okuyucusu olan insan da, bu kitap içinde her şeyi hesaplı yaratan Yüce Yaratıcı'yı tanımaya yol bulur.

veren bir hesap ile olmaktadır. Hayatın meyvesi de "şuur"dur. Şuur sadece insana verilmiştir ve hayatın içinden en ince hesapla çıkan bir ışık gibidir. Aklı, vicdanı ve kalbi duyarlı hale getiren şuuruyla insan, hem canlı hem de cansız âlemin en güzide varlığı haline gelmekte, kâinatın hesap mekanizması da şuur vasıtasıyla insanın vicdanına yerleşmektedir. ***"İnsanın bilgi merkezi beyindir, bu merkezin kullanımı da akıldır."*** diyebiliriz. İnsanı, davranış, fikir, hayal, görüş, değerlendirme vs. durumlarıyla bir bütün olarak ele alan ve her vaziyette bir iç kontrol mekanizması olarak kendisini hissettiren vicdan da insanın "hesap merkezi"dir.

"Güneş, Ay ve diğerleri bir hesapla yörüngelerinde yüzdükleri" gibi hesaplı yaratılan insanın da hesapla yaşaması gerekmektedir. İnsanın yaşadığı her an, olup-giden zaman ipine asılan hadiseler demektir. Hesapla yazılan kitap, hesabı görülmek üzere kapatılır, kaldırılır. Hesapla yaratılan hadiseler de, maddi-manevi zaman ipine hesabı görülmek üzere asılır. Hesaplı yaratılışı anlayan, idrak eden ise insandır. Hesap verme hissini vicdanında duyan yine insandır. Çevresini değişik buut ve keyfiyette hesaplarla sarılmış gören insan, bu hesaplar anaforu içinde, kalbi söylettirerek, ruhu işlettirerek çok hesaplı yaşamak mecburiyetindedir.

Güneş, Ay ve diğerleri bir hesapla yörüngelerinde yüzdükleri gibi hesaplı yaratılan insanın da hesapla yaşaması gerekmektedir.

MUTLULUĞUN KAYNAĞI

"Mutluluk herkesin özlediği bir sevgili ve uğrunda her fedakârlığa katlanılan yüce bir gayedir. İnsanlar arasında mesut olmak istemeyen tek bir fert yok gibidir. Ama saadet nedir? İşte en anlaşılmaz olanı da bu değil mi?... Evet o, haksızlık yapmayacağı, hain olmayacağı, intikam, kin, kıskançlık, nefret gibi düşüncelerden uzak kalacağı içindir ki, ekseriya çevresinde hürmet ve sevgi karışımı bir meltemin estiğini hissedecek ve daima mutlu olacaktır. O, ailesine, vatanına, milletine, hatta bütün insanlığa karşı duyduğu sevgi ve alâka ile kenarı olmayan bir muhabbet deryasında sonsuz hazlar duyacak ve daha cennete girmeden cennet zevklerini yaşayacaktır. Bu hazlar, başkalarının sevinçlerini paylaşma hazzı, onların lezzetlerini ruhunda yaşama hazzı, onların acı ve ıstıraplarını göğüsleyip onlara mutluluğa giden yolları açma hazzı, gibi şeylerdir. Böyle bütün insanlık ve kâinatla alâkadar ve iç içe yaşamak suretiyle kalp, daha bu dünyada iken ebedi mutluluğa erer ve harici hadiselerin onun saadetini ihlal edemeyeceği buutlara ulaşır."

M. Fethullah GÜLEN

İnsan, yaşadığı âlemde, kendi iç dünyası ile dış dünyası ve çevresi arasındaki münasebetlerinde daima huzur arar, mutlu olmak ister. Topluluk halinde yaşayan insanoğlunun, içinde bulunduğu sosyal yapı ile psikolojik yapısı arasındaki irtibat ve uygunluk derecesi muhakkak ki onun mutluluğu üzerine tesirli bir unsurdur. Fakat mutluluğa tesir eden tek veya en önemli faktör değildir. İnsanın mutluluğu yanlış olarak, sadece kendisi ile toplumu arasındaki münasebetlerde aranmakta, kendisinin topluma uyumu veya toplum kesimlerinin kendisine uyumu üzerinde araştırmalar yapılmaktadır. Mutluluğu engelleyen bazı faktörler de bu şekilde tespit edilip izale edilebilir. Yalnız insanı toplumun bir elemanı olarak düşündüğümüz gibi; onu, tek başına bütün insanlığın bir ferdi, bütün geçmiş ve geleceğin bir anı, bütün kâinatın bir parçası olarak da düşünmeliyiz, hesabı ona göre yapmalıyız. Çünkü insanın irtibatı bütün kâinatladır. Yani o, kendisini sevdiği gibi, ailesini, milletini, bütün insanları ve Dünya'yı da sevmektedir. Bir çiçeği seven insan, bir bahçeyi istediği gibi; Dünya'yı seven insan, sonsuz dünyaları da istemektedir, insanın çevresiyle olan alâkası ve bundan doğan sevgisi ve nefreti, merkezi düşüncesini ve dünya görüşünü doğrudan yansıtmaktadır. İnsanın mutluluğu düşünülürken, onun maddi ve manevi plânda dünyada tutmuş olduğu yer veya bulunduğu pozisyon dikkate alınmalıdır.

İnsan, Dünya'da hür iradesiyle yaratılmıştır ve kendi isteğiyle de kâinatın sırlarına nüfuz etmeye çalışmaktadır. Ne dün, ne de günümüzde kendisini kâinattan ayrı mütalaa etmeyen insan, henüz kendi dünyasında yığınlarla sırlar içerisinde yaşarken, kâinatı deşelemek, hatta kâinattan kucaklayıp fethetmek ister. Kâinatın ötesini merak etmesi de ayrı bir yönüdür.

Tarih boyunca insanlık yanlış ya da doğru yolda, gökler ötesiyle irtibat halinde olagelmiştir, insanı öteye sevk eden veya öteyle irtibata geçiren ruh yapısı burada önem kazanmaktadır. Hem zamanla hem de mekânla irtibatlı olan insan, bulunduğu yer ve anda kalmamakta, yaşadığı âlemi, bütün yer ve zamanlarca hareketlendirmekte, hatta zaman ve mekânın ötesine taşabilmektedir. ***Zaman-mekân-hareketlilik ve şuur buutlarında kendi benlik yapısına has bir hayat yaşayan insan, Dünya içinde bir dünya olarak kendisi, başlı başına bir buut oluşturmaktadır. Öyle ise insanın mutluluğu, doğrudan doğruya birlik ile alâkalıdır. Makrokozmos ile mikrokozmos arasına durmuş, adeta konik bir mekân içerisinde, kendi psiko-sosyal yapısı ile haşir-neşir olarak yaşayan insan, acaba hayatına, yaşayışına nasıl bir mana vermektedir?***

İnsan, yalnız mıdır? Başıboş mudur? Hayat bir tesadüf oyuncağı mıdır? Yoksa her şey bir hayal midir? Yoksa kâinatın temelinde yatan intizam içerisinde insan; yalnız değil, başıboş değil, hayat bir tesadüf oyuncağı değil de, her gerçeğin üstünde var olan bir yaratıcının eseri midir? İşte bu fark ve temel inanç veya iman, insanın içi ile dış dünya arasındaki irtibatta en önemli rolü oynamaktadır. Hadiseleri değerlendirme tarzı ve kalbinde onların ağırlıklarını veya hafifliklerini hissetme tarzı tamamen bu temel inancın mayalanması ile gerçekleşmektedir.

İnsanın saadetinin temelinde, düşünce fikir ve tasavvurda istikamet yatar. Bu istikamet ancak 'atom-kâinat' bütünlük anlayışı içerisinde; bütünlük de kanun birliği ve intizam neticesinde; bu da bir Yaratıcı'nın her şeyi yarattığı ve yaratıyor olduğu gerçeğine iman içerisinde sağlanır. Böylece, kesrette (çoklukta) boğulmadan vahdete (birlik) ulaşan insan, yaratıkların Mutlak Bir'e bağlılıklarına imanı nispetinde bütünlük anlayışına erer ve bütün mahlûklarla bütünleşir. Bu durum şu misale benzer; bir meyve, ağacında iken ağaca bağlılığı nispetinde bütün meyvelerle ve ağacın diğer yapı ve dallarıyla alâkadardır,

Bir çiçeği seven insan, bir bahçeyi istediği gibi;
Dünya'yı seven insan, sonsuz dünyaları da
istemektedir.

onlarla "bütün"dür. Ama bir meyve ağaçtan düşer, ağaçla bağlılığı kesilirse o zaman yalnızdır ve kısa zamanda mevcut hayatını yitirmeye mahkûmdur. İnsan da kâinatın bir meyvesi, bir özüdür. Bir tespite göre; "Kâinatı sıksan insan damlar, insanı büyütsen kâinat olur." Tabii bu derin manayı kavrayış, ancak insanın mahiyetini bütün buutlarıyla anlamakla mümkün olur. Bu "meyve-insan", kâinatla irtibatı nispetinde, yani o anlayış içerisinde veya vahdet inancında iken yalnız değildir. O, her şeyin Mutlak Bir'e intisabıyla bir "bütün"dür. Vahdet inancında olmadan, temelde yatan intizamla ve Mutlak Sahip'le irtibat kurmadan kesret içerisinde, bir tesadüf anlayışında boğulan insan, ağaçtan düşmüş bir meyve gibi yalnızdır. O, zamanla kesretin içerisinde istikamet kazanamamış anlayışının ve tesadüflerle yaşanan bir hayat inancının ruhuna inen törpülerini hissedecek ve gerçekten yalnızlığın huzursuzluğuna düşecektir. Bu insan, aynı zamanda, sanki ebediyen bu dünyada yaşayacakmış anlayışı içerisinde olduğundan, hayatından tam lezzet almaya çalışacak, doymak isteyecektir. Hâlbuki lezzetler geçici ve insan doymazdır. Lezzetin gitmesi elem, elemin bitmesi lezzet olduğundan, her bir lezzet gittikçe geride bir iz olarak elem bırakacaktır. Lezzetin geçiciliği, sonsuz doymak isteyen ruhu törpüleyecektir. Ezilen ve sıkılan ruh, kendisine bir çıkar yol bulamadığı için suni güzellikler âlemlerinde sarhoş olmanın yollarını arayacaktır. Mutluluk için kendini unutmak, kendinden kaçmak, artık onun yegâne çıkar yolu olacaktır. Kendi benliğini, bütün ruhi fakültelerinin bütünlüğünde değil de; vicdani, kalbi, şuuri ve diğer manevi latifelerine ait buutlardan sıyrılarak, serbestleştirdiği şuuraltı tek buutunda arayacak ve böylece güdük bir benlik yapısında yaşayacaktır. Ruhun huzuru artık imkânsızlaşmıştır. O, yığınlar içerisinde de olsa yalnızdır. Yüzü güler görünse, kahkahalarla ortalığı velveleye verse de içi asla gülmeyecek, tatmin olmayacaktır.

Hâlbuki insanın benliği, iradesi, hayali, vicdanı, kalbi ve arzuları ile bütünleşen düşüncesini; onun bütün yapılarının bü-

tünlüğü içerisinde, kesrette boğulmadan vahdette yaşatabilecek bir bütünleyici buut ancak imanla sağlanabilir. Bu iman sayesinde bütün yaratıkların bir yaratıcıya bağlılığıyla, her şeyle bir irtibat kurar ve her halükârda vahdetin birleştiriciliğinde, iç-dış bütünlüğü içerisinde; tek de olsa, yığınlar içerisinde de olsa, boğucu hadiseler üzerine çullansa da insan mutlu ve huzurlu olabilir, iç tatmin olmuştur. Dış ise için yansımalarından ibarettir. Akıl, kalp ve ruh bütünlük hâsıl etmiş, insanlık gayesine ulaşmış durumdadır. O, kendini unutmayacak, kendinden kaçmayacaktır. Çünkü o, bütün insanî yapılarını, imanıyla bütünlemekle mutludur.

'HERŞEY DEĞİŞİYOR' DERKEN

Kâinatın varlığı ve devamı, hareketliliğine bağlıdır. Hareketlilik ise değişimleri doğurmakta, değişimler yeni oluşumlara sebep olmaktadır. Doğmak, büyümek, olgunlaşmak, ihtiyarlamak ve ölmek; hemen her varlık için kaçınılmaz bir kanun olarak işlemektedir. Bunun dinamiği de hareketliliktir. Hareket etmeyen bir varlıktan bahsedilemez. Zaman ve mekân, maddenin hareketiyle var olmaktadır. Maddenin hareketi ise bir yaratılıştır. Hareketlilikte ve her türlü var oluşta belirli kanunlar yaratılmakta veya onlar işlemektedir. Madde kanunsuz, kanun da maddesiz düşünülemeyeceğine göre, madde kanunuyla veya kanun maddesiyle yaratılıyor diyebiliriz. Karışıklığın veya durağanlığın olmadığı kâinatta, sürekli gözlenen değişimler ve yeniden yaratılışlar, bu arada bazı değişmez kanunların var olduğunu gösteriyor. Bu değişmezlik elbette kapalı bir kâinatın içerisindedir ve sonsuza dek sürecek değildir. Nihayet kâinatın ölümüyle değişmezler de bitecektir.

Yalnız yüzeyde böyle görünen durum sonsuzluk gidişatında nasıl bir çehreye bürünür? Evvela şunu çözmek gerekir.

Doğmak, büyümek, olgunlaşmak, ihtiyarlamak ve ölmek hemen her varlık için kaçınılmaz bir kanun olarak işlemektedir.

Madde yaratıldığı anda hareketliliğe ve zamanın da başlamış olduğu bir devrede artık bilemediğimiz bir ömür serüvenine başlamış olmaktadır. Maddenin ölüme gitmesi sonsuz güç taşımamasından dolayıdır. Bunun da sebebi, maddenin sonsuz güç sahibi olan Allah tarafından yaratılmış olmasıdır. O halde kâinatın yaratılışında, maddenin değişimlerinde ve kâinatın ölümünde geçerli olan veya onları açıklayan kanunlar için bizim -her ne kadar tabiat kanunları diye adlandırmışsak da- Allah'ın dilemesi veya Allah'ın kanunları olarak meseleyi kavramamız gerekmektedir. Maddenin değişim ve dönüşümlerinde geçerli olan değişmez kanunlar sonsuzca değişmeyecek diye anlaşılmamalıdır. Sürekli değişen madde de sonsuzca değişecek diye anlaşılmamalıdır. Yani bu kâinat ömrü içerisinde, bazı değişmez kanunlar üzerinde, madde sürekli değişmekte ve yeni yaratılışlar ortaya çıkmaktadır. Yıldızlar parçalanmakta, dağılmakta fakat yine aynı oluşum kanunuyla yeni yıldızlar yaratılmakta, onlar da bir müddet sonra enerjileri bitince başka şekle dönüşmektedirler. Canlıların tohumlarında veya yumurtalarında aynı oluşum

Yıldızlar parçalanmakta, dağılmakta fakat yine aynı oluşum kanunuyla yeni yıldızlar yaratılmakta, onlar da bir müddet sonra enerjileri bitince başka şekle dönüşmektedirler.

kanunları cereyan etmekte, fakat canlı fertleri doğup büyüyüp ölmektedirler. Madde dağılmakta, yeni terkiplere karışmakta, fakat yaratılış kanunu değişmemektedir.

Maddenin değişmesi ve bu değişmenin yeni oluşumlara yol açması, insan zihninde bir yanlışlığa da yol açmıştır. İnsan zannediyor ki, bütün kâinat gibi, insan da değişmekte, dahası yeryüzündeki değişiklikler sonucunda meydana gelen küçük moleküller, canlı hücreler, onlardan büyük yapılı canlılar, nihayet hayvanlar ve insanlar değişe değişe meydana gelmiş olmaktadır. İlmi araştırmalar; bu değişmelerin olduğuna dair bir delil bulamamış olmasına rağmen, kâinattaki değişim ve dönüşümleri canlılar için de uygulamaktan geri kalmayan evrimciler, insanın da değişmesiyle ilerlemeci (!) bir felsefe yürüterek insanın yapısını, fıtratını, özünü anlamaktan da uzaklaşmışlardır. Hâlbuki her bir canlı türü, kendilerine has yaratılış kanunlarını yaşamakta, fertlerindeki değişmeler de, hücrelerine yerleştirilmiş belirli bir genetik kapasite içerisinde cereyan etmektedir. Her bir tür başlı başına bir olgu olarak yaratılmıştır. Ama her bir fert, türünün karakteristik özelliklerini taşımakla beraber, kendine has değişikliklerle yaratılmaktadır. İnsan türünde de her insan aynı karakteristik özellikleri taşımakla beraber, kendine has farklılıklarla yaratılır. İlk insanla şimdiki insan aynı insanî özü taşımakta ve gelecekteki her insan da aynı özü taşımak üzere yaratılacaktır. Çünkü Yaratıcı'nın değişmez kanunlarından biri de insanların aynı ruh ve beden yapısında, fakat farklı ruh ve bedenlere sahip olmalarıdır. Evrimcileri yanıldıkları bu noktadan geri döndürebilecek şey, ilerleme adına yapılan çok şeyin insanı özünden uzaklaştırması ve onu yalnızlaştırmasının artık baş problemlerden birini teşkil ediyor olmasıdır. Gerçi onların bu saplantılarına geçmişin kötü uygulamalarına olan

Her bir canlı türü, kendilerine has yaratılış kanunlarını yaşamakta, fertlerindeki değişmeler de hücrelerine yerleştirilmiş belirli bir genetik kapasite içerisinde cereyan etmektedir.

bir reaksiyon da yol açmış olabilir. Ama hakikati arayan insan, geçmişi de çok yönlü olarak değerlendirebilmelidir.

Günümüzde değişik toplum, sistem ve çevre şartlarında yaşayan insanlar, nasıl ki aynı insanî özelliklere sahipseler; yüz binlerce yıldır her çevrede ve şartta insan "ben" i hiç değişmeden, değişen yeryüzünde ve değişen toplum şartlarında yaşaya gelmiştir. İnsanın nefsi, aklı, kalbi, vicdanı, hırsları, elemleri ve hazları hiç değişmemiştir. İlk seven insan gibi, şimdiki insan da sevmekte; ilk nefret eden insan gibi şimdikiler de nefret etmektedir. Sonsuzluğa uzanan hisleri, arzuları taşıyan ilk insanla şimdiki insan arasında bu açıdan yine bir fark yoktur.

İnsandaki bilgilenme fazlalığıyla aklı veya zihin yapısını karıştırmamak lazım. Muhakkak ki, günümüzün insanı geçmiştekilere nazaran daha çok bilgilenme imkânına sahip, ama daha çok akla değil. Evrimci düşünce; şuurun, maddenin bir yansıması veya aklın, bilginin bir yansıması olduğunu ileri sürerek, "insan ben" inin en önemli fakültesi olan akıl ve şuurun gelişmesini (evrimleşmesini) kabul etmektedir. Buna bağlı olarak insanın da değiştiğini söylemekte, dolayısıyla geçmişteki ahlâki, sosyal değerlerin veya inanç sistemlerinin otomatikman geçersiz sayılacağı iddiasında bulunmaktadır. Oysaki insanın biyolojik bir evrim geçirmediği hakkında, genetiğin, paleontolojinin, biyofizik ve biyokimyanın ve diğer ilim dallarının günümüzde çok sayıda verileri mevcuttur. Artık evrim düşüncesi, ilim çevrelerinde sadece bir dogma veya inanç olarak görülüyor. Evrimcilerin hipotezlerinin üzerinde ısrarla durmalarının altında yatan sebepleri bulmak da ayrı bir araştırma konusu.

Ama bilinen şu ki, onlar, geçmişte bir aydınlık çağ yaşandı ise ve o çağın aydınlığı günümüzü ve geleceğimizi aydınlatabilecek güçte ise; ondan kaçmanın veya onu kara göstermenin en kolay ve en bilimsel (!) yolu olan evrimci ve ilerlemeci bir felsefe ışığında insanların nazarını geçmişe değil, plânlarını ve düşüncelerini ellerine geçirdikleri geleceğe yöneltmek istemektedirler. Bunun için tarihi determinizmi bile rahatlıkla ka-

bul edebilirler. Hâlbuki insanlık tarihinde böyle bir determinizmin olmadığı, iyi bir araştırma ile açıkça görülebileceği gibi, günümüzde de bu tezlerini doğrular mahiyette bir gelişme olmamaktadır.

Her şey değişiyor derken, insan yapısının, insan ahlâkının ve insanın ruh ihtiyaçlarının değişmediği göz ardı edilmemelidir. İki bin yıl önce insanın ruhu ne ile doyuyorsa veya ne ile azıyorsa, hastalanıyorsa; bugün de, aynı şeylerle doyabilir veya azabilir, hastalanabilir. İnsan ruhunun dengesi önceleri nasıl sağlanabiliyorsa, şimdi de öyle sağlanabilir. İnsanın bu maneviyat yönü, insanın tecrübelerine, araştırmalarına ve deneme yanılmalarına bırakılmamıştır. Doğru bir tabiat bilgisine ulaşmak ve bilgiyi teknik sahada kullanmak, insan için halen ve sonuna dek de devam edecek bir araştırma, tecrübe sahasıdır. Psikolojik ve sosyolojik dengenin, adaletin temini için, Allah insanlara rehberler ve kitaplar göndermiştir. İnsanın hayat felsefesi ile içtimai yapılanması arasındaki sıkı bağ sebebiyledir ki, insanı, nasıl yaşanması ve neler yapılması gerektiği yolunda da aydınlatmış, bu çetin dünya imtihanında insana kılavuz olmuştur.

Beşeri düşünce, hayat tarzı ve sistemler gerçekten de çok kısa aralıklarla değişmekte, revizyonlar olmaktadır. İnsanın yapısına en uygun hayat modelini, elbette insaniyetini tam idrak edememiş insanlar bulamazlar. Buldukları şeyi tatbikata geçirdiklerinde, başkalarının değiştirmek zorunda kaldıkları birçok yönün de olduğu hemen görülebiliyor. Gerçi insanlar, kendi ruh cevherlerinde var olan hakiki, insanî hayat tarzını bulmaya yanaşacaklar belki, ama niçin boşu boşuna bir deneme-yanılma yoluna girilsin ki. Şu sınırlı dünyada, kısacık bir ömürde bu tür oyalanmalarla hayatımızı geçirmenin bir manası olamaz. Biliyoruz ki Ufuk İnsan'ın yaşadığı, düşündüğü, yaşattığı esaslar hiç değişmemiş ve değişmeyecektir. Gerçekte insanın fıtratını yaşatan islâm, asırlar, mekânlar değiştiği halde hep taze kalmıştır. Her insanın özlemi olabilecek bir yücelikte varlığını

sürdürmektedir. Günümüzdeki bazı şartlanmışlıklar, o güzellikleri teorik safhada göstermese bile, pratikte yaşandığı zaman, yabancı bir ortamda bile, insanın ruhunu tabiatla beraber kuşatan zihne, vicdana, nefse ve insanî ilişkilere mükemmel bir denge getiren o hayat tarzı rahatlıkla gerçekleşebilmektedir. Dünya görüşü, inanç sistemi ve yaşama tarzı için, zaman ve mekân bir kayıt değildir. Çünkü bu iki kavram insanın yaşaması için sadece bir araçtır, yoksa insanı yaratan veya onu doğrudan etkileyen bir yapıları yoktur. O halde insan, kaynağını değişen faktörlerden değil, Mutlak Değişmez'den alan bir hayat sistemine bağlanmayı en akıllıca bir iş saymalıdır.

KULLUK FELSEFESİ

Kulluk, insanın kendisini ve Yaratıcı'sını tanıması sonucunda, insanın ortaya koyduğu davranış ve sözler bütünü olarak anlaşılabilir. Yaratıcı; her şeyin sahibi, yöneticisi, her an her şeyi evirip çeviren mutlak varlık olmakla, insanın ve diğer yaratıkların bağlı olduğu, var olmalarını O'na borçlu oldukları bir yüce varlıktır. İnsanı Yaratıcı'sına bağlayan, kulluk fonksiyonunun doğmasına yol açan, onun kendi özü ve özellikleridir. Ve insan ancak bu bağlılıkla bütün insani özelliklerinin varlığını duyabilir, var oluşunun manasında bir hayat yaşayabilir. Yaratıcı'sından kopuk olarak yaşanan bir hayat, birçok insani özelliklerin yitirildiği bir hayat olacaktır.

İnsan yapısı, eksiklik ve mükemmellikleri beraber içeren bir bütünlüğe sahiptir. O, aciz, zayıf ve kusurlu yanlarıyla, aynı zamanda akıllı, mucit ve güçlüdür. ***Evet, insan hem akıllıdır, hem de kusurlu; hem zayıftır, hem de güçlü; hem keşfedicidir, hem de fakir ve noksandır. Bu yapıda bir insan varlığına, materyalist sistem, yalnızca akıllılık, güçlülük, iktidar ve keşif yönü üzerinde yoğun bir şekilde durarak tabiata ve bütün güçlere hâkim olacağı, hatta ölümü öldürmek mertebesine yükseleceğine inandığı bir konum biçmiştir.*** Böylece insan, kendinden ve tabiattan daha

üstün bir güce inanmanın gereksizliğine hükmetmiştir. Bu düşüncenin, yaratılış kanunları çerçevesinde insana bir şeyler kazandırmak şöyle dursun, çok şey kaybettireceği açıkça ortadadır. İnsan, güçlü olduğunu bilsin, ama aciz olduğunu da unutmasın, ne zarar görür. Bilakis tabiatta kendi konumunu daha bir iyice belirleme imkânına daima sahip olur. Hâlbuki mutlak bir güçlülüğün ve akıllılığın ifadesi benlik hortlamasına maruz kalan insan, elbette bir zaman sonra karşılaşacağı acizlik ve yetmezlik durumunda korkunç bir yıkıma uğrayacaktır. İnsanın gururlanmasının, büyüklenmesinin hiç de manidar bir temeli yoktur. Şimdiye kadar büyüklenen insanlar ne kazanmıştır, büyüklenmeyenler de ne kaybetmiştir? Büyüklenmenin temelinde yatan benlik, kendinden büyük bir gücün varlığını niçin kabul etmemektedir? Bunu anlamak da zor olsa gerek.

İnsan, aşıyı bulabilir, yerçekimi kuvvetini yenerek Dünya'nın ötesine açılabilir, uzayda yeni yıldız ve gezegenler keşfedebilir. Ama aynı insan, güç, ilim ve iktidar yönünden mutlaka sınırlı olduğunu, aciz, fakir olduğunu, kaprisli olabileceğini, mutlak olarak kusurlardan arî olmasının mümkün olmayacağını da bilmelidir. Bilimsel sahada bile, yeni öğrenilenler, daha öğrenilmeye, bulunmaya muhtaç birçok bilinmezin var olduğunu ve hatta önceleri doğru olarak bilinen birçok şeyin, doğruluk sınırlarının daraldığını gösterirken bunlara ilaveten elbette her şeyi çözdüm sanmanın veya her şeyin kendi beklentileri doğrultusunda çözülebileceğini sanmanın hiçbir akli temeli yoktur. ***"Bir şey biliyorum, o da hiçbir şey bilmediğim."*** sözünü, biz ***"Bir şeyi iyi biliyorum, o da bilmem gereken çok şeyin var olduğu."*** şeklinde yeniden söyleyebiliriz. Tam bir varlık bilgisine kavuşmaktaki acizliğimiz, insanı tanıma noktasında da geçerlidir. İnsanın hem güçlü hem aciz, hem mükemmel hem fakir, hem bilgili hem de kusurlu olduğu; fıtratın, yaratılışın bir hakikati olarak anlaşılmalıdır. Bunu kabullenmek, tabii olmanın bir gereğidir. İnsan çok güçlü silahlar yapabilmekte, Dünya'yı yerinden oynatabilecek güçlere sahip olabilmektedir, ama aynı zamanda bu silahları yine insanlar üzerinde kullanabilecek kadar kusurlu ve de bir mikroba yenilecek kadar aciz ve güçsüz-

dür. Bilgi, silah, beceri, icat, keşif, sahibi olabilen insan; insan olarak tabiat içerisinde noksanlıklarını da kabul etmekle ancak efendi olabilir. Bütün bunları kabullenebilen insan (ki, kabullenmek zorunluluğunu hayatının her safhasında duymaktadır), kendisine verilen güçler, ilim ve mükemmellik için, bunları kendi yapısına derc eden Yaratıcı'sına teşekkür manasında; acizlik, fakirlik ve kusurluluğunun idraki içerisinde olmalıdır. Her türlü noksanlığın kendisi için söz konusu olmadığı; mutlak güç, mutlak ilim ve mutlak kemal sıfatlarına sahip olan Allah karşısında takınılması gereken bir tavır olarak kulluk vazifesini yerine getirmelidir.

İnsan, inançlarıyla veya düşünceleriyle yaşayan bir varlıktır. İnanç, insanın bir yarısını kaplarsa, diğer yarısını da inançları doğrultusundaki hareketleri kaplar. Pratiğe taşınmayan düşünce faydasızdır, düşünce ve inanca yaslanmayan fiiller de hep eksik ve cılız kalacaktır. İnsanın günlük hayatında kendisinden çıkacak olan söz ve davranışlarının bir bütünlük arz etmesi, mükemmelliğin kaçınılmaz şartlarındandır. İnsanın ise hem mükemmel hem de noksan bir varlık olarak hayatının her anında düşünce ve hareket birliği üzerinde hassasiyetini devam ettirmesi güç, hatta aynı gün içerisinde birçok duygu, düşünce ve hareket karmaşası yaşaması normaldir. O zaman bu fıtratta bir varlığın, kendisine çekidüzen vereceği anlar ve bir defa daha idrak edeceği, inanacağı, idealize olacağı sözler manasında olan ibadete muhtaçtır. Bir günün içerisinde güne başlarkenki tavrımız ve his dünyamızla, günün ortasındaki ve sonundaki, hatta geceleyinki durumumuz arasında çok bariz farklar görülebilmektedir. İşte her durum karşısında ve her his karmaşasında, bizi tekrar benliğimizle bütünleştirecek, aynı günde birbirinden kopuk değişik varlıklar olmaktan çıkarıp tek varlık olmamızı sağlayacak, bize kendimizi, hayatın gayesini ve manasını unutturmayacak davranış ve sözler bütünü olan ibadete, belli vakitlerde ne kadar da muhtaç olduğumuz ortadadır. İnsan, ibadetle kendisini ve Yaratıcı'sını bir kere daha tanımış oluyor.

İnsan nedir? Korkak bir mahlûk mu, yoksa her şeyi yenen, hiç korkmayan, her şeyi elinde bulundurmak isteyen haris bir mahlûk mu? İnsan, nelerden korkmalı, nelerden korkmamalı? Kimleri korkutmalı, kimleri korkutmamalı? Kimin önünde eğilmeli? Bir insan, toplum içerisinde nedir? Makinelerin bir düğmesi mi, sadece bir araba şoförü mü, sadece bir devlet memur mu. Her gün aynı işleri, aynı zamanda yapmak mecburiyetinin verdiği bir monotonluk, insanın ruhunu sarmakta; iyilik, güzellik ve hakikat adına istediği, arzuladığı birçok şeyin gerçekleşmediğini görmekte, hâsılı ufak veya büyük insanların içerisinde birçok büyüklüklerle; daha doğrusu büyüklenmelerle karşılaşmakta. Bu sırada kendi içerisinde de hep küçüklük hissetmekte, küçüldükçe küçülmektedir.

Modernleşmeyle çeşitli ruh, nefis ve akıl dengesizliklerinin ortaya çıkmasında görülen paralellik; insanın insani özgürlüğünün kısıtlanmasının doğurduğu kötü sonuçları göstermek bakımından manidardır. Modernleşme olmalı; fakat tabiattan ve insanın ruhi ihtiyaçlarının giderilmesi için sağlanacak ortamlardan kopuk olmamalıdır.

İnsanın özgürlüğünü kısıtlayan bütün olumsuzluklardan kurtulabilmesinin bir yolu vardır; o da, insanın Yaratıcı'ya yönelmesidir. Her şey büyüklenip bir köşe başında karşısına dikilirken; onun, her şeyin ve herkesin sesini kesip "Hayır sizler hep küçüksünüz, etkiniz sınırlıdır, en büyük ise ancak Allah'tır." deyip içinden gele gele O'ndan gelen mesajları tekrar tekrar okuyabilmesi, onlarla doyabilmesi, her varlık gibi O'nun huzurunda tek bir fert olarak durabilmesi, insanı diğer bütün sun'i kayıtlardan kurtararak yaratılışının kaynaklandığı Allah'a yöneltir. İnsan da böylece özünü duyarak yaşayabilir.

Her varlığın kendi hal diliyle konuştuğu gibi insanın da O'nunla kendi lisanıyla konuşabilmesi, O'nu tanıdığını, varlığını idrak ettiğini, tek hakikatin ancak O'ndan gelenlerden ibaret olduğunu, sadece onlara sarılacağını söz vermek manasında olan ibadeti yapması, insan için en temel görevlerden birisidir. "Allah en büyüktür." der, O'nun huzuruna çıkar. "O'ndan başka tapılacak ki-

İnsan başka hiç bir şeyin önünde eğilmez artık, çünkü o, En Büyük Olan'ın önünde eğilmiştir.

şi veya eşya yoktur." der. O'na yönelir. Böylece hayatın çarkları içerisinde yine dönen, fakat bu defa, her şeyin Yaratıcı'sının bir muhatabı olarak, kendisine değeri hatırlatılmış haysiyetli bir mahlûk olarak; boşuna yaşayan değil, yaratılış gayesine uygun yaşayan bir varlık olarak döner. Çarklar bu defa bir başka renk alır, bir başka ses çıkarır. Hiçbir şeyin büyüklüğü ve büyüklenmesi artık onu etkilemez. Çünkü o "en büyük olanı" tanımıştır. Hiç bir şeyin önünde eğilmez artık, çünkü o, "en büyük olan" ın önünde eğilmiştir. Bu eğilme insanın onure olduğu, yüceldiği bir eğilmedir.

Bu eğilme, başka eğilmelerden insanı kurtarır, korur. Kişinin başkaları karşısında büyüklenmesini de engeller. Kendi kendine "Sen büyük değilsin, sen ancak bir fertsin, başka herkes gibi bir "kul"sun. Büyük olan ancak Allah'tır. Kimse senin önünde eğilmeyecektir. Herkes, ancak senin de önünde eğildiğin Allah'ın huzurunda eğilecektir. Sen, ne başkasına, ne kendine, ne de başkası sana tapmayacaktır. Her insan, her varlık gibi, ancak Allah'a tapacaktır. Allah'tan başka tapılacak, yönelinecek bir varlık yoktur. Sen de herkesin yardımına koşacaksın, çünkü Allah'ın bütün yaratıkları senin yardımına koşmak-

tadır." dedirtir. Bu durum ve kavrayışa, insan her günün başlangıcında, ortasında ve bitiminde ulaşmalı, kendi kendini kontrol etmeli, ayar yapmalıdır. Beşeri olan, değişebilir kriterlere göre değil, ilahi hakikatlere göre ayarlamalıdır kendisini. İbadetin şekli ve manası, insanlar tarafından tam olarak keşfedilip, insanî fıtratın uyacağı bir program tam manasıyla yapılamayacağından, ibadet etme ihtiyacı zemini üzerinde kurulan bir kulluk faaliyetinin nasıl yapılacağı, yine Allah tarafından, insanlara bildirilmiş ve şerefli elçisi tarafından da gösterilmiş durumdadır. İbadet faaliyeti, insanları ve hayatın her yönünü bütünleyen, belirleyen bir vakıadır.

ZAMAN İPLERİ

Her şey, büyük zaman denizinde, kendi özel zamanıyla yaratılıyor. Kâinatın, Güneş'in, Dünya'nın birer zamanı, yani ömürleri vardır. Hareketlilik olduğunca zaman olur veya zaman olduğunca hareketlilik olur. Hareketlilik bir nevi zaman enerjisidir. Eğer kâinat için veya Dünya için bir ömür tayin edilmişse, yani onlara belirli bir zaman enerjisi verilmişse, onlar o sınırı aşamazlar, sonuçta ölüm meydana gelir. Madde bu enerjisi bitince ya yok olur veya buut atlar. Zamanın, bizim âlemimizdeki gibi geçmediği bir başka âleme gider. Burada sınırlı olan zaman enerjisi belki orada sınırsız olur. Buradaki dört buut, orada çok buut olur.

İnsan da maddî yapısı itibariyle bir zaman enerjisine sahiptir ve insan için de sınırlı olan bu enerji, kendisine tayin edilmiş miktarı aşamayacaktır. Ceset çürüyüp dağılacak ve belki bir başka âlemde, çok buutlu bir mekânda ruhla yeniden bütünleşecektir.

Kâinatın yaratılışıyla başlayan büyük zaman akımı içerisinde, bizlerin de akan zamanlarımız veya uzanan zaman iplerimiz var. Her bir insan için ilk yaratılışıyla başlayan bu zaman, ener-

jisi miktarınca akacak veya zaman ipi (ömür), enerjisi miktarınca uzayacaktır. Çünkü insanların hayatları, büyük bir zaman seti içerisinde tek tek kendi benliğiyle akıp giden küçük zaman parçacıklarıdır. ***Büyük zaman enerjisi içerisinde insan için tayin edilmiş olan zaman, çok küçük, fakat gaye olarak çok büyük manaları içermektedir. Her insan zamanı, adeta büyük zaman akımına bedeldir.***

Bir sona doğru akıp giden büyük zaman seli içerisinde bir dalgacık hükmünde olan insan, kendi isteği olmadan geldiği bu dünyada niçin yaşıyor acaba? Kendi zaman enerjisini nasıl değerlendirmeli? Fiziki ve biyolojik olarak yirmi dört saate bölünmüş olan zaman ipini hangi renge boyamalı?

Sınırlı da olsa, kendisine verilmiş olan bu zaman enerjisi insan için en büyük nimettir. Yaratıcı'nın ihsanıdır. Bu enerjiyi biz kazanmadık, ama biz harcıyoruz. İsteğimiz dışında sahip olmuş olduğumuz bu enerji bize bir emanettir. Kâinatın zaman akımı içerisindeyiz, ama bu enerjiyi bize kâinat vermiyor, çünkü ona da bu enerji verilmiş. O halde zaman enerjisinin nasıl kullanılacağı hakkındaki hüküm, emanet anlayışı içerisinde, onu bize veren Yaratıcı'nın hükmüne bağlanıyor. Bir kere harcama imkânı verilmiş olan bu enerji, yaratılma gayesine en uygun şekilde kullanılmalı, saniyelerine kadar değerlendirilmelidir. Verilmiş bir enerji, ancak tayin edilmiş bir hedefe doğru, yine örneklenmiş hayat çizgisi üzerinde yaşanmalıdır. Böylece insan; beşeri kaynaklı, karanlık hayat gayesi arayışı labirentlerinde boşuna dolaşmaktan da kurtulabilir.

Bu zaman enerjisi bizim için yirmi-dört saatlik dilimlemelere tâbi tutulmuştur. Her bir gün, yeni bir hayat başlangıcı gibi gelir insana. Böylece bir ömürlük zaman enerjisi, her gün kendisini bütün ağırlığıyla hissettirir. Dinlenme ve uyku da vücudun fizyolojik bir ihtiyacı olarak zaman enerjisinden harcanır. Geceyi dinlenme zamanı kılan Yaratıcı, gündüzü de dilimlemiştir. Gün, dilimlenerek adeta sayısı artırılmakta, insan, her bir dilimde ruhunda yeni bir günün enerjisini hissetmektedir. Yeni bir atılım için ertesi güne değil, bir sonraki zaman dilimine (vakte) bakmak gerekecektir.

En önemli hadise de, günü, günün başlangıcını, ortasını ve sonunu, geceyi; insan, kendisi için ihsan edilmiş vakitler olarak değerlendirecek ve bu Dünya'nın içinde, dünya işlerinin karmaşasında, günün önemli anları olan bu vakitlerde insan, Yaratıcı'sına yönelip gününün anlamını yaşayacaktır. Ruhta bir tembellik ve atalet olmayacak, o vakitler, insan için sürekli bir dinamizm kaynağı olacaktır. İnsan bir günde beş defa yenilenmiş olacaktır. İşler ve hadiseler içerisinde kararmaya yüz tutmuş ruh dünyası, bu vakitlerde yeniden aydınlanacak ve insan adeta sonsuzluğa uzanan zaman ipine aydınlık halkalar geçirmiş olacaktır. Geçmişte aydın olan bu ip, gelecekte de sonsuz aydınlık mekânına doğru uzayıp gidecektir. Böylece emaneti değerlendirmiş bir varlık olarak insan, sınırlı bir hayatta, sınırlı zaman enerjisiyle sonsuzluğa açılan bir hayatı yaşamış olacaktır. Ve zaman enerjisinin bitimi, onun için yeni bir âlemin kapısının açılması olacaktır. Her insan, emanetin kıymetini bilmeli ve Hakiki Sahibi'nin yolunda harcamanın sorumluluğunu taşımalıdır.

Her bir gün, yeni bir hayat başlangıcı gibi gelir insana. Böylece bir ömürlük zaman enerjisi, her gün kendisini bütün ağırlığıyla hissettirir. Geceyi dinlenme zamanı kılan Yaratıcı, gündüzü de dilimlemiştir. Gün, dilimlenerek adeta sayısı artırılmakta, insan, her bir dilimde ruhunda yeni bir günün enerjisini hissetmektedir.

ŞÜKRAN VE İSYAN

İnsan ruhunda içice bulunan zıt duygulardan ikisi de şükran ve isyandır. Bir insan hem teşekkür, hem de isyan edebilir. Sevgi ve nefret gibi zıt, fakat esaslı olan bu duygular, insanın düşüncesine ve inancına göre yönlenir veya ağırlık kazanır. Evet, nasıl ki, bir insanın kalbinde sevgi hakiki manâsıyla yerleştiği zaman, nefret mecazi varlığa bürünüyor; nefret hakiki manasıyla yerleştiği zaman ise sevgi mecazi olur. Yani, gerçekten sevebilen insan, nefretini kaybetmiyor, fakat acıyabiliyor. Hakiki olarak nefret hissi ağır basan insan ise, ancak ikiyüzlü olabiliyor. İşte şükran ve isyan da böyledir.

Şükretmenin idrakinde olan ve aczini, fakrını anlayıp şükre yönelebilen insan, bu isyan hissini, kötü düşünce ve heveslerine karşı kullanırken; doğruya, hakka isyanı bir düstur edinmiş kimse de asla şükredemeyip, her şeye ikiyüzlü (riyakârane) bir tavırla cevap verir.

Hangi insan topluluğuna bakarsanız bakınız, tezahürü farklı olsa da, şükran ve isyan hislerinin insan varlığının özünde saklı olduğunu görürsünüz. Diyebiliriz ki, hiç bir insan yoktur

ki, teşekkür etmesin veya isyan hissi taşımasın.

Maddi veya manevi, her şey bir karşılık ister. Bu karşılık ise "nesneye", "verenin durumuna" ve " muhatabın yapısına" göre değişir. Yapılan muameleler, ya insanı memnun eder, şükrettirir veya memnun etmez, isyan ettirir. Hayvanlarda basit haliyle var olan bu iki his, insanda daha ince ve şuurludur. Aynı zamanda devamlılık arz eder. Bugün yapılan bir iyilik, aylar ve yıllar sonra karşılık görebileceği gibi yapılan bir kötülük de çok zaman sonra olsa da karşılığını görebilir. ***İnsanda kendine mahsus temelleri olan ceset ve ruh diye iki yapı vardır, insan duygularının kaynağı ise ruhtur. Şükran ve isyan duyguları da ruhun bir fakültesi olan kalpte yerleşmiştir. Bir tohum halinde var olan bu iki his, akıl ve vicdan vasıtasıyla kalpte hakiki varlıklarına erişir.***

Şükran veya isyan hissinin nasıl hakikileştiğine şöylece temas edebiliriz. İnsanın, duygularının oturaklaşmasıyla, şahsiyetini kazanması tamamen onun ve çevresinin dünya görüşüne ve hayat telâkkisine bağlıdır. İnsan küçükken çevrenin tesirinde kalsa bile, aklını, kalbini ve vicdanını hür olarak kullanabildiği çağda, onun bütün yönlenmesi tamamen kendi içine ve inancına bağlanır. Burada yine toplumun bazı şartlandırmalarının küçümsenmeyecek derecede müessir olduğunu kaydedelim. Tabi bu şartlandırmalarla tamamen teslim alınmış, hür iradesini dahi kullanamaz hale getirilmiş bir esir kişi bahsimizden hariçtir.

Hür iradesini kullanabilen bir insan için, daima iki esas yönelme olagelmiştir. Birincisi şudur:"Nedir bu insan?", "Ne arar burada?", "Yolculuk nereye?" iç sualleri karşısında "tesadüfîlik", "kendi kendine oluşçuluk", "sebeplerle oluşçuluk" gibi anlayışlara kapılarak, her şeyi tesadüfen ortaya çıkmış ve var olma kavgası sürdürür halde gördüren, her şeye birbirine yabancı ve düşman gözüyle baktıran düşünceler

belirir insanın içinde. Bu anlayışa göre; koca kâinat içerisinde, insan maddeten bir hiç olduğu gibi, mana olarak da bir hiçtir. Hayat mücadelesinde insanın felsefesi kendisi için yaşamaktır. Düşüncesinde "Ne?", "Nereden gelmiş?","Niçin gelmiş?" gibi suallere yer yoktur. Sadece kendisi için yaşamak, ancak kendi yaşayışına faydası olanlarla münasebette bulunmak, onun yegâne şiarıdır. Artık hayat bir kavgadır ve kavgada güçlü olanlar kazanacaktır. Güçsüzlere, güçlülerin yanında hayat hakkı yoktur. Bir güçlü daima bir güçsüzü yutacak, hayatını devam ettirecektir. Şu kısacık ömründe, ömür dakikalarını son saniyelerine kadar bütün menfaatleri için değerlendirebilmek gibi bir ideal onun en büyük arzusudur. Dolayısıyla bu inançta bir insan için acizlik, fakirlik söz konusu değildir çünkü onun nazarında hep güçlüler kazanmaktadır. Kendisi de yaşadığına göre güçlüdür, öyle ise niçin aciz ve fakir olsun(!) Hem o çok şey yapmakta ve yeni şeyler icat etmektedir. O güçlüdür(!), o büyüktür(!), hem hayatla mücadelesini öyle "bilinçli" sürdürmektedir ki, hep başarıya koşmaktadır. Öyle ise insan niçin güçsüz, aciz ve fakir olsun? Madem aciz ve fakir değil, her şeyi kendisi yapıyor, kendisi kazanıyor, peki niçin şükretsin; madem şükretmiyor, o halde menfaatine dokunan her şeye isyan etmelidir. O, en ufak bir şekilde dahi olsa rencide edilmemelidir. O büyüktür(!), o her şeye isyan eder, ama başka şeylerin isyan etmesine dayanamaz. Ve o hilebazdır, rahatlıkla iyi gibi görünebilir. Çünkü esas yerinde kullanmadığı şükran hissini burada kullanmaktadır. Bu his onun kalbinde büründüğü mecazi yapıda, iki yüzlü, aldatıcı, bir hal almıştır. O, dünyanın, en hümanist(!) insanıdır. O, her şeyi sever, her şeye alâka duyar ve her şeyin birbirini sevmesini ister(!). Ama bu istek tatmin edilmeyen şükran hissinin, iki yüzlülük perdesi arasından sızan ışık huzmeleri olarak kalır ancak. Hiç bir yeri aydınlatamaz. Çünkü içi başka, ortası başka, dışı başkadır. İçindeki şükran hissi açığa çıkmak isterken ortadaki "ego"ya çarpmaktadır. Ego, "ben varım" demekte, bir dış değer-

lendirme yapmakta ve dışarıya ancak ikiyüzlülük perdesinden geçerek çıkabilene izin vermektedir. Çünkü o insanın benliği, "kendisini büyüterek" hayat mücadelesinin kahramanı olma edasında, gururlanmaktadır. İsyan için daima hazırdır. Şükran için ise asla... Niçin, neye ve hangi gayeyle teşekkür etsin bilemez. Aklı buna hükmeder, vicdanı da bunu tasdik eder ve bu yapı kalbinde yerleşir. Zaten bu durumda haykıracak aydın bir vicdanı da yoktur. Karanlık vicdanı ancak böyle bir oluşa müsaade etmiştir.

İkinci yönlenmede ise, insan; "İnsan nedir? Niçin var? Gidiş nereye?" iç sualleri karşısında bir araştırmaya girer. Devamlı bir yeniden oluş ve sanatlı yaratılış dikkatini çeker. Biraz daha derinleştiğinde, hiç bir şeyin boş olmadığını fark eder. Kâinatı örgüleyen bu müthiş yaratılış hadisesi, hemen aklına Yaratıcı'yı getirir. Çünkü bilir ki hiç bir fiil failsiz ve hiç bir sanat, sanatkârsız olamaz. İlmî nazarla incelediği kâinat, karşısında bir kitap olmuş, biyoloji canlılar kısmını okurken; jeoloji, astronomi gibi ilimler de cansızlar bölümünü araştırmakla meşgul olup dururken; insanın bakışı ister istemez, vicdanından gelen en saf, en duru bir şevkle, bu büyük kâinat kitabının yaratıcısını arar. Artık o, nazarlarını maddeden, madde ötesine çevirir ve "her şeyin sahibi" ne yönelir. Çünkü her şeyin, Yaratıcı'nın sonsuz ilim, kudret ve iradesinden çıktığını anlar. O halde, yaratılışta "gaye" vardır. Peki, nedir bu gaye? İşte bu ancak Yaratıcı'nın bildirmesiyle bilinebilir. Hiçbir şey boş değildir. İnsan akıl, kalp, hayal ve düşüncelerinde alâka kurduğu kâinatın mühim bir parçası, hatta yaratılış ağacının bir meyvesidir. Meyve, ağacın en değerli mahsulü ve en ucunda duran semeresidir. Kâinatın içinde, kâinat kadar değere ulaşan meyve varlık ise insandır. Ve insanın, maddi ve manevi birçok cihazlarla donatılması...

Manevi olarak sonsuzlukla irtibatı olan bu varlık, maddeten çok çelimsiz. Hem iktidarı çok az hem de emelleri sonsuza kadar uzanırken, kendisi ancak elinin ulaştığı yere kadar uzanabiliyor. Kendisine verilen aklı, tabiatın sinesine oturtulmuş kanunları arayıp bularak, yeni yeni terkiplere ulaşmada

kullanabilirken, yine de en ufak şeylere yenilmekten kurtulamayan bir varlık insan... Bir yandan aşıyı bulur, gezegenler arası seyahatlere başlarken, diğer yandan hâlâ görmek için yeni yeni mikroskoplar keşfetmek mecburiyetinde kaldığı mikropçuklara yenilebilir. Bir yandan kâinatın derinliklerine doğru yol bulurken, diğer yandan dört bir yanıyla kayıtlıdır. Zamanla ve mekânla kayıtlı...

İnsan hem güçlü hem aciz... Hem zengin hem fakir... Hem serbest, hem bağlı... Ama güçlülük, zenginlik ve serbestlik, izafi değerleri ifade ederken, acizlik, fakirlik ve bağlılık mutlak değerleri ifade ediyor. Çünkü mutlak kudret, zenginlik ve serbestlik, ancak hiçbir şeye bağlı olmayan, her şeyin O'na bağlı olduğu Yaratıcı'ya mahsustur. İşte insan; mutlak bir acziyet, fakirlik ve bağlılık içerisinde küçük bir mahlûk iken, kendisinin büyük bir kıymete sahip olması, adeta her şey kendisine sunulmuşçasına hareket edebilmesi, yemesi, içmesi, soluması, görmesi vs. gibi top yekûn nimetlendirilişi karşısında elbette kendisine varlığını hissettiren o nimetlendirici Zat'a karşı şükran hissiyle dolacaktır.

Bize hayatı veren, yaşamayı öğreten, her bir şeyi hizmetimize sunan Zat, ancak bizim şükran hissimizi tatmin edebilir. Şükran hissini O'na yönelmekle tatmin eden bir insanda, isyan hissi mecazi bir mahiyete bürünür ve ancak O'nun çizdiği daire içerisinde kötülüklere yönelir. Böylece iki duygu da dengeli bir şekilde tatmin olmuş olur. Burada insanın benliği asla bir büyüklük davasına yönelmez. Çünkü o, vardır. Hiç bir zaman eşya ve hadiselerden nefret etmez, çünkü her şey bir nizamın eseri ve nizam koyucunun memuru olarak birbirine dost, yardımcı ve ahengin tamamlayıcısı durumundadır. Artık bu insanın içi ve dışı birdir. Bu insan gerçekten sevebilen ve yeri geldiği zaman de nefret edebilen varlıktır. Duyguları dengelidir, hareketleri içtendir. İkiyüzlü olamaz. Çünkü şükran gitmiş, yerini bulmuş; isyan da riyakârlığa cephe almıştır.

İKİ RUH İKİ DÜNYA

İnsanların iç ve dış dünyaları, inançlarına göre şekillenir ve renklenir. İnanmak veya inanmamak insan yapısını öyle değiştirir ki, böyle iki kişi birbirlerine taban tabana zıt iki ayrı dünyanın insanı olup çıkıverirler. Ortadaki sır ise sadece inanmaktır. Dünya'yı değiştirebilecek kadar etkin olan inanç ise Yaratıcı'ya imandır. İman, insanı yaratılış gayesine ulaştırmak ve öteye hazırlamak üzere vardır. İmansızlık ise var oluşsal bir kayıt ve hedef tanımama, bu dünyadan içgüdüsel haz alma ve öteyi hesaba katmamak üzere vardır. Bundandır ki iman ve imansızlık, iki farklı ruhu ve iki farklı dünyayı karşımıza çıkarır.

Tevhide inanmış bir insanın, kitabın ve peygamberin prensipleriyle kazanmış olduğu terbiyeden ötürü, kendine has iç etkinlikleri vardır. Bir kere o, iman etmekle, her şeyin Sahibi'ne bağlanmış, ona kul olmuştur... O, bir kuldur, fakat hiçbir yaratığın önünde eğilmemek, maddeyi ilahlaştırmamak üzere bir kuldur. Nefsine, hırslarına, emellerine, makamına, ününe, parası-

na, bilimine ve daha nice sahip olduğu veya olamadığı şeylere değil; her şeyi, hatta ceza ve mükâfat yerleri olan Cennet'i ve Cehennem'i de yaratan Allah'a kul olmuştur. O'na kul olmakla başkalarına kul olmaktan kurtulmuştur. O, aziz bir köledir. Kendisinin ve bütün mülkün sahibinin kölesidir, kendisi gibi yaratıkların asla değil...

İman etmemiş bir insan ise, Allah'a kul olmamanın verdiği bir kayıtsızlık ile farkında olarak veya olmayarak çok şeylere kul olmaktadır. Bir defa o, nefsini yüceltmiş, kendisini "en büyük" görmüştür. Allah'a kulluğa ihtiyacı olmadığına inanmıştır. Fakat bu inanç kendisini kurtaramaz, menfaati için en adi, en hasis şeylere dahi kul-köle olacak şekilde zillete düşer. Çünkü onun değer yargısı menfaatine uygun hale gelmiştir. Yani o, menfaatine, kendisine kul olmuştur. Böylece yerine ve zamanına göre, görünürde ilahlar değişir. Müminin ise, tek Yaratıcı'ya olan kulluğu gerçek bir kulluktur. İmansız insanın birçok şeye kul olabilmesi sun'i ve izafidir, onu hiçbir zaman yüceltmez. Mümin kulluğuyla yücelirken; o, kulluklarıyla düşer. Halkın da, Hakk'ın da katında bu böyle cereyan eder.

İman, insana kusurlarını, acizliğini, noksanlığını bildiren önemli bir faktördür. İmanlı insan, nefsini yüceltmez veya ilahlaştırmaz. Çevresindeki her şeyi, mutlak kendi kazançları olarak değil, Rabb'inin kendisi için hazırlamış olduğu nimetler örgüsü (ihsanı) olarak görür. Her şey için de teşekkürünü Allah'a bildirir. Ve Rabb'inin öte dünyada hazırlamış olduğu sonsuz nimetlerle de doyar. Bütün varlığıyla yaratıcısına dayanır. Bu dayanma ile her şeyin üstünde bir kuvvete sahip olur. O, ceseden zayıf da olsa, kuvvetli de olsa fark

etmez çünkü ruhen çok kuvvetlidir. İman etmemiş bir insan ise, içinde kendi sınırlarını bildirecek bir kriteri taşımadığından, kibirli ve kendini beğenmiştir. Her şeyin kendisine yönelmiş olması veya akıl ve gücüyle birçok şeye hâkim olabilmesi onu şımartır. Sahip olduğu her şeyi kendisinin kazandığını vehmettiği için, teşekkür edecek bir merci bulamaz. Böylece o, tam olarak kendi nefsine ve benliğine yönelir. Fakat kalbinde tam bir dayanak noktası bulamadığı ve zaten bundan da yoksun olduğu için, yine de tek kalmak istemediğinden, kendi menfaatlerini başka insanların menfaatleri içerisinde arar.

İman etmemiş olan bir insan, her şeyi yaratan Bir'e bağlanmadığı için, bütün yaratıkları birleyen yaratılış olgusu içerisinde, cisminin bir parçası olduğu kâinatta kendisini yalnızlığa mahkûm etmiştir. İnsanın yalnızlaşması veya var oluşla ilgili bütünlükten soyutlanmasında, kendi iradesiyle seçmiş olduğu imansızlık yolunun rolü çok büyüktür. İnsan, nefsinin ve heveslerinin tatminiyle her şeyin biteceğini sanmakla büyük yanılgı içerisindedir.

İki değişik ruh yapısındaki insanların dünyaları da farklıdır. Aynı coğrafyada yaşasalar da bu böyledir. Kültürüyle, sanatıyla, edebiyatıyla, günlük hayat faaliyetlerinin tanzimiyle, hatta teknolojinin kullanımıyla dahi, bu farklılıklar iyice tebarüz eder. Materyalist felsefe, hayatı sadece madde ve kuvvet ikilisiyle yorumladığı içindir ki, toplum hayatında da kuvvete ayrıcalıklı bir yer tanımıştır. Onun dünyasında insan teklerinin ve cemiyetin dayanak noktası kuvvettir. Kuvvetli olan da haklıdır. Hakkaniyet ölçülerinde temel kriter, menfaat ve bu menfaati sağlamak için kazanılan kuvvettir. Haklı da olsa, kuvvetsiz olan ezilmeye veya yok olmaya mahkûmdur. Onun temel felsefesinde yatan evrim hipotezinde yer alan ***"kuvvetsizler elenir, kuvvetliler yaşar, daha kuvvetli yeni türler ortaya çıkar"*** görüşü de, teorisyenleri tarafından

özellikle benimsenmiştir. Kuvvetlinin kuvvetsize tecavüzü böylece bilimsel (!) bir dayanak bulur. Bugün bile, dünya, doğuda ve batıda bu prensibin geçerliliğini yaşıyor ve zayıflar, güçsüzler; güçlü ve süper olan halklar(!) tarafından ya eziliyor veya yok ediliyor, ya da sinsice idare ediliyorlar.

Bu dünyada hayat bir mücadeledir, çarpışmaktır. Yerine göre bilgiler, yerine göre silahlar çarpışır. Güçlü olan haklıdır (!), galip gelen haklıdır(!). Fikrin bir imtiyazı yoktur. Çünkü fikir, özgür bırakıldığı zaman, insanın özündeki adalet duygularını yeşertir. Her iki bloktaki hümanist kıpırdanmaların kaynağında da serbestçe düşünebilmek ve hedefte insanî olabilmek yer almaktadır. Bu dünya, toplulukların birliğini bile, hâlâ ırkçılık esasları üzerine oturtur. Kendi ırkının ayrıcalığına, önde olması gerektiğine inandığı için, bu uğurda başkalarını bölüp parçalayıp yutmak veya onları durdukları yerde sömürmek artık normal gelmektedir. Ferdi bencillik, rahatlıkla ırki bencilliğe dönüşebilmekte; hatta kendi ırkının daha ileri bir evrim aşamasında (!), onlara hizmet etmesi gereken diğer ırkların ise daha geri basamaklarda olduklarını bile iddia edebilmektedir. Böylece ırkçılığa bilimsel(!) bir dayanak arama gayretine girilmiştir. (Neyse ki genetikteki modem gelişmeler bu tip düşüncelerin yayılmasını hemen engellemiştir). Bu zihniyet aynı ırka mensup olan insanları ırki bir üstünlük veya ilerilik iddiasıyla birbirlerine bağlamaya çalışmaktadır. 19. ve 20. yüzyıl böyle bir medeniyetin hâkimiyetine şahit olmuş ve insan, kendisinden kaynaklanan nefsanî arzularla girdiği bu yolda kendisini kaybetmiş, özünden uzaklaşmış, kendisine yabancılaşmıştır. Çünkü maddeci felsefe insanı bir bütün olarak ele alamamaktadır. Çok buutlu bir varlık olan insan, içgüdülerin tek buutlu güdük yapısında nasıl tatmin olabilir ki?

Kur'an toplumunda ise insanların ve cemiyetlerin dayanak noktası, "kuvvet" e bedel Hakk'tır. Hakk'ın gereği doğru olan tarafta birleşmek ve en doğruyu arama, bulma ve yaşamanın yanında olmaktır. Herkes doğruyu aradığı için kendi yanlışları-

nı düzeltmeye hazırdır. Ve haklı olan kuvvetlidir, kuvvetli olan haklı değil. Kuvvet haklının yanındadır. Adalet ölçüleri kuvvette ve menfaatte değildir; doğruluğa ve haklılığa bağlıdır. Burada hak veya doğruluk elbette ki, beşeri kaynaklı değildir. Söz konusu hak ve adalet, "mutlak adalet" in tecellisidir. Yani Allah'ın ölçülerine uymak ve böylece O'nun rızasına ermek en önemli ve baş gayedir. İnsanın yaratıcısı Allah olduğu için, ve de insana tam insani ölçüleri ancak onun Yaratıcı'sının sunabileceğinin bilincinde olunduğu için, bu tatbikatta ruhsal veya toplumsal ihtilat (komplikasyon) ların olması beklenmez. Çünkü zaten insanın imanı, her şeyin Yaratıcı'sına her şeyiyle bağlanmayı gerektirmektedir. Allah'ın sonsuz ilim ve hikmetleri içerisinde onun görevi, hikmeti araştırmak, bilmediklerini öğrenmek, ruhi olgunlaşma sürecinde O'nun bilgisiyle donanmak ve toplumsal hayatını kitap ve sünnetin ölçüleriyle düzenlemektir. Bir insan olarak mümin de hırslar taşır, onun da hasis menfaatleri olabilir. Ama onun için gaye, bu hasis menfaatlerini gerçekleştirmek değil, fazilet ve Allah'ın rızasıdır.

Allah'ın razı olmayacağı şey, bu medeniyet insanının gayesi olamaz. Gaye olunmayan şeyler de uyanık bir toplumda, toplumsal etkinliğe ulaşamaz. Onun menfaatleri fazilet düsturları içerisinde yön kazanır. Böylece hayat, bir çarpışma ve boğuşma olmaktan çıkar, yardımlaşma, dayanışma ve birbirinin imdadına koşma şekline bürünür. Kâinatta her şey izafîdir ve topyekûn olarak da Allah'a bağlıdır. Kâinatta ne çarpışma ve savaş, ne de mutlak var oluş vardır. Bütün var oluşlar, sadece ve sadece Allah'ın yaratmasıdır. Ve bu var oluş arenasında açıkça gözlenen hakikat de; yardımlaşma, dayanışma ve hayat faaliyetleri içerisinde pozisyonunu koruma mücadelesidir. Tabiattaki denge, hayat faaliyetlerinin rast gele olmadığını, bir hikmet dairesinde cereyan ettiğini gösterir. Bu durum son asırda bencilliğinin etkinlik derecesi artan "ölçüsüz insan" ın, tabiata yaptığı rast gele müdahalelerin sonucunda açıktan yaşandı. Tabiata bilgili insanın şuursuz eli değil; akıllı insanın şuurlu eli müdahale etmeliydi. Var

oluştaki ahenk, Allah'ın yaratmasındandır. Yaratık kendinde bir mutlak güç taşımamaktadır. Maddedeki kuvvet, yaratılışın dinamiği olan, Allah'ın yaratılış kanunudur. Kâinattaki yardımlaşma ve ahenk, elbette ki imanıyla, her şeyin bağlı olduğu Allah'a bağlanmış olan insanların toplumunda kolayca gerçekleşecektir. Bencilliğin, kuvvetin tecavüzlerine setler vardır. Çünkü zulüm yok kapışma yok, yardımlaşma vardır. Fazilet hissi ve Allah'ın rızası vardır. Kuvvet hakkanidir, ancak fazilet ve hakkaniyet yolunda kullanılabilir. Ve bu medeniyet, toplulukların birliğini, fertlerin kaynaşmasını "din" le sağlar.

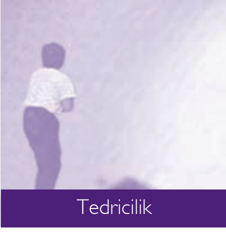
Din, insanları kardeş ilan etmiştir. Bütün insanlar aynı ana ve babadan gelmekte, aynı özü taşımaktadırlar. Kardeşlik hakiki manada ancak dinle gerçekleşir. Çünkü dinde, fazilet düşüncesi ve fedakârlık duygusu işlettirilmektedir. Başkalarının yardımına koşmak ve sürekli dayanışmada bulunmak, insanın kişiliğine hiçbir zaman zarar vermediği gibi, onun insani olgunlaşmasında da en önemli dinamikleri teşkil eder. Bencillikten sıyrılabilmek, her insan için gerçekten de zorlu bir çabayı gerektirir. Din ise, benliği hortlatmayan yapısıyla egoizm hastalığının yeşereceği ortamı kurak tutmaya çalışır. Bazı hasta nefisler istisna edilirse, dinin bu konudaki başarısı tartışma götürmez bir açıklıktadır ki iman etmemiş insanların dünyasında görülen kardeşlik ve birlikteliklerin çoğu sunidir ve gizli menfaatlere dayanmaktadır. Çünkü imansızlığın doğurduğu menfaatperestlik ve bencillik, hakiki kardeşliğin kurulmasında önemli bir mânidir.

Yine de gerçek kardeşliğin ve dayanışmanın tümden olmadığını söylemek hatalı olur. İnsanın yapısı, kendisine ters bir ortamın içerisinde de olsa, mutlaka öz etkinliklerini gösterecektir. Gerçekten iyiliksever ve fedakâr insanlara, iman etmemiş olanların arasında da rastlanmaktadır. Her insanın içerisinde olan iyilik, güzellik ve hakkaniyet tohumları bazen de kötülüklere, çirkinliklere ve adaletsizliklere karşı bir reaksiyon olarak yeşermektedir. Bu nokta karıştırılmaması gereken önemli bir

Tabiattaki denge, hayat faaliyetlerinin rast gele olmadığını, bir hikmet dairesinde cereyan ettiğini gösterir.

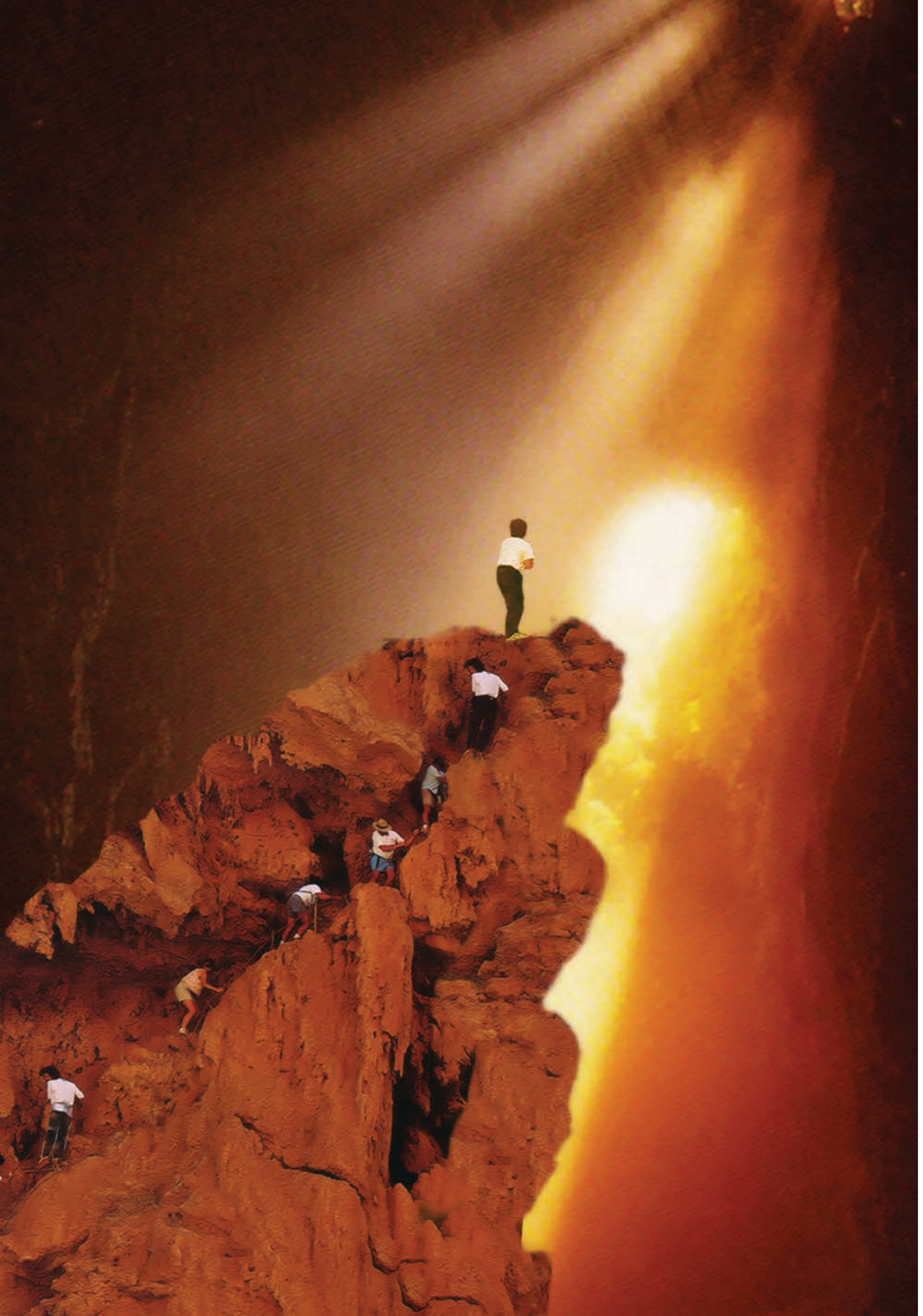
ruhsal gerçeğe temas eder. Kur'an ve sünnetle kurulan dünya her türlü kötülüğün yeşermesine mani bir kuraklık ve her türlü iyiliğin yeşermesi için de uygun bir vasat oluşturmaktadır insanın ruhunda ve toplumunda. Böylece mümin; akıl, kalp ve ruh üçlüsüyle nefis tabanında; fazilet ve dayanışma yolunda, Yaratıcı'nın rızası için bir olgunlaşma yoluna girmekte ve hiç de hayali olmayan huzur topluluğunu insani gerçeklerin ortamında oluşturmaya muvaffak olmaktadır.

ÂLEMŞÜMUL BİR KANUN: TEDRİCİLİK

Tabiat, bir kanunlar ağıdır ki tabiatın her bir parçası, bu kanunlar örgüsünden kendisini kurtaramaz ve onlardan ayrı olamaz. Yaratılışta, oluşta, devam edişte bin bir çeşit kanun sürekli işler durur. Biz bunların ne sayısını, ne de birbirleriyle olan irtibatlarını tam olarak bilebiliriz. Tabiatın sır perdelerini henüz yeni aralamaya başlamış olan ilmimizle bu kanunları hepten ortaya koyabilmemiz şimdilik imkânsız gibi gözüküyor.

Tabiatı şekillendiren, renklendiren bu kanunlara ilahi adetler manasında "sünnetullah" denir. Yani, tabiatın düzenini ortaya koyan, Allah'ın fiilleri, adetleri veya yaratış prensipleridir. Allah, bu kanunlarını dilediği zaman da değiştirir. İşte bir kısım mucizeler, bu değişiklik sonucu ortaya çıkar. Meselâ, tarihlerin tespiti ve inanmayanların da tasdikiyle bildiğimiz bir hadise var ki, Allah, elçisinin peygamberliğini inanmayanlara da tasdikletmek (göstermek) için, onun parmak işaretiyle Ay'ı ikiye bölmüş, bir müddet öylece tutmuş ve sonra eski haline getirmiştir. Bu mucizevî hal, tabiata değişik bir müdahale olduğundan

Allah, elçisinin peygamberliğini inanmayanlara da tasdikletmek için, onun parmak işaretiyle Ay'ı ikiye bölmüş, bir müddet öylece tutmuş ve sonra eski haline getirmiştir. Bu mucizevî hal, tabiata değişik bir müdahale olduğundan ve bildiğimiz kanunlarla işlemediğinden ötürü, öyle bir durumu kendimiz ne yapabiliriz, ne de görebiliriz, ne de geçmişte vaki olduğunu laboratuar metotlarıyla gösterebiliriz.

ve bildiğimiz kanunlarla işlemediğinden ötürü, öyle bir durumu kendimiz ne yapabiliriz, ne de görebiliriz, ne de geçmişte vaki olduğunu laboratuar metotlarıyla gösterebiliriz. Bizler, yine tabiatın içerisinde cereyan etmiş olan bu ve diğer binlerce mucizenin berisinde, tabiatta hepten düzenli olarak geçerli olan kanunlarla uğraşmakta, onları öğrenmekte ve onları kullanmaktayız.

Tabiattaki kanunlardan birisi de her madde ve hadise için geçerli olan "tedricilik kanunu" dur. Tedricilik bir şeyin kademe kademe, yavaş veya hızlı olarak, belirli bir zaman sürecinde ve ilerleyen bir düzen dâhilinde meydana gelmesidir. Anlaşılacağı gibi bu kanun, birçok kanunlarla içiçe bulunmakta ve kanunun işlediği farklı alanlarda, o hadise veya madde üzerinde daha başka kanunlarda Allah'ın (emri ve) iradesi ile iş görmektedir. Hemen belirtelim ki, kanunun bizzat kendisinde mutlak olarak iş görücü bir güç ve ilim yoktur. O, sadece bir emirdir, Allah'ın emri. Burada kanunun iş görmesinden kastımız, kanunun işlerliği veya oluşun düzenindeki emirlerin geçerliliğidir.

Şimdiki bilgilerimizle kâinatın yaratılışı 13 milyar yıldır sürmektedir. Her an, her saniye ve her seviyede farklı bir keyfi-

yet almıştır kâinat. İlk yaratılışta işleyen kanunlar, şimdi de derinden derine işlemektedir. Her kademede, her yeni ortamda -yeni duruma göre- yeni kanunlar devreye girmektedir. İlk yaratılıştan uzun bir süre geçtikten sonra yerküre yaratılmış, yerküre de birçok safhalardan geçtikten sonra tedricen hayata müsait hale gelmiştir. Bu yeni vasatta, artık hayat kanunları işlemeye başlamıştır. Yeni yeni canlılar ve yeni yeni kanunlar... Bütün canlılarda işleyen aynı (ortak) kanunlar... Kanunlar içiçe maddeyi dokumakta, her şey de tedricen oluşmaktadır.

İlk yaratılıştan uzun bir süre geçtikten sonra yerküre yaratılmış, yerküre de birçok safhalardan geçtikten sonra tedricen hayata müsait hale gelmiştir.

Tabiatın bir parçası olan insan da tedricen yaratılıyor. Önce ana rahmine düşüyor, orada tedricen büyüyor ve belli bir süre geçtikten sonra yine o anda işleyen diğer kanunlarla doğum hadisesi meydana geliyor. Doğan insan, yeryüzünde tedricen büyüyor, tedricen gelişiyor ve aynı zamanda ilk halinden (zigot) itibaren de ölüm mekanizmaları tedricen işliyor, insan, kendi türü içerisinde bir fert olarak, böyle maddi bir tekâmülle yaratılıyor.

Bu tedricilik içerisinde insan türünün ve diğer canlı türlerinin yaratılışını da düşünüyor insan. Türün yaratılışı burada bir ayrıcalık arz ediyor. İlk insan ana-babasının veya diğer canlı türlerinin ilk fertlerinin yaratılışı; tedricen hazırlanan dünya yüzünde, vasat şartlarına uygun yapı ve fonksiyonlarda, her biri ayrı bir vakıa olarak ve de mucizevî bir şekilde Allah tarafından gerçekleştirilmiştir. Kâinat, kendi içinde tedricen yaratılıyor ama başka bir maddeden veya varlıktan tedricen bir var oluş söz konusu değildir.

Mekân ve zaman bir olgu olarak, Allah'ın dilemesi ve "emretmesi" ile ilk olarak yaratılıyor. Yani yoktan var oluş söz konusu. Türler de yokken, Allah'ın dilediği zamanda yaratılıyor, kanunlar Allah'ın emir-

Doğan insan, yeryüzünde tedricen büyüyor, tedricen gelişiyor ve aynı zamanda ilk (zigot) halinden itibaren de ölüm mekanizmaları tedricen işliyor.

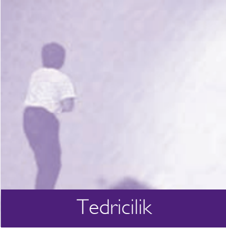
leri, yaratılış Allah'ın dilemesidir. Bize sadece bu mucizevî yaratılışı kabul etmek düşer. Açıklama ve düşünce sahamız ise çerçevesi çizilmiş bir yaratılış alanıdır. Paleontolojinin türler arasındaki tedricen gelişme düşüncesini tasdikler bir bulgusunun (binlerce fosile rağmen) olmaması; genetiğin, ancak türün sınırlı kapasitesini içeren bir yapıda tedriciliği kabul etmesi, biyofizik ve biyokimyanın da bu konudaki kanunları; yaratılış inancımızdaki haklılığımızı açıklayan delillerdir. Ve insan ferdinin ontogenetik -kendi içindeki- yaratılışındaki tekâmülün insanlık boyunca da devam ettiği kabul edilemez. Dolayısıyla insan bedenindeki değişiklikleri ve farklılıkları tekâmül olarak yorumlamamak gerekiyor.

İnsan böyle yaratılır da toplumlar böyle yaratılmaz mı? Toplumlar da tedricen yaratılmakta ve değişmektedirler. Tabiat, kendi içerisindeki değişikliklerde tabiiliğini korurken, insan toplumlarının da kendi içindeki değişme ve farklılaşmalarında, insanın değişmez öz-yapısı tabiiliğini korumalıdır. Ve bu noktada, insan hakiki bir toplum olma yolunda çizgi izlemelidir. İzlemelidir diyorum, çünkü toplum yapılarının değişmesinde insan iradesinin rolü en büyük faktördür.

Toplumsal determinizm, iradenin rolünün yanında sönük kalır. Toplum hareketlerinin mutlaka dinamikleri vardır. Ama bu dinamikler, nihayet iradenin elindedir. Tarihi-sosyal hadiselerde gözlenebilen deterministik hava, bir esas değildir. Yani, toplumlar her zaman için mutlaka belirli safhalardan geçmek zorunda değildirler. Âlemşümul var oluş vasatında, insan toplumlarının da ideal bir hayat yaşama arzusu taşımaları tabiatı gereği, Allah insanlar için bu konuda da kanunlar vazetmiştir. Tabiatta cansız varlıklarda, bitki ve hayvan gibi organizmalarda irade bulunmadığı için, maddenin ve canlıların hareketleri sünnetullah dairesi içerisinde cereyan etmektedir. Fakat kendisine irade verilmiş bir varlık olan insan, farklı bir açıdan Allah'la muhatap olmuş, Allah'ın imtihan ettiği bir kul olarak ilahi kanunları kendi nefsinde ve toplum yapısında uygulamak gibi bir imtihana tabi tutulmuştur. Bunun tartışması yapılamaz, bu da bir kanundur. Eğer Allah böyle istemişse, bize, insan olarak, bir kul olarak bu isteğe uymak düşer.

Toplumların değişmeleri elbette ki fertlerin değişmelerine bağlıdır. Bir insanın değişmesi ise fikri gelişmesine paralel bir tedricilik ister, insan, hayatı boyunca kendi iç dünyasını, düşünce yapısını, davranışlarını, çevresinden aldığı ve de benimsediği fikir ve kalıplardan kurar. Bu kuruluş ve yapılanış-insanlar adedince çeşitli hızlarda- tedricen cereyan eder. Bu Allah'ın bir kanunudur. Kişiliğin bu yapılanmasında, insanın temel inançlarının, dünya görüşünün payı oldukça fazladır. İnsanî temel özelliklerin, her insan için geçerli olması hususunu bir kenara bırakırsak, bir lütuf ve ihsan olan "iman" ın insan kalbinde yerleşmesini ve daha sonraları da kimlik teşekkülündeki etkinliğinin tedrici tezahürünü görebiliriz. İnsanın iman etmesini kolaylaştırıcı birtakım faktörler vardır veya imana engel olan bahanelerin akıl plânında ortadan kaldırılmasının iman etmede önemli bir payı olur. Burada bizim için önemli olan hadise, kalpteki imanın, insanın fikir, davranış ve düşünce dünyasında yansıyabilmesidir. Ya da yansımasına engel olan örtülerin or-

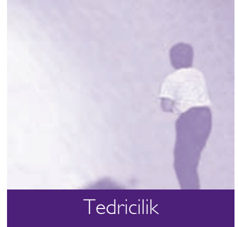

tadan kaldırılmasıdır. Yani tabiatta her şeyde olduğu gibi, bu noktada da tedriciliği kabul etmek zorundayız. İnsanoğlunun iradi olan ayrıcalığından dolayıdır ki, iman etmiş olan bir kimsedeki bu yapılanma süreci, insandan insana çok büyük farklılıklar göstermektedir. Allah'ın bu kanunu insanlarda değişik işler. Konuyu Kur'ân'daki bir metotla misallendirmek istersek, içki ve kumar hakkındaki ayetler geliş sırasına göre şöyledir:

"Ey hâbibim, sana içki ve kumardan soruyorlar. De ki: 'Bunlarda büyük bir günah vardır. Bununla beraber insanlar için bazı menfaatler de vardır. Fakat günahları menfaatlerinden, zararları faydalarından daha büyüktür.' Bir de sana neyi infak edeceklerini soruyorlar. De ki: ' Zaruri ihtiyaçlarınızdan artanı verin. Allah size ayetlerini böylece açıklıyor ki bunları düşünesiniz.' " *(Bakara, 219)* Görüldüğü gibi bu ayetle Allah, içki ve kumarda insanların fayda umduklarını, fakat zararlarının umulan faydadan daha büyük olduğunu anlatıyor. Bu ayete muhatab olan insanlardan bir kısmı zararı ve günahı olan şeylerden kaçınmak prensibiyle içki ve kumarı bırakırlar. Fakat henüz kesin bir yasaklama olmadığı için içki ve kumara az da olsa devam edenler bulunur. Daha sonra gelen ayetler ise şöyle olmuştur! "Ey iman edenler, sarhoş eden içki, kumar, putlar, kısmet çekilen zarlar hep şeytanın işinden pis birer şeydir. Ondan kaçınız ki saadete eresiniz." *(Maide, 90)* "Muhakkak şeytan, içki ile kumarda aranıza düşmanlık ve kin düşürmeyi, sizi Allah'ı anmaktan ve namaz kılmaktan alıkoymayı ister. Artık siz, bunlardan kaçınamaz mısınız?" *(Maide, 91)* Bu ayetlere muhatap olduktan sonra bütün inananlar içki, kumar ve fal gibi, şeytan işinden olan alışkanlıklarını terk

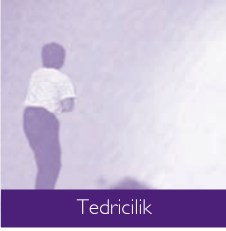
Tabiatta cansız varlıklarda, bitki ve hayvan gibi organizmalarda irade bulunmadığı için, maddenin ve canlıların hareketleri sünnetullah dairesi içerisinde cereyan etmektedir.

ederler ve bulundukları ortamda bunların tekrar yeşermesine izin vermezler.

İçki, kumar ve fal gibi gelenekleşmiş, toplumda ve fertte kök salmış daha birçok kötü alışkanlıkların terk edilmesinde insanların belli bir fikir seviyesine gelmeleri ve kalp duyarlılığına ulaşmaları beklenmiştir adeta. Bir olan Allah'a iman etmede insanların bazı eşya ve hadiseleri putlaştırmaktan vazgeçmeleri için nasıl ikna edici ayetler gelmişse; insanların, dini, hayatlarına tatbik etmelerine engel olan ve de insanın fıtratına zıt bulunan tahripkâr alışkanlık ve geleneklerin de ortadan kaldırılmasında aynı yol izlenmiştir. Birçok ayetle, insanların Allah'tan gelen her ayetin asla reddedilmez ve mutlaka tatbik edilmesi gereken bir özelliğe sahip olduğu hakkında fikir ve inanç seviyesine yükselmeleri ve bu ruh inceliğine ulaşmaları temin edilmiştir. O günkü insanların davranışlarını, kabullerini ve retlerini biraz incelediğimiz zaman tedricilik kanununun insanlar üzerinde de kesin olarak, ama bazı farklarla işlediğini müşahede etmekteyiz.

Her bir insan ayrı bir şahsiyettir, ayrı bir dünyadır. O şahsiyetin insanlık yolunda tekâmülünün sağlanması ve iç dünyasının ilahi boyayla boyanması, yani özünü yaşaması için ayrı bir gayret, özenli bir çalışma gerekmektedir. İnsanların bütün gerçekleri bir anda kabul etmelerinin her zaman mümkün olmadığı unutulmamalı, her insanın kendi içinde ve toplumunun içinde bir tedricilik sürecinden geçmesi sabırla beklenmelidir...

ÖZLE BÜTÜNLEŞME

İnsanın davranışları, içinin durumunu aksettiren en iyi göstergelerdir. Şuur, şuuraltı veya şuur üstü seviyesindeki her tür davranış, insanın bir bölümünü veya seviyesini aksettirmekten ziyade bir bütün olarak içini ortaya dökmüş olur. Gerçekte insanın içi ise onun özüdür. Her insanın özü aynı kaynağa gider. Böyle olmasına rağmen bu öz, her insanda değişik seviyelerde değişik faktörler tarafından örtülür, bazı kılıflara bürünür ki, sanki mahiyet değişikliğine uğrar. Bu hakikat çerçevesinde düşünüldüğünde insanların sevebilecekleri veya nefret edecekleri şeylerin veya davranışların da, içyapıları tarafından belirlendiği anlaşılır.

Yani bir insan veya insanlar grubundan, herhangi bir davranış tarzını sevmelerini, benimsemelerini istediğimiz zaman, önce onların içini değiştirmek, diğer bir tabirle ayarlamak zorundasınız. Peki, iç nasıl değişir veya ayarlanır? Burada fikrin, dünya görüşünün ve inancın rolü açıktır. Yakın geçmişte, inanç ve kültürüne uygun bir hayat tarzı yaşamakta olan birçok toplumun tamamen aksi bir hayat tarzını yaşamaya başladıklarını

gördük. Fakat bilindiği gibi bu değişiklik birden olmadı, önce geçmesi gereken safhalardan geçti. Fikirler, inançlar, kültürler değişti; yani iç değiştirildi, daha doğrusu planlanan hayat modeline göre ayarlandı. Sonra arkadan normal seyrinde, biraz da zorla hızlandırılarak dışın değişmesi gerçekleşti. Bu, dünyanın hemen her yerinde insanlık tarihi boyunca olagelen bir hadisedir. Önce insanın özüne bir boya çekilir, sonra hızla bu boyanmış içyapının -dışta önceden plânlı olarak meydana getirilmiş değişikliklerin de tesiriyle- dışa yansımasına geçilir.

İki asırdan beri tesirini icra eden maddeci medeniyet, birçok insanın içini kendi felsefesiyle boyamış ve ortaya koyduğu hayat tarzıyla da özü tatmin etmekten daima mahrum kalarak yeni insan kimliklerinin doğmasına yol açmıştır. Öyle bir değişiklik olmuş ki, boyanın altındaki cevheri ve onun parlak uzantıları olan bazı arzuları dahi hissettirmeyecek derecede donuk, suni cilalarla parlatılmış, fakat sönük bir insan yapısı ortaya çıkmıştır. Şimdi en zor mesele, insanlara kendi öz cevherlerini hissettirebilmek, kendileri olmalarını sağlayabilmektir. Gerçekten de en zor, fakat en kısa zamanda yapılması gereken faaliyet, insanın içini sarmış olan bütün bu hakikati gizleyen örtüleri birer birer kaldırmak, özün etrafında katmanlaşmış kabuğu çatlatabilmektir. Bu bir kere yapılabildi mi, artık o kişinin kendisi olarak varlığını duyabilmesi, tabiatla bütünleşebilmesi ve insani buutlarda yaşayabilmesi çok, hem de çok kolaylaşacaktır. Bu yapılmadığı takdirde birçok güzellikleri o insanlara kabul ettirebilmek asla mümkün değildir. O insan rahatlıkla güzele çirkin, çirkine güzel, doğruya yanlış, yanlışa da doğru diyebilir.

İnsanı özüne döndürebilmenin, kalp ve vicdanını doyurabilmenin, kimsesizlikten kurtarıp varlıkla bütünleştirebilmenin yolu da o insanın aklına bilgiyle, kalp ve vicdan buutunda seslenmekten geçer. Çünkü akıl, o kılıfların iyi bir bekçisi, muhafızı olmuştur. Akıl, eğer kendi içinde taşıdığı özün farkına vardırılamazsa o kılıf ve boyaların iyiden iyiye sahibi çıkacaktır. Bu-

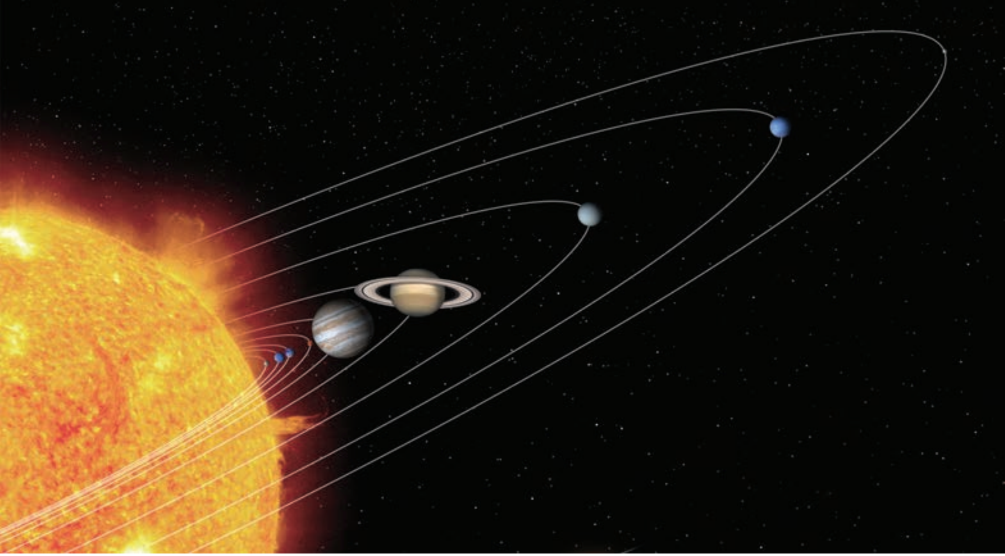
nun için akıl, hep "bağımsız" düşünmeye ve tefekküre zorlanmalı, önüne hep insanın ve tabiatın mahiyetine ait hakikatler serilmelidir. Muhafaza ettiği kılıfların zaten bir gün kırılacakları, özün hiç de öyle kılıflara ihtiyacı olmadığı gibi gerçekler, akla sık sık hatırlatılmalıdır. Akla; zorlayarak da olsa kendisinin de nihayet tek belirleyici olmadığı, özü duymada ve hakikati anlamada sadece kalbî ve vicdanî buutlarla bütünleşmesi gerektiği açıklanmalıdır. Bütün bunlar doyurucu olarak yapılamadığı zaman insan özüyle bütünleştirilemez. Kendi içinde yabancı olan bir insana da insanlığa ait hakikatler anlatılamaz. Sevilmesi gereken şeylerin, sözlerin, davranışların, topyekûn hayat tarzının sevdirilmesi, nefret edilmesi gereken davranışların, sözlerin ve düşüncelerin de kötülüğü kabul ettirilemediğinde onlara karşı nefreti sağlanamaz.

İnsanın özüyle bütünleşmesi için gereken enerji de zaten içerisinde doğuştan vardır. Her insan bir hakikat arayıcısıdır ve benliğin sırlarına erme sevdasındadır. Yeter ki, bu enerji bulunup değerlendirilebilsin. Özle bütünleşme, varlık-yokluk arasında ve en küçük ile en büyük âlemin ortasında bulunan insanın her şeyi elinde Tutan'a inançla bağlanmasına bağlı bir vakıadır. O zaman insan özünü saran kabukları çatlatarak yalnızlık ve kimsesizlikten, hiçliğe gitmekten kurtarılacak, her şeyin Sahibi'ne bağlanmanın verdiği aydınlanma ile her şeyle bir alâka kuracak, varlığın özüyle bütünleşmiş olacaktır. Böyle bir insanın düşünce ve davranışları, sevgi ve nefretleri hep kendi içinin, insanlık özünün yansımaları olacaktır. Belki de bütün insanların özlediği kardeşçe, sulh içinde, kinden-nefretten uzak olarak ve insanlık değerlerinin baş tacı edildiği bir hayat o zaman yaşanacaktır. Artık özü yansıtan iç, her şeyin özünü Yaratan'ın boyasıyla boyanmış olarak insandan beklenen bütün davranışları zorlanmadan, rahatlıkla ortaya koyabilecektir.

YÖNETEN-YÖNETİLEN İLİŞKİSİ

Yönetmek ve yönetilmek insanlığın en esaslı bir yapısıdır dense yeridir. İlk insanlardan günümüze, reisler ve reislerin yönetimindeki halk veya ordular olagelmiştir. Yönetenlerin tarihi seyrini konu dışı bırakıp, insanlık tarihine damgasını vurmuş olan bu yöneten -yönetilen beraberliğinin insan yapısıyla olan alâkasını ele almak istiyorum. İyi bilinir ki, insan, "emir verme ve emir alma ikiliği" özelliğini ruhunda taşıyan bir canlıdır. Fertlerin oluşturduğu bir topluluğun; elbette ki birliğini sağlaması için, topluluk huzuru için, daha güçlü olması için, bir nizama, bir yöneticiye veya yöneten grubuna bağlanması gerekmektedir. Yani bir hiyerarşik mekanizmanın işlemesi gerekiyor toplum hayatında. Yönetme ve yönetilme kanunu dediğimiz bu hadiseye insan ruhu o kadar aşinadır ki, bu alâkaya şimdiye kadar hiç itiraz eden çıkmamış. Yönetimler değişmiş, yöneticiler devrilmiş, kanlı veya kansız olan birçok değişmeler akabinde, hep yeni yönetimler veya yeni yöneticiler meydana çıkmıştır. Yönetme ve yönetilme işi yalnızca insan toplulukları için değil, hayvan toplulukları, molekül

Güneş, etrafındaki gezegenlerin yöneticisi durumundadır, her gezegen ona bir kanunla bağlıdır. Uydular da gezegenlere. Ama ne Güneş yönetici olduğunu bilir, ne de gezegenler bağlı olduklarını.

toplulukları, hatta daha da ileri gidelim gök cisimleri arasında da geçerlidir. Tabii ki her varlık âleminin kendi cinsinden ve kanunlarından bir yönetme-yönetilme şeklidir.

Güneş, etrafındaki gezegenlerin yöneticisi durumundadır, her gezegen ona bir kanunla bağlıdır. Uydular da gezegenlere. Ama ne Güneş yönetici olduğunu bilir, ne de gezegenler ona bağlı olduklarını. Yani Güneş'in yöneticiliği sistemin merkezinde yer almasından ileri gelir. DNA molekülü de hücre içerisinde yönetici durumundadır. DNA, hücrenin bütünlüğü ve hayatiyetin devamlılığı için önemlidir ama hücre hayatiyetinin devamı, sadece DNA'ya bağlı değildir. Ancak yine de hayatiyetin merkezinde DNA molekülü yer almaktadır.

Topluluk halinde yaşayan hayvanlar âleminde de ufak tefek farklarla gruplarda liderlere, rehberlere veya yöneticilere rastlanıyor. Bu üç misalde de geçerli olan kanun; yönetilen veya bağlı durumundaki varlıklar, bağlı olduktan varlığa kendi istekleriyle bağlanmış veya o varlık diğerlerini kendi isteğiyle veya metoduyla kendisine bağlamış değildir. Yaratılıştan gelen bir pozisyondan o varlıklar yerlerini almışlar ve ilahi düzen gereği, bu yönetme-yönetilme faaliyeti devam etmektedir. İnsan

vücudunda da beyin yönetici durumundadır. Yaratılış gereği topluluk organizasyonlarını kendileri kuramamış olan bu yaratıklarda durum böyle iken, 'şuur'uyla diğer varlıklardan imtiyazlı olan insan, kendi toplumunu kendisi kurma özelliğiyle, yöneticisini veya yönetim şeklini de kendisi seçiyor veya kendi metotlarıyla insanları yönetebiliyor.

Hücrenin bütünlüğü ve hayatiyetin devamlılığı için çok önemli olan DNA molekülü de hücre içerisinde yönetici durumda yaratılmıştır.

Yönetme ve yönetilme fıtri bir hadise olmakla beraber insanlık tarihinde yönetenler ve yönetim şekilleri oldukça fazla bir oranda değişikliğe uğramıştır. Hatta öyle ki bu durum sonunda yönetme ve yönetilme olmaması isteğini doğurmuştur. Tabii bu isteğe rağmen, dünyanın hiçbir yerinde yöneten ve yönetilensiz bir toplum da yoktur. Bizim için önemli olan hangi sistemde olursa olsun, yöneten ve yönetilen arasında bir çelişkinin yaşandığıdır.

Her insan kendisinde hisseder ki, ruhu, tabiatın içerisinde özgür (özü-gür) ve efendi pozisyonunda olmak ister, insanın olumsuz tabiat şartlarıyla olan mücadelesi ve toplum hayatındaki sınıf mücadeleleri hep bu ruhi ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Yani insan hayatın içerisinde belirlenmiş kalıplar örgüsünde boğulmak istemeyen bir ruh yapısına sahiptir. Dolayısıyla yönetim sistemi ve yöneticiler ruhun bu özelliğini göz ardı etmemelidirler. Yine insanın temel karakteristiğidir ki, zıt duyguları taşıyan bir ruha sahiptir. Sevgi-nefret, gurur-tevazu, hırs-kanaat. Bu özellikleriyle geniş bir yelpaze çizebilen insan ruhu, yönetimde ipleri bağımsız olarak elinde bulundurduğu zaman, korkulur ki, ihtiraslar devreye girebilir. Bunun için günümüzde yönetim sistemleri, kendi içlerinde fazla miktarda kontrol mekanizmaları içerirler. Yönetim kademele-

rinden olan kişiler sürekli bir kontrol hissetmelidirler. Ve yönetim de doğrudan yönetilen kesimin kontrolünde olmalıdır. Gerçekten de bütün insanların istediği budur. Herkes kendi kurduğu sistemin yine kendi kontrolünde devamını ister. Kendi isteğiyle kurulmayan sistemin yönetiminde yaşama zorunda bırakılan insanların da yaşadığı dünyamızda acaba bu kontrol mekanizmalarının etkinliği ne derecededir?

Bu noktaya da ümitsizlikle bakılabilir. Elbette ki yöneticilerinden ve yönetim sistemlerinin işleyişinden yüzde yüz memnun kalan bir yönetilen kesimi yeryüzünde bulmak zordur. Şu da çok iyi biliniyor ki, fırsatçı bir yapıya sahip olan insan eğer ruhi dengeye, yani vicdani bir muhasebeye kavuşamamışsa bilgi ve becerisiyle yöneten sınıfının içine girebilmiş, hatta o sınıf içerisinde yükselebilmiş insandan, yönetilen sınıfın veya diğer toplulukların zarar görmesi her an ihtimal dâhilindedir. Yani kişiler arasında insani ilişkiler, aynen yöneten ve yönetilenler arasında da cereyan etmektedir. Bir insan bir arkadaşına dost olabildiği gibi veya etrafında güvenebildiği dostları olabildiği gibi; yönetimine, yöneticisine de dost olabilmeli, ona güvenebilmelidir. İnsan olarak taşıdığı eksikliklerle yönetim kademesinde bulunanlar, dış kontrol mekanizmalarının yanında, kendi iç kontrol mekanizmalarını da çalıştırmaz ve işlettirmezlerse, rahatlıkla söyleyebiliriz ki, dış mekanizmanın kişi üzerine etkisi sınırlı kalır.

İnsan bir robot değildir ve kademede yalnızca görevli olduğu işi, hedef tayin edilen gayeye ulaştırmak için çaba sarf etmekle yetinmeyecektir. Bu işi başarabilmesi veya başaramaması onun başka işler yapmasına tam bir mani teşkil etmeyecektir. Çeşitli çıkar gruplarına alet olmaktan kendisini kurtarabilen yönetici oranı, bütün yöneticiler arasında maalesef dünyanın her yerinde oldukça azınlığı teşkil etmektedir. Ve enteresandır ki, bu durum günümüzde artık bazı çevrelerce yadırganmaz hale gelmiştir, insanlar adeta başka çıkar yol olmadığına inanmışlardır. Bu arada yönetilen kesim düştüğü bu ümit-

Topluluk halinde yaşayan hayvanlar âleminde de gruplarda liderler, rehberler veya yöneticiler vardır.

sizlik batağında, yöneticiliğin söz konusu olmadığı özgürce (!) yaşanacak olan dünyanın özlemiyle beklemektedir.

İnsanların niçin yönetici olmak istedikleri bellidir. Ya maddi çıkarlar gözetilmekte, ya ırki çıkarlar kollanmaya çalışılmakta ya da, yönetme, üstün olma hırsına kapılmış olanlar hiçbir maddi çıkarları olmasa da bu arzularını tatmin etmeye çalışmaktadırlar. Bunların yanında, gerçekten saf insan sevgisiyle bezenmiş, kendi insanı ve bütün insanlık için yönetimi en iyi şekilde yönlendirmeye çalışan insanlar da yok değildir. İnsanlığın yaratılışında yer alan bu güzel özelliği baskın olan insanlar böyle üstün bir kademede, çevrelerindeki birçok çıkar gruplarının tesiriyle uzun ömürlü kalamazlar veya etkinlikleri kısa sürede sıfırlanır.

Dünyada önemli olan yönetici olmak veya şu, bu makamda, meslekte bulunmak değil, insan olmaktır. Gerçekte insanlığını yaşamış veya insanlık ufkunda meşaleler gibi etrafını aydınlatmış olan insanlar, insanlığın sinesinde birçok yöneticilerden veya üstün makamlardan daha çok taht kurabilmiş ve dünyada ölmez izler bırakabilmişlerdir.

Huzur toplumunun kurulmasında tek tek ideal fertlerin etkinliği değil, böyle bir fertler topluluğunun yönetim sisteminin yürütülmesinde görev alması gereklidir. İnsan faktörünün önemi çok büyük olmakla beraber, bu noktada yöntemin seçimi de en azından onun kadar önemli olmaktadır. Ruhi dengeye kavuşmuş olan birçok insanın rol aldığı yönetim sisteminde, onları kontrol edecek olan mekanizmalar, ruhlarını dengeye kavuşturan mekanizmanın kaynağı olmak zorundadır. Ayrı olduğu takdirde bu bir yama gibi olur ve tutmaz. Çünkü bu yamayı dikecek sağlam iplik yoktur. Yani yönetilen sınıfın bir hayat görüşü olarak benimseyip, nefislerinde yaşamaya çalıştıkları esasları, yönetim sınıfı da sosyal planda gerçekleştirmeye çalışmakla görevlidir. Yöneticiler de nefislerinde aynı olayı yaşamaya gayret eden kişiler olduklarına göre ve halkın otokontrol sistemi zorlamasız olarak işleme imkânı bulabildiğine göre ve

de çıkar gruplarının önüne böyle bir sistemde maddi ve manevi birçok engeller çıkarıldığına göre, herhalde yönetme ve yönetilme işlerinde meydana gelebilecek arızalar en aza indirilmiş olacaktır.

Peki, insanlar neden şikâyet etmektedirler? Haksızlık ve adaletsizlikten. Yöneten sınıf da zaten hakkı ve adaleti yerleştirmek görevini üstlenmek üzere var olmuştur. Bu sınıfın bir çıkar kaygısı yoktur. Çünkü hedef olarak menfaatini değil, kendisinin ve her şeyin sahibi olan Yaratıcı'nın rızasını kazanmayı seçmiştir. Yöneticilik sadece ve sadece, kendisinin ve başka insanların inandıklarını yaşamada yolları genişletmek ve kolaylıklar sağlamak etmek için vardır. Yani yöneten sınıfın yönetilen sınıftan, sınıfsal bir çıkar farkı yoktur. Sadece bütün toplum fertlerinin huzurunu, kalkınmasını sağlayacak emir ve prensiplerin gerçekleştirilmesi için bu ağır yükün altına girmiş, seçilmiş bir topluluk vardır. Hâsılı, yöneten ve yönetilen arasında bir bütünlük olmalıdır. Bu bütünlüğü sağlayacak olan tevhit inancının gereği olarak yöneten sınıfı yalnızca kendisi, çevresi veya toplumu için değil; bütün insanlığın bütün kâinatla beraber fıtri olarak bağlı olduğu Rahman, Rahim, Adil, Hâkim olan Allah için orada vardır. Bu tip yöneten sınıfın içerisinde bulunan her ferdin, sorumluluk sahasındaki her olayla yakından ilgilenmesi, aksaklıkları vicdanında bir ızdırap olarak hissedebilmesi, bu hizmetini bir ibadet havası içerisinde gerçekleştirmeye çalışması, bir insan olarak onun ruhi dengesi bozulmadan, ihtiraslara kapılmadan, çıkar gruplarının pençesine düşmeden iş yapabilmesini sağlar. Ruhta tevhide ulaşmış bir insan, bunu sağlayan bir sistem içerisinde, kolay kolay psişik ve sosyal dengesinin bozulmasına müsaade etmez. Böyle bir yönetici grupla da yönetilenler arasında bir çelişki yaşanmaz. Tabii olan yönetme ve yönetilme faaliyeti, tabiatın sahibinin istekleri doğrultusunda gerçekleştirildiği zamandır ki, o zaman çelişkisiz, çarpıklıkları bünyesinde barındırmayan bir huzur topluluğu doğar. Sosyal faaliyetlerde mekanizmanın güveninin sağlanmasının yanı sıra, kişi-

ler arasında da iyi bir güven ortamının sağlanması, meydana gelebilecek problemleri asgariye indirir. O zaman toplumun çarkları da saatin çarkları gibi işler, ama insanlar sadece bir dişli olarak kalmaz, toplumsal bütünlüğü benliğinde duyan, özgür bir varlık olarak insanî yüceliş yolunda huzur içerisinde yaşayabilir.